

צמחים חסכני מים לאזור ההר בראי שינוי האקלים

Water-wise plants for the mountain region In light of climate change

כל הזכויות שמורות © 2025

בית דפוס: מאור וולך, ירושלים

מחברי הספר: ד"ר אורי פרגמן-ספיר, נוגן צברי, מאיה אבוטבול, דבורה ביילין, ד"ר נעם בר-שי ואוהד בנימיני

עריכה מדעית: סימה קגן, חגי יבלוביץ' ואלמוגר

עריכה לשונית: מיכל כהן הטב, רותי פרלמן ואיילת אל-בוחר

יעוץ גנני: אלי בקר

הפקה: איילת אל-בוחר

ציילום: ד"ר אורי פרגמן-ספיר, נוגן צברי, גל ישראלי, אלי בקר, דבורה ביילין, אוהד בנימיני וטליה אורון

עיצוב גרפי: קרן שפירא-בוזגלו ודפנה מן בר-גיל

כתיבת המדריך לצמחים חסכני מים לאזור ההר בראי שינוי האקלים התאפשרה הודות להשתתפות ומימון אגף אקלים וקיימות בקרן קימת לישראל במסגרת קול קורא למיזמים סביבתיים מוכווני אקלים. ובתמיכת המשרד להגנת הסביבה אולם אין בכך בהכרח הסכמה של המשרד לתכנים המופיעים בו.

צמחים חסכני מים לאזור ההר בראי שינוי האקלים

מדריך לריבוי וגידול 100 צמחים נבחרים

דבר מנכ"ל הגן הבוטני האוניברסיטאי

משבר המים – בעולם כולו ובישראל בפרט – הוא מהנושאים האקולוגיים החשובים והמשפיעים ביותר על חיינו. מחירי המים מרקיעי שחקים, מערכות ההשקיה יקרות ודורשות תחזוקה אינטנסיבית, ועיריות, מועצות אזוריות ובתים פרטיים "שופכים" עשרות מיליוני שקלים ומיליוני קוב של מים מדי שנה. כיצד ניתן לשמר את מראה הגנים הפורחים והצמחים במדינה ההולכת ומתחממת? במציאות זו, העיסוק בצמחייה חסכנית במים מציע פתרון מעורר השראה – פתרון המאפשר מצד אחד ליהנות מיופיים של הצמחים, ומצד שני לחסוך במשאבים ולשמר אורח חיים מקיים.

אני נרגש לראות כיצד ידע על צמחייה חסכנית במים, שנצבר בעשרות שנות ניסוי וטעייה, קורם עור וגידים. בזכות שיתוף פעולה מקצועי ופורה עם הקרן הקיימת לישראל, הצלחנו להוציא לאור את הספר החשוב הזה. אנו מלאי הערכה על העבודה המשותפת בין צוותי קק"ל לבין אנשי הגן הבוטני האוניברסיטאי בירושלים. 100 הצמחים המוצגים בספר זה גודלו ונוסו לאורך שנים בגן הבוטני בגבעת רם ובסביבתו.

הספר דיגיטלי וחינמי, ומהווה פלטפורמה מצוינת להפצת ידע מקורי, שנאסף על ידי צוותי הגינון, השתלנות והיערנות של שני הארגונים. רוב המידע שבספר אינו מופיע כלל בספרות המקצועית – לא בארץ ואף לא בעולם.

אנו מקווים שגננים, אדריכלי נוף, אקולוגים, משתלות ומגדלים ימצאו עניין במינים המוצגים ויעשו בהם שימוש נרחב, לטובת הפצתם במרחב הציבורי והפרטי, למען עתיד ירוק, חסכני ובר-קיימא יותר.

בברכה,

תום עמית

מנכ"ל

הגן הבוטני האוניברסיטאי ירושלים

דבר מנהל אגף אקלים וקיימות, קרן קימת לישראל

קרן קימת לישראל (קק"ל), מתוקף תפקידה בפועל כרשות הייעור של מדינת ישראל, אחראית על ניהול בר-קיימא של יערות משגשים, בריאים ומגוונים. אחד האתגרים המשמעותיים הניצבים לפתחה הוא שמירה על חוסנו של היער והגברת עמידות העצים ליובש, אתגר המתגבר נוכח שינוי האקלים. אגף הייעור עסק רבות בניסיונות לתת מענה לאתגר זה עוד משלהי המאה ה-20, בעיקר בעזרת מחקרים ארוכי טווח וחלקות אקלים והשבחה. כיום, הפעילות המרכזית מתבטאת בהנחיות לדילול היער, התומכות במאזן המים בקרקע ובתוכניות השבחה של מינים מקומיים. תוכניות אלה מתבססות על איתור צמחי בר מצטיינים, שהפגינו שרידות יוצאת דופן בבתי גידול קשים ושרדו אירועי אקלים קיצוני חוזרים ונשנים. פעילות זו מנוהלת על ידי מדור זרעים ומשתלות באגף הייעור ומתבצעת באמצעות שלוש משתלות קק"ל: גולני, אשתאול וגילת. המשתלות מגדלות כ-300 מינים שונים של עצים ושיחים המותאמים לאזור הגיאוגרפי, לתנאים האקלימיים ולאתגרים במרחב בו הן פועלות. בנוסף לייצור שתילים לנטיעת יערות, משתלות קק"ל מגדלות בכל שנה כחצי מיליון שתילים המיועדים לנטיעה במרחב המוניציפלי, במוסדות חינוך ובבסיסי צה"ל.

איי החום במרחב העירוני, המתגברים נוכח שינוי האקלים והפיתוח המואץ, פוגעים באיכות החיים ובבריאות הציבור. הצמחייה בערים ובישובים מהווה פתרון מבוסס טבע ונדבך משמעותי בהצללה וקירור של המרחב הבנוי. פתרון זה משמש גם כ'פתרון ללא חרטה' המתייחס לאמצעים ופעולות שגם אם לא יתרחשו תופעות קיצון בעקבות שינוי אקלים, עדיין צפויה מהם תועלת בדמות שיפור איכות החיים ורווחת האוכלוסייה.

כתיבתו של "המדריך לצמחים חסכני מים לאזור ההר בראי שינוי האקלים" התאפשרה הודות למעקב ארוך השנים של הגן הבוטני בגבעת רם על מגוון גדול של מיני צמחים. המדריך מנגיש מינים שכמעט ואינם נמצאים בשימוש בעולם הגינון בישראל, והוכחו כעמידים ליובש ומתאימים לשימוש באזור ההר. הוא כולל מידע על תכונות הצמח ודרכי ריבוי, ועל ידי כך מאפשר לכלל המשתלות בישראל להרחיב את סל המינים שהן מגדלות עבור הגינון העירוני. ככל שמתכנני הנוף והגננים יכירו מינים אלה, ישלבו אותם בתכנון וידרשו אספקה רציפה שלהם, כך נעשה צעד נוסף במעבר לגינון בר-קיימא, חסכן בהשקיה ומותאם לאקלים המשתנה.

קק"ל נמנית ברשימת חמשת האבות המייסדים של הגן הבוטני בגבעת רם, ושיתוף פעולה זה הוא המשכו של קשר מקצועי הדוק וארוך שנים בין הארגונים. אגף אקלים וקיימות, שהוא אגף חדש בקק"ל, מבקש להרחיב את פעילות הארגון ולחזק את התשתית הירוקה במרחב הבנוי בעזרת העמקת הידע המקצועי בתחום והטמעת תכנון, ניהול וטיפול נכון בצמחים. כך נאפשר לרשויות המקומיות ולתושביהם להיערך לשינוי האקלים ולהנות מצומח מגוון ועשיר במרחב הציבורי.

אסף קרואני

מנהל אגף אקלים וקיימות

קרן קימת לישראל

מבוא

ישראל ממוקמת במפגש בין החבל האקלימי הים-תיכוני והמדבר, וניתן לאפיין את כולה כאזור יובשני. גם האזורים הים-תיכוניים בארץ (מלבד הקצה הצפוני ביותר של הגליל והגולן) נחשבים ליובשניים בשל הקיץ החם, הארוך והיבש. מצב זה הולך ומחריף עם שינוי האקלים, והתחזיות מראות על ירידה בכמויות המשקעים הממוצעות והתאדות מהירה יותר של המשקעים שירדו. בהשוואה לשנות השמונים של המאה שעברה והעשור האחרון, כבר רואים ירידה של 5% בכמות המשקעים הממוצעת בחבל הים-תיכוני בארץ, ובמדבר אף יותר. מסתמן שבעוד 20-30 שנה, כמויות המשקעים יהיו נמוכות בכ-25%. לשם דוגמא, כמות המשקעים הממוצעת השנתית בירושלים תרד מכ-530 מ"מ לשנה כיום לכ-450 מ"מ, כפי שקיים כיום באזור קרית-גת, על גבול הנגב. השימוש בצמחים חסכני-מים מלווה את עולם הגינון והיערנות בארץ מאז קום המדינה ואף קודם לכן.

מינים עמידים-יובש שונים שולבו בגינון, חלקם מיני בר מקומיים, ורבים אחרים הובאו לארץ מאזורים חמים ויבשים בעולם. הידועים בהם הם המינים הסוקולנטיים, וגינות הקקטוסים אף היו נפוצות בגינון בארץ בתקופות מסוימות. בעידן שינוי האקלים, צמחים חסכני-מים ייקחו חלק מרכזי בעולם הגינון והמעבר לגינון בר-קיימא מתבקש וקריטי (הן מבחינת משאבי המים הפחותים, מיתון הטמפרטורות בעיר וכו').

מטרת ספר זה היא לעודד שימוש בצמחים חסכני-מים באזורי ההר בארץ ולהציע מגוון צמחים שרובם פחות מוכרים בשוק הגנני והיערני שלנו. הספר כולל 100 מינים אשר רק 20 מתוכם נכללו ברשימת 500 המינים חסכני המים שפורסמה על-ידי משרד החקלאות בשנת 1993. 60 ממיני הצמחים בספר הם צמחי בר מקומיים ו-40 הם צמחים זרים מכל העולם. רוב הצמחים בספר גדלים בגן הבוטני בגבעת רם ונחקרו במשך שנים ארוכות, וביתר שאת בשנתיים האחרונות הודות למיזם המשותף. חלקם נחקרו גם בחלקות גנניות בירושלים, מוצא ועפרה. אנו תקווה כי הספר יוביל לשילוב מינים אלה במגוון הקיים על ידי מגדלים ושתלנים כבר מעכשיו, וזאת מתוך הבנה שמינים אלה מתאימים לתנאי היובש הצפויים בעשרות השנים הקרובות. הספר מופץ חינם ובפורמט דיגיטלי באתרי הגן הבוטני, הקק"ל ובפלטפורמות נוספות, על מנת לקדם מטרה חשובה זו.

הגן הבוטני האוניברסיטאי בגבעת רם מזמין מגדלים ומשתלות, המעוניינים בקבלת חומר צמחי של מינים הכלולים בספר זה ומידע, ליצור קשר באימייל fragman@botanic.co.il

צמחים חסכני-מים דורגו לפי עמידותם ליובש בידי צוות מקצועי ופורסמו ברשימת 500 צמחים מומלצים חסכני-מים של משרד החקלאות (גלון וחוב'). הדירוג נקבע על-פי אזור המקבל ממוצע משקעים שנתי של 250 מ"מ לשנה (לדוגמא אזור עוטף עזה). צמח שאינו זקוק לתוספת השקיה בתנאי אקלים אלו תווג כחסכן 0, צמח שקיבל ציון 1 דורש תוספת השקיה בכמות שוות-ערך ל-100 מ"מ גשם בשנה, ומי שקיבל ציון 2 צריך לקבל בתנאים האלה תוספת השקיה שוות-ערך ל-200 מ"מ גשם בשנה. בספר זה נכללו צמחים חסכני-מים הדורשים תוספת השקיה שוות-ערך לעד 100 מ"מ גשם לשנה באזור ההר. חלק ניכר מהם ידרשו תוספת השקיה רבה יותר בקו ה-250 מ"מ ולכן לא ייחשבו כחסכני-מים לפי דירוג גלון וחובריו. מסיבה זו וכדי למנוע בלבול החלטנו שלא לדרג את הצמחים בספר זה, אלא לפרט בערך המין את תוספת ההשקיה הדרושה.

מה בספר

הספר כולל ערכים על מאה צמחים חסכני-מים המתאימים לאזור ההר, בו כמות המשקעים השנתית הממוצעת היא לפחות 500 מ"מ. כאלה הם הרי יהודה והשומרון, הגליל וצפון הגולן. חלק מהצמחים מתאימים מבחינת דרישות מנות הקור גם לאזורים נמוכים יותר ו/או לאזורים מדבריים, אולם ידרשו תוספת השקיה רבה יותר. רוב המינים בספר הם צמחים עשבוניים רב-שנתיים או בני-שיח, מיעוטם עצים או חד-שנתיים. שמנו דגש על מיני בר מקומיים שאינם נמצאים כרגע במקום עדיין בשימוש גנני-יערני נרחב. היתרונות בשימוש בצמחי בר מקומיים הם: התאמה לאקלים המקומי, חסכנות במים, הזרעה עצמית בחלק מהמקרים, מגוון גדול של מינים, זמינות גבוהה וחשיבות אקולוגית-סביבתית.

הצמחים בספר ערוכים בסדר אלפביתי עברי. כל ערך מוקדש למין צמח אחד וכולל שני עמודים: עמוד עם מידע מפורט, וכן עמוד עם צילומים המציגים את הצמח במספר מופעים, כגון פריחה, פירות, עלווה ואף נבטים.

המידע לכל צמח כולל: שם עברי, שם מדעי, שם משפחה, מוצא הצמח (צמח בר ישראלי, אוסטרלי וכו'), תיאור תמציתי המדגיש את גודל הצמח וסימני הזיהוי שלו, חודשי הפריחה - בדגש על שיא הפריחה, נתונים גנניים (תנאי גידול-שמש/צל, עוצמת פריחה, נראות גננית לאורך השנה, מידת החנטה של הפירות, עוצמת ספיח ועונת תרדמה), תנאי הריבוי וגידול הצמח, תפוצה ובתי גידול של הצמח בטבע בארץ ובעולם, ומקור לחומר צמחי (כגון הגן הבוטני בגבעת רם, משתלות קק"ל, משתלות נבחרות ומהטבע). נדגיש כי איננו ממליצים לאסוף צמחים בטבע, ויש לקבל היתר מרשות הטבע והגנים לאיסוף צמחים מוגנים בטבע או לאיסוף של כל מין בתחומי שמורות טבע.

המינים חולקו לחמש קטגוריות של השקיה המופיעות בסמליל טיפה בצד השמאלי העליון בכל עמוד צמח:

1. אינם זקוקים לתוספת השקיה לאחר התבססות.
2. זקוקים לתוספת השקיה בקיץ השווה ל-0-100 מ"מ גשם.
3. זקוקים לתוספת השקיה בקיץ השווה ל-100 מ"מ גשם.
4. זקוקים לתוספת השקיה בקיץ השווה ל-100-200 מ"מ גשם.
5. זקוקים לתוספת השקיה בקיץ השווה ל-200 מ"מ גשם.

המלצות לריבוי והסברים לתוכן הספר

ריבוי מזרעים

מועד איסוף הזרעים ככלל יש לאסוף את הזרעים כשעוקץ הפרי יבש, ניתן לאסוף גם קודם, כשהפרי מתחיל להתייבש והגוון שלו חום, אז יש לתת לזרעים לסיים את הבשלתם על נייר עיתון.

בדיקת הזרעים מומלץ לבדוק בעזרת אמצעי הגדלה את שלמות הזרעים ושאינם נגועים.

ניקוי הזרעים לרוב כדאי לנקות את הזרעים כדי לסלק חומר אורגני מיותר שעלול לגרום לזיהום, ולעיתים הניקוי גם יגדיל את אחוזי הנביטה. עם זאת, יש לקחת בחשבון שחלק מהזרעים עלולים להיפגע בעת הניקוי.

גיל הזרעים ברוב המקרים גיל הזרעים המומלץ הוא עד שנתיים, למעט זרעים בעלי קליפה עבה השומרת על העובר, כמו במיני קטניות רבים. ישנם זרעים שמאבדים חיוניות לאחר זמן קצר יותר, כך בזרעים גדולים כגון בלוטי אלון, או בצמחים שמוצאם באקלים טרופי/סובטרופי. שימוש בזרעים טריים לרוב הינו בעל סיכויי נביטה גבוהים. ובשילוב זריעה בעיתוי הנכון וטיפול מקדים (ראו המלצות ריבוי עבור כל מין צמח) נקבל את אחוזי הנביטה הגבוהים ביותר.

מועד הזריעה תלוי במוצא האקלימי של המין, לרוב נזרע בסתיו או באביב, מינים מאזורים חמים יזרעו גם בתחילת הקיץ או תחילת הסתיו.

תערובת זריעה כל תערובת שתילה ממשלה מסודרת היא בדרך כלל טובה לזריעה, רצוי ללא טוף. בגן הבוטני משתמשים בתערובת בהרכב: קוקוס שטוף מפורר ומבוקר EC, ורמיקוליט גס, פרלייט גס ופרלייט בינוני עדן ביחס של 1:1:1. מומלץ להוסיף דישון קל במחצית השניה של תקופת גדילת הנבט עד להעתקה.

טיפול מקדים מומלץ לזרעים אפשר לזרוע זרעים ממינים רבים ללא טיפול מקדים. במקרים אחרים הטיפול המקדים נועד לזרז את הנביטה או להגדיל את שיעור הנביטה.

להלן דוגמאות לטיפולים מקדימים שונים

- טיפול קטניות/השריה במים – השרית הזרעים למשך 24 שעות במים פושרים עד רותחים, כתלות במין, ושוב השריה במים פושרים, עד להתנפחות הזרעים.
- טיפול בהורמון – השריה בחומצה ג'יברלית, GA3, בריכוז מסוים למשך זמן מסוים, לרוב 24 שעות, כדי שהזרעים יצאו מהתרדמה וינבטו. לאחר ההשריה יש לשטוף את הזרעים במשך כ-3 דקות מתחת לברז ואז לזרוע.
- הכמנה קרה – השרית הזרעים במים פושרים למשך 24 שעות והטמנתם במצע כמעט יבש במקרר, לרוב בטמפרטורה של 4°C, למשך כחודש עד שלושה - תלוי במין. הפרש הטמפרטורות ביציאה מהמקרר בסוף תקופת ההכמנה מסייע לשבירת התרדמה ומעורר את הנביטה. בגן הבוטני ההכמנה מתבצעת במצע פרלייט גס שהוא כמעט יבש ורק מעט לח, כדי להימנע מאילוח. הזרעים מוכנסים בתוך המצע לשקית ניילון המונחת בתוך קופסת פלסטיק במקרר, ונפתחים אחת לשבוע לטובת אוורור של מספר דקות ותיקון לחות המצע לפי הצורך. בסוף תקופת ההכמנה מוציאים את הזרעים וזורעים כרגיל. במקרה שהזרעים קטנים עד כדי כך שיהיה קשה לברור אותם מהמצע, יש לזרוע ישירות במגש בתערובת זריעה כמעט יבשה ורק מעט לחה ולהניח במקרר. את המגש יש לכסות בניילון מחורר, ולפתוח אחת לשבוע לאוורור של מספר דקות ותיקון לחות המצע לפי הצורך. בסוף תקופת ההכמנה מוציאים את המגש מהמקרר ומשקים את התערובת להמשך הנביטה. בכל מקרה חשוב לתזמן את ההכמנה כך שתסתיים בסתיו, וכך יהיה לנבטים מספיק זמן לגדול לפני חום הקיץ.

זריעה בפועל

- לרוב מומלץ לזרוע במיכל רדוד ומנוקז היטב, מלבד זרעים גדולים כמו אלונים וקטניות גדולות-זרע הדורשים מיכל זריעה עמוק שמאפשר התפתחות בריאה לעומק של השורש השיפודי. זרעים קטנים יחסית ניתן גם לזרוע במגש "פלאגים" בעל תאים קטנים, אלא שאז בקרת ההשקיה צריכה להיות צמודה ותכופה יותר כי הם מתייבשים במהירות.
- יש לכסות את הזרעים בשכבת קרקע או מצע בעובי פי 2-3 מגודלם. כאשר הזרעים קטנים מאד, יתכן שהם זקוקים לאור לשם נביטה, ואז יש לכסות אותם באופן מאוד חלקי ושטחי, במצע עדין כמו ורמיקוליט עדין מסונן.
- השקיה: בהשקיה הראשונה מצע הזריעה צריך להיות לח מאוד בכל נפח מגש הזריעה. בהמשך התהליך הוא צריך להיות לח מאוד רק בשכבה העליונה שבה נמצאים הזרעים, ואילו שאר המצע צריך להיות לח בלבד, וזאת כדי לאפשר את אוורור הנבט ולהימנע מריקבון הנובע מעודף מים.

המלצות לריבוי והסברים לתוכן הספר

העתקת הנבטים כשמגיע מועד ההעתקה, יש להעתיק את הנבטים שבמגש הזריעה לתאים נפרדים. המועד הנכון הוא לרוב בשלב העלים האמיתיים, דהיינו כאשר יצאו שני עלים אמיתיים ראשונים לאחר שני הפסיגים או הפסיג. בכל מקרה יש לבדוק שמערכת השורשים מפותחת ובאורך של כ-4 ס"מ ויותר. חשוב לעשות את הבדיקה בעדינות עם ידיים וכלי שעברו חיטוי, ולדגום את הנבט תוך הוצאתו עם מרית קטנה מהצד ומתחתית המגש, ואחיזה עדינה באחד העלים (ולא בגבעול). ככלל, צמחים חד-שנתיים נובטים וגדלים מהר יותר מצמחים עשבוניים רב-שנתיים, ואלו נובטים מהר יותר מצמחים מעוצים. את מגשי ההנבטה יש לשמור עד שנתיים ואף שלוש, שכן בחלק מהמקרים, לרוב בעצים ושיחים, יש בזרעים עיכוב נביטה הגורם לנביטה לא אחידה או לגלי נביטה נוספים.

דירוג אחוזי הנביטה בספר

נביטה טובה - מעל 51% מהזרעים
נביטה בינונית - 21%-50%
נביטה חלשה - 5%-20%
נביטה קלושה - 1%-4%
ללא נביטה - 0%

זריעה של צמחי בר מקומיים

■ רוב צמחי הבר של ישראל נובטים בסתיו.
■ בזריעה מוקדמת באוגוסט וספטמבר תהיה לעיתים קרובות נביטה נמוכה בשל הטמפרטורות הגבוהות ומשך היום הארוך. זריעה מאוחרת בדצמבר וינואר גם היא בעייתית בשל הטמפרטורות הנמוכות, בעיקר באזור ההר. ככל שנצליח להנביט מוקדם יותר, נצליח לקבל צמחים בוגרים לשתילה במועד מוקדם יותר, מה שיאפשר לצמח מספיק זמן להתבססות וגידול בשטח לפני בוא הקיץ החם היבש והארוך.

ריבוי בהשרשה (ייחורים)

סוגי הייחורים

ייחורים ירוקים קטעי גבעול רך וצעיר באורך 4-15 ס"מ. ניתן להשתמש בהורמון השרשה בריכוזים של 1-3,000 ppm, כתלות במין.
ייחורים חצי מעוצים קטעי גבעול רך למחצה ומעוצה למחצה, באורך 15-25 ס"מ. ניתן להשתמש בהורמון השרשה בריכוזים של 2,000-5,000 ppm, כתלות במין.
יש מינים שמשרישים היטב כל השנה מייחורים ירוקים חצי מעוצים, כל עוד החומר הצמחי טרי, ויש שמשרישים רק בעונה ספציפית ורק מחומר צמחי איכותי. ייחורים אמיריים משרישים על-פי-רוב טוב יותר בהשוואה לייחורים תת אמיריים. ההשרשה מתבצעת תחת ניילון חממות שקוף במיקום מואר מאוד, אולם ללא קרינה ישירה. לפעמים יש צורך בערפול, תדירות הערפול תהיה תלויה במין ובאופי העלווה, לדוגמה: מרווה רפואית דורשת ערפול בתדירות נמוכה ומליסה רפואית בתדירות גבוהה. בייחורים מעוצים של שיחים ועצים נשירים אמיתיים, מועד ההשרשה הוא בסוף הסתיו ותחילת החורף - מנובמבר ועד תחילת ינואר. רצוי שהייחורים יהיו מצימוח השנה האחרונה, באורך 25-35 ס"מ, ולרוב רצוי בעובי עיפרון. ניתן להשתמש בהורמון השרשה בריכוזים של 4,000-8,000 ppm, כתלות במין. יש למקם במקום סגור ומואר, אך ללא קרינה ישירה, ללא ערפול או עם ערפול בתדירות נמוכה.

הערות כלליות

■ אבקת ההורמון מכילה גם חומר אנטי פטרייתי המהווה יתרון, ובמקרים שהצמח קשה להשרשה נשתמש בריכוז גבוה למניעת זיהומים.
■ מצע ההשרשה יכול להיות כל תערובת שתילה מנוקזת ללא טוף וללא דישון חנקני. בגן הבוטני בירושלים משתמשים ב-100% פרלייט במרקם בינוני של 0.075-2 מ"מ, או לחילופין בפרלייט גס מעורב בקוקוס מפורר ושטוף מבוקר EC ביחס של 1:1.
■ ההשרשה מתרחשת לרוב לאחר 2-8 שבועות, ולאחריה מתחיל לבלוב העלים. יש לבחון בזיהירות את מצב ההשרשה דרך חורי הניקוז בתחתית. כאשר השורשים מגיעים לאורך של כ-4 ס"מ ומעלה, יש להעתיק את הייחור לעציץ שגודלו כאורך השורשים, או עד 120% מאורכם, ולהניחו במקום מוגן מרוחות וללא ערפול. בהמשך יש להעתיק לכלי יותר גדול ולהביא להקשחת השתילים לפני הוצאתם החוצה.
■ סיכויי ההצלחה הם נמוכים ללא בקרת אקלים כשהטמפרטורה עולה על 30°C.

המלצות לגידול והסברים לתוכן הספר

גידול בחלוקה

המועד האידיאלי לחלוקת גושים הוא על-פי-רוב בדיוק לפני התעוררות הצמח, לבלובו ו/או יציאתו מתרדמה אם יש כזו. ניתן לחלק ידנית על ידי הפרדת השורשים ופרימתם בתנועות ניעור חוזרות וקלות, או בחיתוך עם סכין שעברה חיטוי. חשוב שכל גוש יהיה גם עם עלווה (כשהצמח לא בתרדמה מלאה), וגם עם מספיק שורשים מפותחים ככל האפשר, ובגודל מינימלי שהוא תלוי במין. למשל, ניתן לחלק בהצלחה רבה גוש של טולבגיה חכלילית לבצלים נפרדים, גם אם הם קטנים, ולעומת זאת ברוב השרכים כל גוש צריך להיות גדול מספיק כדי להתבסס ולהצליח אחרי החלוקה. כאשר העלווה מפותחת ניתן להקטין את מסת העלווה אחרי החלוקה על ידי הקצרה בשליש עד חצי.

על פי ניסיונו של אורון פרי, לפני שמפרידים ומדללים גיאופיטים רצוי לנקות את השכבות העליונות של הבצלים/פקעות כדי לוודא שאין מזיקים נוברים. כמו כן יש לחדש את התערובת מידי שנה, ולא לדשן במהלך 3-4 השנים הראשונות. לאחר החלוקה יש למקם את הצמחים למשך כשבועיים במקום מוצל ומנוקז עם השקיה קבועה, ולאחר שנראה שצלחו את החלוקה ניתן להעבירם החוצה לתנאי האור המיטביים עבורם.

תנאי גידול

בסעיף זה יפורטו לכל צמח תנאי הגידול המתאימים לו לאחר השתילה בשטח: סוג הקרקע המומלצת (כגון מנוקזת ממגוון סוגים, חולית, כהה ולא מנוקזת); מרווחי השתילה; תנאי אור (קרינת שמש ישירה או אור מסונן, ומספר השעות המינימלי); המלצות השקיה (תוך התייחסות לסיטואציות שונות כגון בתצוגה גננית, כשרוצים ייצור זרעים מוגבר, בגינה חסכנית מים או בשיקום נופי, השבה לטבע וייעור), אזורים מומלצים לגידול בארץ; שימושים גנניים ויערניים (כגון גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות ומסלעות, גינות מדבריות, צידי דרכים טראסות ויערות לא צפופים); אזורים מומלצים להשבה (בדגש על שימור בשטחים טבעיים או חצי-טבעיים, בשטחי יער וכדומה).

עקרונות נוספים בגידול צמחים חסכני מים

- גם צמחים חסכני-מים שיכולים לשרוד ללא השקיה דורשים על-פי-רוב השקיה במידה זו או אחרת כדי להיראות טוב בתצוגה גננית.
- צמחים חסכני-מים דורשים השקיה רבה בזמן ההתבססות לאחר השתילה.
- צמחים חסכני-מים רבים אינם דורשים השקיה בחורף במרכז וצפון הארץ.
- צמחים במיכלים דורשים השקיה רבה יותר בהשוואה לאותם הצמחים השתולים בגן, וככל שמיכל הצמח קטן יותר, כך הוא מתייבש מהר יותר ויש להשקות אותו בתכיפות גדולה יותר.
- חשוב לשלד הגינה (עצים, שיחים ובני שיח) ורוב צמחי הגינה יהיו חסכני מים, ואם יש שטחים עם צמחים בזבזני מים כדאי לתחום אותם במקומות קטנים ובולטים (כגון מיכלים בכניסה לגן, ערוגה במיקום מרכזי).
- גורמים רבים משפיעים על גידול והצלחת הצמחים, כגון: מידת ההצללה, סוג הקרקע, צמחים שכנים, מפנה המדרון ועוד.
- חשוב להכיר את התנאים בארץ מוצאו של הצמח ואת בית גידולו. דוגמאות: צמח ממוצא מדברי חם או סוב-טרופי ישגשג במישור החוף אבל יתקשה להצליח באזור ההר; הרבה צמחים שמוצאם באזורים פנים-יבשתיים גדלים היטב באזור ההר בתנאי לחות אוויר נמוכה, ואינם משגשגים בלחות הגבוהה בקיץ במישור החוף: צמחים מאזורים יובשניים שקיימים בהם גשמי קיץ יגיבו טוב במקרים רבים להשקיה קיצית מועטה, בשונה מצמחים ים-תיכוניים רבים הנכנסים למעין תרדמה קיצית והשקיה בעונה זו מזיקה להם.
- ניסיונכם האישי הוא הכי חשוב! גן טוב הוא לא גן עם ידיים ירוקות אלא גן עם עיניים פקוחות (נורית חרמון).

מפתח שמות מדעים

<i>Acacia glaucoptera</i> כנף שיטה כחולת-כנף	198	<i>Iris mesopotamica</i> איריס ארם-נהרים	20
<i>Allium ampeloprasum</i> שום גבוה	194	<i>Iris unguicularis</i> איריס אלגרי	18
<i>Allium basalticum</i> שום שחור	196	<i>Iris vartanii</i> איריס הסרגל	22
<i>Aloe × spinosissima</i> אלווי דוקרני	28	<i>Jasminum fruticans</i> יסמין שיחני	92
<i>Aloe africana</i> אלווי אפריקני	26	<i>Lavandula stoechas</i> אזובין דגול	14
<i>Aloe brevifolia</i> אלווי קצר-עלים	36	<i>'Limoniastrum monopetalum' Carnaval</i> לימונית סיני 'קרנבל'	110
<i>Aloe castanea</i> אלווי ערמוני	34	<i>Limonium narbonense</i> עדעד הביצות	142
<i>Aloe ferox</i> אלווי איום	24	<i>Lomandra longifolia</i> לומנדרה ארוכת-עלים	106
<i>Aloe marlothii</i> אלווי מרלות	32	<i>Narcissus tazetta wild type</i> נרקיס טיפוס הררי	136
<i>Aloe plicatilis</i> אלווי מניפני	30	<i>Nepeta curviflora</i> נפית כפופה	134
<i>Amaryllis belladonna</i> אמריליס יפהפה	42	<i>Nolina bigelovii</i> נולינת ביגלוב	130
<i>Antirrhinum siculum</i> לוע-ארי סיצילי	108	<i>Pancratium maritimum</i> חבצלת החוף	78
<i>Asphodeline brevicaulis</i> עיריוני קצר	150	<i>Phlomis aurea</i> שלהבית זהובה	206
<i>Asphodeline lutea</i> עיריוני צהוב	148	<i>Phlomis chrysophylla</i> שלהבית צהובת-עלים	208
<i>Bupleurum fruticosum</i> צלע-שור שיחנית	164	<i>Phlomis italica</i> שלהבית איטלקית	200
<i>Campanula rapunculus</i> פעמונית קיפחת	152	<i>Phlomis lanata</i> שלהבית צמירה	210
<i>Carpobrotus quadrifidus</i> צלקנית ענקית	168	<i>Phlomis platystegia</i> שלהבית המדבר	204
<i>Cenchrus ciliaris</i> זיף-נוצה ריסני	76	<i>Phlomis viscosa</i> שלהבית דביקה	202
<i>Chilopsis linearis</i> כילופסיס סרגלי	98	<i>Phlomoides laciniata</i> צמר מפוצל	170
<i>Cistus × purpureus</i> לוטם ארגמני	100	<i>Ptilostemon chamaepeuce</i> ארנין ההרים	46
<i>Cistus × skanbergii</i> לוטם סקנברג	104	<i>Quercus boissieri</i> אלון התולע	38
<i>Cistus ladanifer</i> לוטם השרף	100	<i>Ranunculus asiaticus</i> נורית אסיה	132
<i>Colchicum hierosolymitanum</i> סתונית ירושלים	140	<i>Retama sphaerocarpa</i> רותם עגול-פרי	188
<i>Colchicum stevenii</i> סתונית הירור	138	<i>Ruschia multiflora</i> רושיה רבת-פרחים	186
<i>Colutea istria</i> קרקש צהוב	184	<i>Salvia aurea</i> מרווה זהובה	118
<i>Cotyledon orbiculata</i> קוטילדון עגול	178	<i>Salvia dominica</i> מרווה ריחנית	122
<i>Crataegus azarolus</i> עוזרר אדום	142	<i>Salvia eigii</i> מרוות אייג	124
<i>Crithmum maritimum</i> קריתמון ימי	182	<i>Salvia hierosolymitana</i> מרוות ירושלים	128
<i>Cussonia paniculata</i> קוסוניה מכבדית	180	<i>Salvia indica</i> מרווה כחולה	120
<i>Cyclamen persicum var. autumnale</i> רקפת מצויה זן סתווי	192	<i>Salvia judaica</i> מרוות יהודה	126
<i>Cyclamen rohlfsianum</i> רקפת לובית	190	<i>Salvia multicaulis Judean type</i> מרווה רחבת-גביע טיפוס יהודה	112
<i>Dianthus pendulus</i> ציפורן משתלשל	160	<i>Salvia palaestina</i> מרווה ארץ-ישראלית	113
<i>Dimorphotheca cuneata</i> דו-זרעונית יתדית (גרמית לבן)	72	<i>Salvia viridis</i> מרווה דגולה	116
<i>Drimia aphylla</i> חצב מצוי	90	<i>Satureja montana</i> צתרה הררית	174
<i>Eremophila 'Summertime Blue'</i> ישימונית 'סמרטיים בלו'	94	<i>Satureja thymbra</i> צתרה ורודה	176
<i>Erica multiflora</i> אברש רב-פרחים	12	<i>Scilla hyacinthoides</i> בן-חצב יקינתוני	52
<i>Eriocephalus africanus</i> צמרר אפריקני	172	<i>Scilla peruviana</i> בן-חצב סוככי	54
<i>Eriogonum giganteum</i> אריוגון גדול	44	<i>Sedum sediforme</i> צורית גבוהה	158
<i>Erythrina herbacea</i> אלמוגן עשבוני	40	<i>Silene swertiifolia</i> ציפורנית גדולה	162
<i>Eucalyptus platypus</i> אקליפטוס שטוח-עוקץ	48	<i>Spartium junceum</i> אחירותם החורש	16
<i>Euphorbia characias</i> חלבלוב צפוף-עלים	84	<i>Sternbergia clusiana</i> חלמונית גדולה	86
<i>Euphorbia dendroides</i> חלבלוב השיח	80	<i>Sternbergia lutea</i> חלמונית צהובה	88
<i>Euphorbia mauritanica</i> חלבלוב מאוריטני	82	<i>Teucrium capitatum</i> געדה מצויה	66
<i>Euryops lateriflorus</i> עינן צידי	146	<i>Teucrium creticum</i> געדה כרתית	62
<i>Ferula communis</i> כלך מצוי	96	<i>Teucrium divaricatum</i> געדה מפושקת	64
<i>Fritillaria persica</i> גביעונית הלבנון	59	<i>'Teucrium fruticans' Azureum</i> געדה שיחנית 'כחולה'	70
<i>Glaucium flavum</i> פרגה צהובה	154	<i>Teucrium procerum</i> געדה קיפחת	68
<i>Globularia arabica</i> גולנית ערבית	60	<i>Tulipa agenensis</i> צבעוני ההרים	156
<i>Gonocyttis pterocladus</i> צלען הגליל	166	<i>Vagararia parviflora</i> בת-חבצלת קטנת-פרחים	56
<i>Hakea orthorrhyncha</i> הקיאה אדומה	74	<i>Verbascum sinaiticum</i> בוצין סיני	50

אברש רב-פרחים *Erica multiflora*

משפחת האברשיים

סימני זיהוי שיח זקוף, בעל גבעולים הנושאים עלווה מחטנית צפופה בצבע ירוק חי המקנים לצמח מראה מסודר. **גובה עד 120 ס"מ וקוטרו עד 70 ס"מ**. הפרחים זעירים, ורודים, דמויי-כד ונוטים מטה, פורחים בהדרגה מבסיס הענפים כלפי מעלה ומכסים כליל את הצמח בשיא הפריחה. לאחר הפריחה צבע הפרחים דוהה והוא הופך חום.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בעונת הפריחה ובינונית בשאר השנה, חנטת פירות זניחה, אין ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול אגן הים התיכון מיוון ולוב ומערבה. גדל בבתות מוארות, שיחיות ושולי חורש.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני גבעת רם.

ריבוי

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה כל השנה, עדיפות לא בחודשי הקיץ.

חומר ירוק ואמירי, צימוח מהשנה האחרונה אורך 5-10 ס"מ.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.3%.

ערפול בתדירות נמוכה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 3 חודשים.

אחוזי השרשה טובים.

■ הייחורים נוטים להירקב בקלות, יש להימנע מעודפי מים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

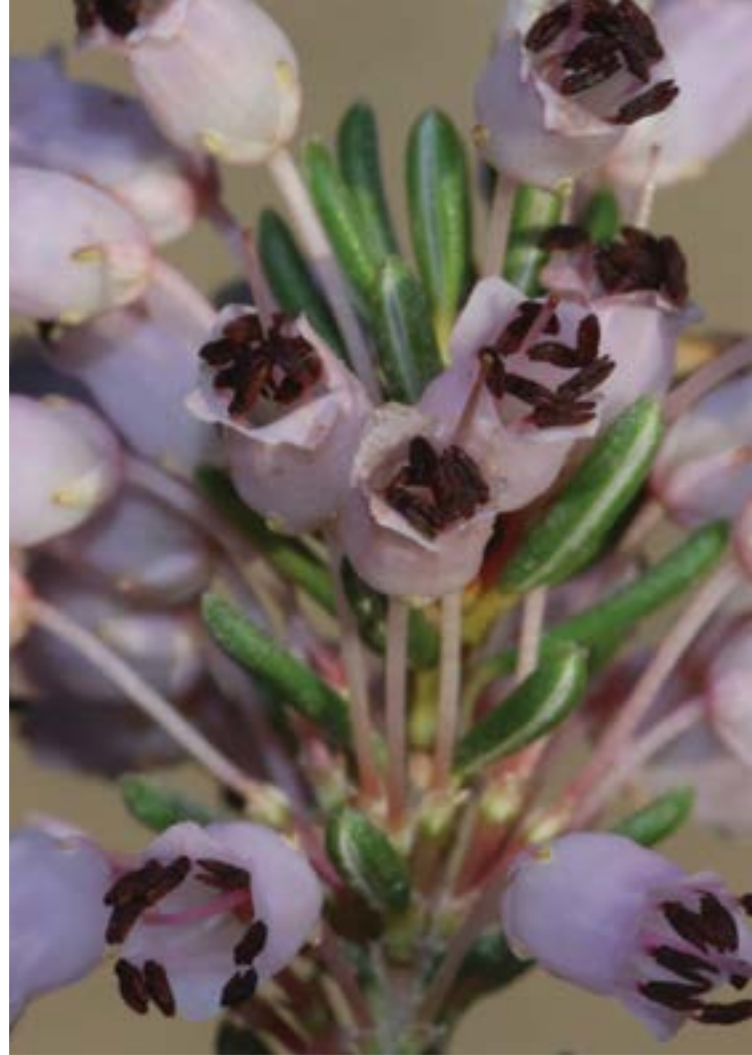
מרווחי שתילה 50 ס"מ.

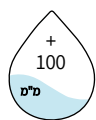
תנאי אור אור מסונן כל היום או קרינת שמש ישירה במשך 5 שעות ביום לפחות.

השקיה אין צורך בהשקיה לאחר התבססות.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

אזובין דגול *Lavandula stoechas*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח או שיח קטן מאפיר, גובהו 30-70 ס"מ וקוטרו 30-50 ס"מ. העלים נגדיים צרים וריחניים. התפרחות ערוכות בקצות הגבעולים. התפרחת מורכבת מחלק תחתון עבה ולביד ממנו יוצאים ארבעה טורים של פרחים צנועים שחרחרים, וחלק עליון של עלים סגולים שמשמים כ"דגל" להבלטת התפרחת. בגביעי הפרחים מתפתחות פרודות חד-זרעיות.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גדולה בשיא הפריחה, אז הנראות הגנטית גבוהה, מחוץ לעונת הפריחה הנראות הגנטית נמוכה-בינונית. צמח מושך פרפרים מאביקים. חנטת הפירות בינונית והצמח לא מייצר בדרכ כלל ספיח.

תפוצה ובתי גידול בתות ושיחיות ים-תיכוניות בקרקע ומסלע חולי, נדיר מאד. במישור החוף על כורכר וחמרה, אוכלוסייה גדולה נוספת קיימת בהר קטע שבחרמון התחתון על מסלע של אבן חול. נפוץ סביב אגן הים התיכון.

מקור לחומר צמחי משתלת קק"ל באשתאול, הגנים הבוטניים בארץ.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גנטית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים. בשיקום נופי או בהשבה יש להפסיק את ההשקיה בסוף הסתיו השני. בחבל הספר ובהר הנגב יש להשקות סדיר כל השנה.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, פארקים, שיקום נופי, צידי דרכים, קרחות ושולי יערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב. גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים להשבה מישור החוף מהשרון וצפונה, תוך הקפדה על השבת צמחים שמקורם באותה גלילה. מתאים לשיקום נופי בצידי דרכים ופארקים.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה כיסוי חלקי ושטחי בוורמיקוליט עדין או מדיה עדינה אחרת. יש להניח מכסה שקוף על מיכל הזריעה לשמירה על הלחות כך שהזרעים לא יתייבשו. יש לפתוח את המכסה לאוורור על בסיס יומי.

אחוזי נביטה טובים.

זמן להעתקה 4 שבועות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

חודשי השרשה סתיו וחורף, ניתן גם בשאר חודשי השנה בתנאי שהחומר צעיר ורך.

■ יש להשתמש בייחורים ירוקים ורכים.

■ ייחור קצה הגבעול: אמירי או תת אמירי מתחתיו, באורך של כ-5 ס"מ, עם צימוח צעיר מהעונה האחרונה.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1%-0.3% (לא מחייב).

■ ערפול בתדירות נמוכה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודשיים.

אחוזי השרשה גבוהים בסתיו ובחורף, בינוניים בעונה החמה.

■ הייחורים נוטים להירקב בקלות, יש להימנע מעודפי מים.

אחירות החורש *Spartium junceum*

משפחת הפרפרניים

סימני זיהוי שיח בגובה 1.5-3 (-4) מ', בעל מספר גזעים אפורים. הענפים ירוקים רותמיים, לרוב חסרי עלים. העלים קטנים, מתפתחים באביב ונושרים מייד לאחר מכן. הצמח פורח בבת אחת ובולט למרחקים בצבעו ובריחו. הפרחים נישאים על עוקצים קצרים בחלק העליון של הגבעולים. הפרח פרפרני-צהוב, בחלקו העליון יש מפרש מעוגל שאורכו כ- 2 ס"מ. מתחת למפרש ישנו מבנה דמוי סירה. פרחים צעירים בעלי סירה סגורה, עם נחיתת דבורות עץ כבדות הסירה מתפוצצת והאבקה מתפזרת, זהו מנגנון חד-פעמי, לאחריו נראים האבקנים בולטים מתוך הסירה. הפרי הוא תרמיל רב-זרעים, מוארך, ירוק, אורכו 5-10 ס"מ. התרמיל מתייבש בקיץ והופך לחום.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה - גבוהה, נראות גננית טובה כל השנה, צמחים מבוגרים נוטים להראות פחות טוב, חנטת הפירות גבוהה. באזורים מושקים ספיח רב. באזורים שאינם מושקים אין כמעט ספיח, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול נפוץ בכרמל ובכל הגליל; בחרמון נפוץ עד לרום 1600 מ'. בשומרון וביהודה זהו פליט תרבות וצמח גינה. גדל בחורשים ושולי חורש ויער, בולט לאחר שריפות.

מקור לחומר צמחי משתלות שונות, הגנים הבוטניים בארץ.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים השרייה ל-24 שעות במים פושרים מעודדת נביטה אחידה. לא כל הזרעים נובטים בשנה הראשונה.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 4 שבועות.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה מטר.

תנאי אור אור מסונן כל היום עד שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות.

השקיה אין צורך בהשקיה לאחר התבססות השתילים בשנה הראשונה.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים להשבה טראסות, צידי דרכים ושולי יערות כרמל, גליל וחרמון, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותה הגלילה.

איריס אלג'ירי *Iris unguicularis*

משפחת האיריסיים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי בגובה 30-50 ס"מ, בעל קנה שורש צפוף היוצר גושים צפופים של עלים צרים, ארוכים וכהים. הפריחה בצבע כחול, חבויה בינות לעלים בסוף הסתיו ובמהלך החורף. הפרחים בעלי ריח עדין. כל חלקי הצמח רעילים. הפרחים נישאים על גבעולים בגובה של עד 20 ס"מ.

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה מאוד בחורף, חניטת פירות נמוכה, אין ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול אגן הים התיכון כולל צפון אפריקה ומזרח אגן הים התיכון.

מקור לחומר צמחי משתלות רבות והגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים השרייה ל-24 שעות במים פושרים מעודדת נביטה אחידה. לא כל הזרעים נובטים בשנה הראשונה.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בקנה השורש המתפתח.

חודשי זריעה

חלוקה

ניתן לחלק בכל עונות השנה.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן כל היום עד שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות השקיה סדירה ומועטה בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

איריס ארם-נהרים *Iris mesopotamica*

משפחת האיריסיים

סימני זיהוי צמח עשבוני בעל קנה שורש, בגובה 80-150 ס"מ. גדל בגושים או במרבדים שקוטרם עד 10 מ'. קנה השורש זוחל, עבה ומסועף. העלים בצברים דמויי מניפה, ישרים, חדים בקצה, אורכם 35-60 ס"מ. הגבעול הפורח מתפתח מתוך צבר עלים, הוא זקוף, מתפצל מעט ונושא כמה פרחים. הגבעול אינו נושא עלים אלא רק חפים. הפרח מרהיב, תכול-סגול בהיר, קוטרו 8-13 ס"מ. עלי העטיף החיצוניים פרושים, בעלי בסיס בהיר ומפוספס וזקן צהבהב. הזרעים כדוריים, חסרי גופיף שומני לבן (בניגוד לאיריסי ההיכל).

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה באביב, נראות גננית בינונית בחורף לפני הפריחה, חניטת פירות מועטה, אין ספיח, אך משטחי הצמח גדלים באופן אל-מיני, הצמח כמעט ונעלם בקיץ.

תפוצה ובתי גידול פזור בחרמון ברום 1200-1700 מ', מדרונות יבשים-סלעיים ומצוקים. כמו כן נפוץ כצמח שתול בבתי קברות מוסלמים.

מקור לחומר צמחי משתלת בוטניקה והגנים הבוטניים בארץ.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד 3 שנים.

טיפול מקדים השרייה ל-24 שעות במים פושרים מעודדת נביטה אחידה. לא כל הזרעים נובטים בשנה הראשונה.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בקנה השורש המתפתח.

הערות

- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה בימים חמים.
- לאחר הזריעה יש להשקות ולשמור על קרקע לחה במשך כל העונה עד לקמילת העלים.
- באביב ולאחר מכן יש לשמור את העציץ יבש ובמקום מוצל עד לחידוש ההשקיה בסתיו.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חלוקה

- ניתן לחלק את קנה השורש כל השנה ובעדיפות בסתיו. יש להשאיר בכל מקטע לפחות שני ניצני צמיחה. לאחר החלוקה יש להקטין את גודל העלים במחצית.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן כל היום או לפחות 5 שעות קרינת שמש ישרה.

השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. עמיד להשקיית קיץ בתנאי שנמצא בקרקע מנוקזת היטב.

שימושים גנניים ויערניים גינות, מסלעות, פארקים ויערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

איריס הסרגל *Iris vartanii*

משפחת האיריסיים

סימני זיהוי גיאופיט נמוך עם עלים ישרים כסרגל בעלי חתך רחב מרובע, המסתיימים במעין צלקת בהירה. **גובה הצמח - 20-10 ס"מ**. הפרחים בגוון תכול אחיד או מפוספס, לאורך עלי העטיף החיצוניים יש רכס צהוב בולט. הפירות הם הלקטים העולים אל פני הקרקע באביב.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית זניחה מחוץ לעונת הפריחה, בקיץ נעלם. חנטת הפירות מועטה. אין ספיח.

תפוצה ובתי גידול נדיר ובתפוצה מקוטעת מהגליל, הגולן והכרמל ועד לדרום הר חברון. אנדמי לישראל. גדל בבתות, שיחיות ושולי יערות נטועים בחבל הים-תיכוני.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, גן מקלט נבי סמואל. צמח מוגן, יש להוציא היתר מרשות הטבע והגנים אם רוצים לאסוף בטבע.

גידול

קרקע מנוקזת, לא חולית ולא מליחה. בקרקע רדודה הצמח יתחלק יותר וייצור בצלצולים רבים.

מרווחי שתילה 10 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן כל היום או לפחות 5 שעות קרינת שמש ישרה.

השקיה ניתן לא להשקות, אולם מהסתיו (לא לפני אמצע אוקטובר) ועד לאביב מומלץ להשקות בהפסקות גשמים ארוכות. יש להפסיק את ההשקיה באביב או בסוף האביב כשהעלים מתייבשים לרוב אורכם, ואין להשקות בחודשי הקיץ.

שימושים גנניים ויערניים גינות, מסלעות, פארקים ויערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון החבל הים תיכוני וחגורת הספר.

אזורים להשבה שדרת ההר מהגליל והכרמל ועד להר חברון, במרחק של לא יותר מ-10 ק"מ מאוכלוסיית המקור - לאוכלוסיות השונות דגמי צבע שונים.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד 3 שנים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 10-20 מ"מ.

אחוזי נביטה טובים עד גבוהים. הנביטה מדורגת לאורך 3 שנים: 10-20% בשנה הראשונה, 50-70% עד השנה השנייה והשאר בשנה השלישית, כתלות בטריות הזרעים.

זמן להעתקה ראשונה של הנבטים שנתיים. אין להעתיק את הצמחים בשנתיים הראשונות לנביטה כדי לא לפגוע בבצל הקטן המתפתח.

הערות

- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה בימים חמים.
- לאחר הזריעה יש להשקות ולשמור על קרקע לחה במשך כל העונה עד לקמילת העלים.
- באביב ולאחר מכן יש לשמור את העציץ יבש ובמקום מוצל עד לחידוש ההשקיה בסתיו.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

חלוקה

- ניתן לחלק את הבצלים בסתיו כשהצמחים בתרדמה.

אלווי איום *Aloe ferox*

משפחת העיריתיים

סימני זיהוי שיח בשרני ירוק-עד, בעל גזע בודד המגיע לגובה של 2-3 מ'. העלים גדולים, בשרניים מסודרים בשושנת בראש הגזע. העלים בצבע ירוק עד כחלחל ולהם שוליים קוצניים בגוון אדום. בקור או ביובש קיצוני העלים מאדימים. קוצים יכולים להופיע גם על פני העלה וצמחים צעירים נוטים להיות קוצניים יותר. העלים הישנים אינם נושרים והם מתייבשים על הצמח ויוצרים מעין שרוול יובשני וקוצני המגן על הגזע. התפרחת מתפתחת ממרכז שושנת העלים והיא מסועפת למספר ענפים זקופים (בדרך כלל 5-8 סעיפים). כל ענף נושא שיבולת צפופה ובה מאות פרחים אדומים-כתומים. הפרחים צופניים מאוד ומושכים ציפורים, דבורים ופרפרים. הפרחים מספקים אבקה-חלבון לדבורים, בחורף, מצרך חשוב לבניית הוולדות של הדבורים. לאחר ההאבקה, מתפתחים הלקטים המכילים עשרות זרעים. ההלקטים נפתחים לאחר שהם מתייבשים. הזרעים קטנים ומכונפים ומופצים בעזרת הרוח.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה בחורף, נראות גננית טובה לאורך כל השנה, חנטת הפירות בינונית, אין ספיח.

תפוצה ובתי גידול דרום-אפריקה, מדרום-מערב הכף ועד דרום קוואזולו-נטאל. מדרונות סלעיים, בנופי שיחיות פיינבוס וקארו.

מקור לחומר צמחי משתלות סוקולנטים גדולות והגן הבוטני בגבעת רם. יש לקחת בחשבון שזרעים הם לעיתים קרובות בני כלאים בין אלווי איום ומינים אחרים הגדלים לידו.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים מומלץ להשרות את הזרעים בקוטל פטריות.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כ-6 חודשים.

הערות

- לזרוע בתערובת מנוקזת היטב.
- לאחר הנביטה יש לשמור על לחות אך להיזהר מהשקיית יתר.
- חודשי זריעה במהלך כל השנה, בחודשים הקרים יש לדאוג לחימום.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

השרשה

- במידה והצמח נרקב ניתן להשריש את כתר העלים עם מקטע מהגזע.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה מטר וחצי.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה לאחר התבססות אין צורך בהשקיה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל הארץ למעט ההר הגבוה (בירושלים עדיין משגשג).

אלווי אפריקני *Aloe africana*

משפחת העיריתיים

סימני זיהוי שיח בשרני, ירוק עד, בשרני, בעל גזע בודד **בגובה עד 2 מ'**, המתפצל לעיתים בחלקו העליון. בראש הגזע גדלה שושנת עלים צפופה בגוון ירוק. העלים מאדימים בקור, שוליהם קוצניים. עלים ישנים מתייבשים ונשארים על הצמח ומייצרים מעין שרוול המגן על הגזע מפגיעות. אורך העלים עד ל-65 ס"מ והם אזמלניים. עמודי הפריחה מתפתחים ממרכז שושנת העלים והם נושאים עשרות עד מאות פרחים. הפרחים צופניים ומושכים ציפורים ודבורים. הפרחים מספקים אבקה-חלבון לדבורים וזה חשוב מאד לבניית הוולדות של הדבורים. אורך הפרחים עד 5.5 ס"מ והם מעוקלים, תכונה המבדילה אותו ממינים אחרים בסוג. הזרעים קטנים ומכונפים ומופצים ברוח.

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה לאורך כל השנה, חנטת הפירות בינונית, אין ספיח.

תפוצה ובתי גידול דרום אפריקה, שיחיות הרריות, סבך ומדרונות חוליים.

מקור לחומר צמחי משתלות סוקולנטים גדולות והגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים מומלץ להשרות את הזרעים בקוטל פטריות.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כ-6 חודשים.

הערות

- לזרוע בתערובת מנוקזת היטב.
- לאחר הנביטה יש לשמור על לחות אך להיזהר מהשקיית יתר.
- חודשי זריעה במהלך כל השנה, בחודשים הקרים יש לדאוג לחימום.
- להימנע מזריעה כשהטמפרטורה עולה על 30 מעלות.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

השרשה

- ניתן לקטום ייחורים בתחילת האביב.
- את הייחורים יש לייבש מספר ימים במקום מוצל ואז להשריש בתערובת מנוקזת ללא השקייה עד להשרשה.
- ההשרשה איטית ויכולה לקחת מספר חודשים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה מטר.

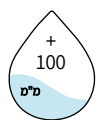
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה לאחר התבססות אין צורך בהשקיה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל הארץ למעט ההר הגבוה (בירושלים עדיין משגשג) והמדבר הקיצוני.

אלווי דוקרני *Aloe × spinosissima*

משפחת העיריתיים

סימני זיהוי צמח בשרני רב-שנתי, ירוק עד, גבהו 25-55 ס"מ. מכלוא בין המינים אלווי נמוך (*Aloe humilis*) ואלווי עצי (*Aloe arborescens*). הצמח מתפצל מאד ויוצר מושבות צפופות ברוחב של מעל מטר. העלים משוננים בשוליהם, צבעם ירוק-כחלחל והם מסודרים בשושנות צפופות בצורה ספירלית. עמודי הפריחה מתרוממים בחורף ונושאים תפרחות כתומות עד האביב. על כל עמוד פריחה ישנם עשרות פרחים המושכים ציפורים ודבורים. הצמח הנו מכלוא עקר שאינו מייצר זרעים.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בעונת הפריחה ובינונית בשאר השנה, אין חניטת הפירות, אין ספיח, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול מכלוא יציר האדם ממינים דרום אפריקאיים.

מקור לחומר צמחי משתלת בוטניקה ועוד משתלות סוקולנטיים, הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

הערה

■ לא מייצר זרעים.

חלוקה

■ ניתן לחלק במשך כל ימות השנה.
■ יש להקפיד לתת לאזור החיתוך זמן להתייבש לפני שתילה מחדש.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

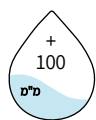
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה יש להוסיף השקיה מועטה בקיץ לקבלת למראה גנני מיטבי. הצמחים ישרדו גם ללא השקיה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות לגידול כל הארץ.

אלווי מניפני *Aloe plicatilis*

משפחת העיריתיים

סימני זיהוי **שיח בשרני**, ירוק עד, בעל צורה שיחית המגיע לגובה של עץ קטן עד **לגובה של 5 מ'** לאחר עשרות שנים. הגזע מתפצל ובכל קצה ישנה מניפת עלים בגוון ירוק-כחלחל בעלת שוליים חלקים וחדים. אורך העלים כ-30 ס"מ ורוחב 4 ס"מ. כל ענף המכיל מניפת עלים אינו מתפצל. בקצה ענף המצמיח מניפה מתפתחת תפרחת המכילה עשרות פרחים אדומים. הפרחים צופניים ומושכים ציפורים ודבורים. הפרחים מספקים אבקה-חלבון לדבורים וזה חשוב לבניית הוולדות של הדבורים. אורך הפרחים כ-5 ס"מ.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה לאורך כל השנה, חנטת הפירות מועטה, אין ספיח.

תפוצה ובתי גידול דרום-אפריקה, מערב חבל הכף. שיחיות פיינבוס, ומדרונות סלעיים חמים.

מקור לחומר צמחי משתלות סוקולנטים גדולות והגן הבוטני בגבעת רם.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה מטר וחצי.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה יש להוסיף השקיה מועטה בקיץ.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל הארץ למעט ההר הגבוה (בירושלים עדיין משגשג) והמדבר הקיצוני.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים מומלץ להשרות את הזרעים בקוטל פטריות.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כ-6 חודשים.

הערות

- לזרוע בתערובת מנוקזת היטב.
- לאחר הנביטה יש לשמור על לחות אך להיזהר מהשקיית יתר.
- חודשי זריעה במהלך כל השנה, בחודשים הקרים יש לדאוג לחימום.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

- ייחורים גוזמים באביב, מייבשים מספר ימים במקום יבש ואז שותלים את הייחור בתערובת מנוקזת היטב ללא השקייה עד להשרשה.
- משתרש בקלות אך לעיתים עוברים מספר חודשים עד להשרשה מלאה.

אלווי מרלות *Aloe marlothii*

משפחת העיריתיים

סימני זיהוי שיח בשרני ירוק עד, בעל גזע בודד המגיע לגובה של 2-4 מ'. לעיתים הצמח מייצר כמה שושנות עלים בבסיס. העלים גדולים, בשרניים ומסודרים בשושנת בראש הגזע. העלים בצבע ירוק עד כחלחל ולהם שוליים קוצניים בגוון אדום ואורכם עד 1.5 מ'. בקור או ביובש קיצוני העלים מאדימים. קוצים עלולים להופיע גם על פני העלה וצמחים צעירים נוטים להיות קוצניים יותר. העלים הישנים אינם נושרים והם מתייבשים על הצמח ויוצרים מעין שרוול יובשני וקוצני המגן על הגזע. התפרחת מתפתחת ממרכז שושנת העלים והיא מחולקת למספר סעיפים פורחים (עד 30!) ואופקיים. כל סעיף יכול לשאת מאות פרחים. הפרחים כתומים-אדומים בוהקים, צופניים מאוד ומושכים ציפורים, דבורים ופרפרים. הפרחים מספקים אבקה-חלבון לדבורים, מצרך חשוב לבניית הוולדות של הדבורים. לאחר ההאבקה, מתפתחים הללקטים המכילים עשרות זרעים. ההלקטים נפתחים לאחר שהם מתייבשים. הזרעים קטנים ומכונפים ומופצים בעזרת הרוח.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה לאורך כל השנה, חנטת הפירות בינונית, אין ספיח.

תפוצה ובתי גידול דרום-אפריקה, סוויילנד, זימבבואה, בוטסואנה ומוזמביק ועד קואזולו-נטאל. שיחיות הרריות, ומדרונות סלעיים באזורים חמים.

מקור לחומר צמחי משתלות סקולנטים גדולות והגן הבוטני בגבעת רם. יש לקחת בחשבון שזרעים הם לעיתים קרובות בני כלאים בין אלווי מרלות ומינים אחרים הגדלים לידו.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים מומלץ להשרות את הזרעים בקוטל פטריות.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כ-6 חודשים.

הערות

■ לזרוע בתערובת מנוקזת היטב.

■ לאחר הנביטה יש לשמור על לחות אך להיזהר מהשקיית יתר.

■ חודשי זריעה במהלך כל השנה, בחודשים הקרים יש לדאוג לחימום.

■ להימנע מזריעה כשהטמפרטורה עולה על 30 מעלות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

■ במידה והצמח נרקב ניתן להשריש את כתר העלים עם מקטע מהגזע.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה מטר וחצי.

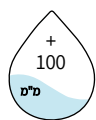
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה יש להוסיף השקיה מועטה בקיץ לקבלת למראה גנני מיטבי. הצמחים ישרדו גם ללא השקיה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל הארץ למעט ההר הגבוה (בירושלים עדיין משגשג).

אלווי ערמוני *Aloe castanea*

משפחת העיריתיים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי בשרני ירוק-עד, בעל גזע מרכזי המגיע לגובה של 2-4 מ'. הגזע בדרך כלל חשוף, והוא מתפצל בחלקו העליון ל-2-6 סעיפים. העלים בשרניים וארוכים, באורך של עד מטר, צבעם ירוק-כחלחל והם גדלים בשושנת בראשי הענפים. לאחר שהעלים מתייבשים הם נשארים על הענפים ויוצרים מעין שריון המגן על הענפים. הפריחה בחודשי האביב המוקדמים. מכל שושנת עלים יוצא עמוד פריחה באורך של עד מטר וחצי. התפרחת מתפתלת קלות ובה מאות פרחים צפופים בצבע ערמון כתום (מכאן שם הצמח). הפרחים עשירים בצוף סמיך בצבע חום אדמדם, הפרח בצורת גביע ואינו צינורי. הפרחים מושכים ציפורים ודבורים. ההלקטים מרובים ונפתחים לשלושה חלקים. הזרעים קטנים, מכונפים ומתפזרים ברוח.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה כל השנה, חניטת פירות טובה, אין ספיח – הזרעים אינם נובטים בתנאי הארץ, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה לאורך כל השנה, חנטת הפירות בינונית, אין ספיח.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים מומלץ להשרות את הזרעים בקוטל פטריות.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כ-4 חודשים.

הערות

- לזרוע בתערובת מנוקזת היטב.
- לאחר הנביטה יש לשמור על לחות אך להיזהר מהשקיית יתר.
- חודשי זריעה במהלך כל השנה, בחודשים הקרים יש לדאוג לחימום.
- להימנע מזריעה כשהטמפרטורה עולה על 30 מעלות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

- ניתן להשריש ענפים בחודשי הקיץ.
- יש לתת לענפים מספר ימים להתייבש לפני ששותלים להשרשה.
- יש להקפיד על תערובת מנוקזת היטב.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה מטר וחצי.

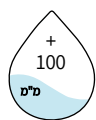
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה יש להוסיף השקיה מועטה בקיץ לקבלת למראה גנני מיטבי. הצמחים ישרדו גם ללא השקיה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל הארץ.

אלווי קצר-עלים *Aloe brevifolia*

משפחת העיריתיים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי בשרני, בשרני, חסר גזע, המצמיח שושנת עלים מבסיסו הנוטה להתפצל לשושנות רבות וצפופות היוצרות כתמים קטנים עד גדולים. **גובה הצמח 20-45 ס"מ**. העלים בעלי חתך משולש והם בצבע ירוק. שולי העלים בעלי קוצים עדינים ולעיתים יש בחלק התחתון של פני העלה קוצים רכים בודדים. מכל מרכז שושנת עלים גדל גבעול פריחה אחד (לעיתים שניים) המלווים בעלים החובקים את הגבעול. בכל עמוד פריחה מתפתחים כמה עשרות פרחים בצבע אדום (לעיתים נדירות צהוב). הפרחים צופניים ומושכים ציפורים ודבורים. הפרחים מספקים אבקה-חלבון לדבורים, וזה חשוב לבניית הוולדות של הדבורים.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה לאורך כל השנה, חנטת הפירות בינונית, אין ספיח.

תפוצה ובתי גידול מערב חבל הכף בדרום-אפריקה. שיחיות באזורים סלעיים עם תשתית חרסיתית.

מקור לחומר צמחי משתלות סוקולנטים גדולות והגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים

טיפול מקדים מומלץ להשרות את הזרעים בקוטל פטריות.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כ-6 חודשים.

הערות

- לזרוע בתערובת מנוקזת היטב.
- לאחר הנביטה יש לשמור על לחות אך להיזהר מהשקיית יתר.
- חודשי זריעה במהלך כל השנה, בחודשים הקרים יש לדאוג לחימום.
- להימנע מזריעה כשהטמפרטורה עולה על 30 מעלות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

חלוקה

- ניתן לחלק במשך כל ימות השנה.
- יש להקפיד לתת לאזור החיתוך זמן להתייבש לפני שתילה מחדש.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 20 ס"מ.

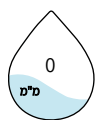
תנאי אור שמש ישירה במשך 7 שעות ביום לפחות עד חצי יום שמש.

השקיה יש להוסיף השקיה מועטה בקיץ לקבלת למראה גנני מיטבי. הצמחים ישרדו גם ללא השקיה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל הארץ למעט ההר הגבוה (בירושלים עדיין משגשג) והמדבר הקיצוני.

אלון התולע *Quercus boissier*

משפחת האלונים

סימני זיהוי עץ נשיר חורף בגובה 3-8 מ', בעל גזע אחד ונוף מוארך ולאו דווקא מעוגל. העלה ביצי-אליפטי, קשיח במקצת, אורכו 4-8 ס"מ והוא בעל שפה גלונית או בעלת שיניים מעוגלות ולא דוקרניות (בשונה מאלון התבור). העלה לביד במקצת או מקריח, לבד זה יורד בשפשוף. הפרחים הזכריים מופיעים בתפרחות קטנות תלויות כלפי מטה, הפרחים הנקביים מופיעים על אותו העץ, נחבאים. הבלוט מוארך ובולט מאד מהספלול, אורכו 3-5 ס"מ, לעיתים הוא צר ולעיתים מעובה בקצה. הספלול בעל קשקשים צרים הדוקים. עץ זה מאופיין בעפצים כדוריים, גדולים, דמויי אלמוג הנגרמים על ידי חרקים (מכאן שם העץ – תולע).

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה זניחה, נראות גננית טובה כל השנה, חניטת פירות טובה, ספיח זניח באזורים לא מושקים ורב באזורים מושקים.

תפוצה ובתי גידול מצוי במקומות גבוהים בגליל העליון ובגולן ברום 800-1200 מ'. בגולן נמצא גם ברום נמוך יותר. מצוי עד שולט ביער ספר הררי בחרמון (עד ל-1650 מ'). נדיר מאוד בפסגות יהודה ושומרון ובכרמל. קרקעות שונות בחורש ים-תיכוני ביחד עם אלון מצוי וביער ספר הררי בחרמון ביחד עם אלון חרמוני וורדניים שונים. גדל בקרקעות גירנית ובזלתית.

מקור לחומר צמחי משתלות עצים והגנים הבוטניים בארץ.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים רק בלוטים טריים, מאבדים חיוניות תוך שבועות בודדים, ניתן לשמור במקרר עד חצי שנה (שנה).

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 1-3 ס"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה מיד לאחר הנביטה מומלץ להעתיק לעציצים עמוקים שם הנבט יוכל לפתח מערכת שורשים טובה.

הערות

- במידה ולא זורעים את הבלוטים מיד, יש לשמור אותם במקרר בשקית נייר.
- איסוף בלוטים מהעץ ולא מהקרקע כדי להימנע מנגעים.
- בלוט מוכן לזריעה הוא כזה הניתן בקלות מהספלול.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 3 מ'.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות.

השקיה בצפון הארץ אין צורך בהשקיה לאחר התבססות של שנה-שנתיים, בהרי יהודה ושומרון ניתן להוסיף השקיה מועטה בקיץ.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, רחובות, ערוגות, מסלעות, ויערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני במיוחד בחבל ההררי. כולל יערות נטועים ושוליהם. יש להקפיד על השבת צמחים שמוצאם באותה הגלילה.

אזורים להשבה שדרת ההר מהחרמון הגולן והגליל ועד להרי יהודה. יש להקפיד על השבת צמחים שמוצאם מאותה הגלילה.

אלמוגן עשבוני *Erythrina herbacea*

משפחת הקטניות

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי בעל בסיס מעוצה ועבה שחלקו חשוף מעל לפני הקרקע. בחורף הצמח נשיר. **גובהו בארץ כ-1.5 מ'.** הענפים בעלי קוצים מאונקלים. העלים בעלי פטוטרות ארוכה ושלושה עלעלים גדולים דמויי חץ. הפריחה מתרחשת בקיץ, הפרחים אדומים יפהפיים, ערוכים על תפרחות צפופות שנראות על עוקצים ארוכים מאד. הפרחים צרים-צינוריים באורך 6.5-4 ס"מ. מהפרחים מתפתחים תרמילים החושפים זרעים אדומים מבריקים. הצמח רעיל.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית בינונית לאחר הפריחה בשלב הפירות עד הסתיו, נראות גננית נמוכה בחורף, חנטת הפירות בינונית, אין ספית.

תפוצה ובתי גידול דרום מזרח ארה"ב ומקסיקו. קרחות יער, שיחיות ומעונות מופרים, בעיקר על קרקע חולית.

מקור לחומר צמחי חלקת צפון אמריקה בגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד 3 שנים.

טיפול מקדים ניקוב הזרע בחלקו המרוחק מהעובר או השריה במים כמעט רותחים ללילה.

עומק זריעה 2 ס"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 4 שבועות.

הערות

■ כדי למנוע פגיעה בשורשים הצעירים יש להעתיק את הצמחים כבר בשלב הפסיגים, לפני הופעת העלים האמיתיים, כאשר השורש באורך של כ-3 ס"מ.

■ ניתן לזרוע ישירות בשטח לאחר הכשרת הקרקע וניכוש עשביה למניעת תחרות. יש לטמון 2 זרעים בכל גומה. במקרה זה אין להעתיק את הנבטים.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מליחות ולא חוליות.

מרווחי שתילה 1 מ'.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה תוספת השקיה קיצית שוות ערך ל-200 מ"מ.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל ההר הים-תיכוני. גינות ופארקים עם השקיה.

אמריליס יפהפה *Amaryllis belladonna*

משפחת הנרקיסיים

סימני זיהוי גיאופיט בעל בצל גדול, נשיר קיץ. הפרחים גדולים ומופיעים בסוככים של עד 12 פרחים. הפרחים ריחניים, ורודים, פעמוניים. גבעול הפריחה בגווני אדום ויכול להגיע **לגובה של 50 ס"מ**. העלים מתפתחים לאחר הפריחה ולאחר הגשמים, הם צרים, ירוקים וקשתיים.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה בסתיו ובחודשי החורף, חנטת הפירות טובה, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול חבל הכף הדרום-מערבי בדרום אפריקה. מגוון בתי גידול, בתות עשבוניות, מדרונות סלעיים, שולי חורש, סוואנות.

מקור לחומר צמחי מגדלי פרחים, אסא בצלי פרחים, משתלות יודפת ועוד מגדלים, הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים יש לזרוע זרעים טריים עסיסיים בני חודש לכל היותר.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 10 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים כדי לא לפגוע בבצל הקטן המתפתח.

הערות

- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה.
- בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות.
- בחודשי הקיץ אין להשקות.
- לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חלוקה

ניתן לחלק בצלים שהתפצלו בחודשי הקיץ.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 20 ס"מ.

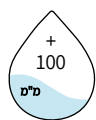
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה לאחר התבססות אין צורך בהשקיה, אך השקיית קיץ מתונה מעודדת פריחה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל הארץ למעט אזורי מדבר קיצוני.

אריגון גדול *Eriogonum giganteum*

משפחת הארכובייתיים

סימני זיהוי בן-שיח עד שיח סבוך, בעל נוף מעוגל. **גובהו 30-65 ס"מ**. בדרך כלל הצמח בעל גזע מעוצה ועבה בבסיס המתפצל מאוד כלפי מעלה. הגבעולים הפורחים דקים, מפושקים וקשיחים, קמלים כל שנה ומתחדשים מחלקו התחתון של הצמח. עלים מכסיפים מרוכזים בחלק התחתון של הצמח, ביציניים-אזמלניים. הענפים הפורחים הסבוכים מייצרים תפרחת מכבד צפופה ומרשימה. הפרחים זעירים, צבעם לבן עד ורדרד מהם מתפתחים פירות המכילים זרעונים קטנים קרחים.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה, בעיקר בחורף ובאביב, חנטת הפירות גבוהה, אין ספיח, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול אנדמי לאיי התעלה מול חופי קליפורניה, גדל בשיחיות חופיות יחד עם מיני מרווה שונים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה בעומק 3-5 מ"מ. זקוק לאור לנביטה. ניתן לכסות מעט בורמיקוליט עדין מסונן. זריעה בעומק 1 ס"מ. ניתן לכסות את מגש הזריעה במכסה שקוף לשמירה על הלחות, כדי שהזרעים לא יתייבשו. יש להקפיד לזרוע את הזרעים באופן מרווח מאוד ולהשקות באופן מדוד ולא בעודף, כדי להימנע מפטריות בצוואר השורש. לקבלת נביטות מרווחות ניתן לערבב את הזרעים עם חול קוורץ ואז לזרוע.

אחוזי נביטה נמוכים.

זמן להעתקה 6 שבועות.

הערות

■ נביטה ספורדית, ללא פחת בהשקיית קיץ.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות, כולל חוליות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה תוספת של השקיה קיצית מועטה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון החבל הים תיכוני ועד להר הנגב.

ארנין ההרים *Ptilostemon chamaepeuc*

משפחת המורכבים

סימני זיהוי **בן-שיח** דליל בעל ענפים לבנים ולבידים, מאורכים וגמישים אך מעוצים בבסיסם. **גובה 0.5-1 מ', קוטרו 0.6-0.4 מ'.** העלים צרים ומאורכים כמחטי אורן ומכאן שם הסוג בעברית. העלים בעלי כסות שערות אפורות המעניקות לצמח גוון מאפיר. התפרחות הן קרקפות הנישאות בראש הענפים, חפי המעטפת מעט דוקרניים אך אינם קוצניים, הפרחים צינוריים בגוון ורוד עז ובולטים מהקרקפת. הפריחה קצרה באביב המאוחר בחודשי מאי-יוני. בזמן הפצת הזרעים הצמח בולט בקרקפות רבות ובהן שערות לבנות וצפופות. הזרעים מופצים ברוח על ידי ציצית שערות שבראשם.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה בינונית בתחילת הקיץ, נראות גננית בינונית כל השנה בשל העלים הדקים ירוקי העד והמראה המכסיף. חנטת הפירות גבוהה. ספיח נמוך, במיוחד אם יש השקיה.

תפוצה ובתי גידול נדיר בבתות ובשולי חורש בצפון הארץ באצבע הגליל ובחרמון הנמוך. מצוי במזרח הים התיכון מיוון ועד לישראל.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, הגן הבוטני בהר הצופים, הגן הבוטני של אוניברסיטת תל-אביב. איסוף זרעים רק באישור רשות הטבע והגנים בשמורת נחל עיון.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה חודש.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

חודשי השרשה דצמבר עד פברואר.

אחוזי השרשה גבוהים.

■ ייחורים ירוקים ורכים מענפים לא פורחים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים. בשיקום נופי או בהשבה יש להפסיק את ההשקיה בסוף הסתיו השני.

שימושים גנניים ויערניים ערוגות, מסלעות, טראסות, צידי דרכים, שולי ויערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון

כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב. גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות ודרדרות מלאכותיות. שיקום נופי בצידי דרכים.

אזורים להשבה אזור מטולה והחרמון הנמוך.

אקליפטוס שטוח-עוקץ *Eucalyptus platypus*

משפחת הדסיים

סימני זיהוי עץ ירוק-עד המגיע לגובה של כ-5 מ'. הגזע בודד או מתפצל, קליפתו חלקה, בצבע חום-נחושתי או חום-אפור ולעיתים מתקפלת. חופת העץ צפופה. העלים ביצניים פחות או יותר, ירוקים ומבריקים עם פטוטר ארוכה. הפרחים ערוכים על עוקצים בעלי בסיס שטוח (מכאן שם הצמח). אורך העוקץ גדול פי 3 מאורך הפרי. לפרח אבקנים רבים ועמוד עלי בודד. הפרחים בגוון לבנבן עד צהבהב, ולעיתים רחוקות מופיעים בגוון ורוד בהיר. הפרי הוא הלקט סגור, הנוטה כלפי מטה ואורכו 10-17 מ"מ.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה. העץ בעל נראות גננית גבוהה כל השנה. חנטת הפירות גבוהה. אינו מייצר ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול מערב אוסטרליה, באזור שבין אלבני לאספרנס. גדל במישורים ובגבעות סלעיות, בקרקעות חוליות, טיטיות או חרסיות.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, קק"ל.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה כחודש וחצי.

הערות

יש לכסות בשכבה דקה של ורמיקוליט.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

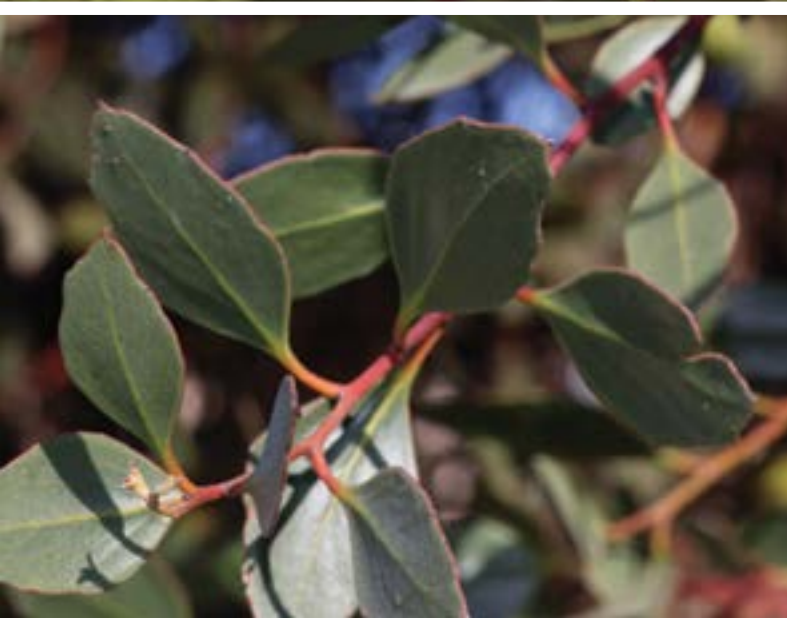
מרווחי שתילה 5 מ'.

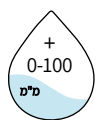
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

שימושים גנניים ויערניים גינות, פארקים, יערות נטועים, חורשות ולימנים.

השקיה לאחר התבססות אין צורך בהשקיה.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני והמדברי.

בוצין סיני *Verbascum sinaiticum*

משפחת הלועניתיים

סימני זיהוי צמח עשבוני גס וגבוה, דו-שנתי או רב-שנתי (מקיים שושנת עלים כמה שנים ואז פורח ומת). מימדיו ענקיים: גובהו עד 2 מ' ואורך עלי הבסיס שלו עד 65 ס"מ. גבעולו יחיד, עבה, זקוף ובלתי מסתעף בחלקו התחתון. צבע העלים ירוק-זית בהיר עד מצהיב. כל הצמח מכוסה בשערות מסועפות-כוכביות. השערות בלתי-נעימות למגע ומסוכנות לעיניים. העורקים בולטים מאוד בצד התחתון של העלה. התפרחת דמויית מנורה, מסועפת מאוד. ענפי המשנה של התפרחת מפושקים ונגדיים. הפרחים יוצאים מחיקי חפים בקבוצות של 2-7, הקבוצות צפופות כשיבולת רצופה לאורך ענפי המשנה. לפרח 5 אבקנים שזיריהם מכוסים בשערות לבנות או צהובות. אונות הגביע רחבות. ההלקט ארוך עד פי 1.5 מרוחבו.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה גם בפריחה וגם בעלווה, חנטת הפירות גבוהה, ספיח קל ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול נדיר בארץ וגדל בצורה מקוטעת בהר הנגב, הרי יהודה והשומרון, צפון הגולן והחרמון. גדל במעזבות, צידי דרכים וואדיות ושקעים לחים במדבר.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני גבעת רם.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 3 מ"מ.

אחוזי נביטה טובים.

זמן להעתקה 4 שבועות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך 7 שעות ביום לפחות.

השקיה לאחר התבססות אין צורך בהשקיה. בהשבה לטבע או בשיקום נופי יש להפסיק השקיה לאחר כמה חודשים. השקיית קיץ עלולה לגרום לריקבון ולתמותה.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות, צידי דרכים וטראסות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים מומלצים להשבה הר הנגב, הרי יהודה והשומרון, צפון הגולן והחרמון. יש להקפיד על השבה של צמחים שמוצאם מאותה הגלילה.

בן-חצב יקינתוני *Scilla hyacinthoides*

משפחת האספרגיים

סימני זיהוי גיאופיט בגובה 1-1.5 מ'. בצל כמעט כדורי בקוטר 5-10 ס"מ, עטוף בקליפות אפורות. 8-12 עלים מסודרים בשושנת בבסיס הצמח. העלים שרועים או זקופים למחצה, מחודדים בקצה, ירוקים עם פס בהיר לאורך האמצע. עמוד התפרחת מרשים ועולה הרבה מעבר לגובה העלים, הוא מרובה פרחים קטנים, פורח מלמטה כלפי מעלה וחסר עלים. הפרחים קטנים תכולים-סגולים, כוכביים, קוטרם 8-9 מ"מ והם נישאים על עוקצים אופקיים (במיוחד בשלב הפרי). אבקני הפרח בצבע ארגמן כהה לעומת העטיף הבהיר יותר.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה בסתיו ובחודשי החורף, חנטת הפירות טובה, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול צמח ים-תיכוני הנפוץ מצרפת ועד לאזורנו. בארץ מצוי בכרמל, בגליל ובחרמון הנמוך. פזור עד נדיר בגולן הצפוני, מישור החוף (על כורכר), בשומרון וביהודה. הצמח גדל בבתות, שיחיות ושולי חורש בחבל הים תיכוני.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים, אסא בצלי פרחים, זרעים מציון.

■ לא כל הפרטים פורחים בכל שנה. ניתן לזהות את הפרטים שאינם פורחים על פי שושנות העלים הטיפוסיות.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות, לא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה לפחות 5 שעות ביום או אור מסונן.

השקיה אין צורך בהשקיה. מומלץ להשקות השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. התחלת השקיה לא לפני אמצע אוקטובר. יש להפסיק השקיה כשהעלים מתייבשים לשליש מגובהם בסוף האביב.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות, שולי יערות, קרחות יער וטראסות.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותו האזור.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 10-20 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בבצל הקטן המתפתח.

הערות

■ לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.

■ מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.

■ פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.

■ יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.

ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות.

■ בחודשי הקיץ אין להשקות.

■ לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

בן-חצב סוככי *Scilla peruviana*

משפחת האספרגיים

סימני זיהוי גיאופיט בעל בצל, נשיר בקיץ. פורח באביב. הבצל כמעט כדורי בקוטר 5-10 ס"מ, עטוף בקליפות אפורות. 8-12 עלים ערוכים בשושנת בבסיס הצמח. העלים שרועים או זקופים למחצה, מחודדים בקצה, ירוקים עם פס בהיר לאורכם, רוחבם עד 4 ס"מ. עמוד התפרחת מרהיב, דמוי סוכך, מרובה פרחים קטנים, פורח מלמטה כלפי מעלה, חסר עלים, נמוך, **גובהו 10-50 ס"מ**, לעיתים ממש מעל לעלים. הפרחים קטנים סגולים, כוכביים, קוטרם 8-9 מ"מ והם נישאים על עוקצים אופקיים (במיוחד בולט בשלב הפרי). אבקני הפרח בצבע ארגמן כהה. הפרי הוא הלקט הנפתח ומפיץ זרעים שחורים.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית בינונית של העלים בחורף, חנטת פירות בינונית, ספיח קל, עונת תרדמה קיץ.

תפוצה ובתי גידול מערב אגן הים התיכון. בתי גידול מגוונים: בתות, שיחיות, צומח עשבוני ושולי חורש באזורים סלעיים ים-תיכוניים וצומח עשבוני ומצוקים.

מקור לחומר צמחי אסא בצלי פרחים, בצלי יודפת, הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד 3 חודשים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים כדי לא לפגוע בבצל הקטן המתפתח.

הערות

- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- ייש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל, אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה כדי לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין צורך להשקות.
- לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.
- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

חלוקה

■ ניתן לחלק גושי בצלים גדולים בחודשי הקיץ.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 25 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להשקות השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. התחלת השקיה לא לפני אמצע אוקטובר. יש להפסיק השקיה כשהעלים מתייבשים לשליש מגובהם באביב או בסוף האביב. עמיד להשקיה קיצית בתנאי שהקרקע מנוקזת.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

בת-חבצלת קטנת-פרחים *Vagaria parviflora*

משפחת הנרקיסיים

סימני זיהוי גיאופיט בעל בצל, נשיר קיץ, פורח בסתיו. הבצל בצורת אליפסה בקוטר של 5-10 ס"מ עטוף בקליפות חומות דקות. בחודשי הסתיו עולים עמודי פריחה **בגובה 20-30 ס"מ**. בכל עמוד פריחה 2-6 פרחים לבנים בקוטר של 4 ס"מ, הם לא ריחניים. כל פרח בעל שישה עלי כותרת, שישה אבקנים ועמוד עלי בודד. לפרח עטרה קטנה במרכז. לאחר גשמי הסתיו הראשונים צומחים עלים ירוקים כהים ובמרכזם פס אורך לבן. לכל בצל 4-10 עלים. ההלקטים נפתחים בסתיו ומפזרים זרעים שחורים קטנים. לכל זרע יש גופיף שומני שמושך נמלים המפזרות את הזרעים. הזרעים נובטים לאחר הגשמים הראשונים עוד באותו הסתיו.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה בינונית וקצרה בסתיו, נראות גננית בינונית של העלים מסוף הסתיו ועד לאביב, חנטת פירות גבוהה, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול החבל הים-תיכוני מהחרמון הנמוך ועד הרי יהודה כולל השפלה ומישור החוף. בתי גידול מגוונים: בתות, שיחיות, צומח עשבוני, שולי חורש ומצוקים באזורים סלעיים ים-תיכוניים.

מקור לחומר צמחי משתלת זרעים מציון, אורון פרי – גינות ים-תיכוניות והגנים הבוטניים בארץ.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 10 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה עד צל מואר.

השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להשקות השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. התחלת השקיה לא לפני אמצע אוקטובר. יש להפסיק השקיה כשהעלים מתייבשים לשליש מגובהם באביב או בסוף האביב. הצמח עמיד בהשקיית קיץ בתנאי שהקרקע מנוקזת מאד.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות. יערות נטועים לא צפופים ושולי יערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

אזורים להשבה כל החבל הים-תיכוני תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותה הגלילה.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד 3 חודשים. יש להשתמש בזרעים טריים בלבד, זרעים ישנים לא ינבטו.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים כדי לא לפגוע בבצל הקטן המתפתח.

הערות

- לזרוע בתערובת מנוקזת היטב.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות.
- לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.
- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חלוקה

- ניתן לחלק גושי בצלים בקיץ, מומלץ בחודשים יולי-אוגוסט כדי לא לפגוע בפריחת הסתיו.

גביעונית הלבנון *Fritillaria persica*

משפחת האספרגיים

סימני זיהוי גיאופיט בעל בצל עמוק ועגול עם גלדים קשקשיים רופפים (הגלדים אינם מקיפים את הבצל). הגבעול יחיד-זקוף, אינו מסתעף ונושא עלים רבים, **גובהו 40-80 ס"מ**. העלים יושבים כולם על הגבעול (אין עלי בסיס), צורתם מוארכת והם תמימים, חלקים ולעיתים קרובות מפותלים מעט. בתפוחת יש 5-25 פרחים הפזורים לאורך הגבעול. הפרחים פעמוניים, אורכם 1.7-2.5 ס"מ והם נטויים כלפי מטה ומעורקים בעדינות. צבעם בדרך כלל ירקרק, לעתים נדירות הם ארגמניים. הפרי הוא הלקט זקוף מצולע ויפה, בקוטר של 2-3 ס"מ.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בחורף, חנטת הפירות בינונית-גבוהה, פירות יפים, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול בתות, שיחיות, צומח עשבוני ושולי חורש ויערות נטועים, באזורים סלעיים ים-תיכוניים וצומח עשבוני בשדות לס בחגורת הספר. פזור עד נדיר בחבל הים-תיכוני ובחגורת הספר מהחרמון ועד הרי יהודה, מופיע גם בצפון הנגב. בעולם נפוץ עד אירן ודרום טורקיה.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנה, יש להקפיד על זרעים טריים בלבד, זרעים ישנים לא ינבטו.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בבצל הקטן המתפתח.

הערות

■ לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.

■ פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.

■ יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.

■ ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות. לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

חלוקה

הבצלים מתחלקים לאט וניתן לחלק בצלים שהתפצלו בחודשי הקיץ. כמו כן ניתן להשריש גלדים בתוך נסורת או פרלייט לח בתוך שקית והכמנה עד להשרשה.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

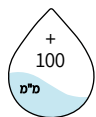
השקיה ניתן לא להשקות כלל, אולם מומלץ להשקות השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. התחלת השקיה לא לפני אמצע אוקטובר. יש להפסיק השקיה כשהעלים מתייבשים לשליש מאורכם באביב או בסוף האביב.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות. יערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים להשבה החבל הים-תיכוני עד לאזור ערד, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם באותה הגלילה.

גולנית ערבית *Globularia arabica*

משפחת הלחכיים

סימני זיהוי בן-שיח ירוק-עד, גובהו 25-50 ס"מ, סבוך בעל עלים מסורגים קטנים ונוקשים, דמויי ביצה. הפרחים כחולים, מקובצים בראשי הגבעולים בתפרחות עגולות הדומות לתפרחות של בני משפחת המורכבים. הכותרת זעירה, בעלת צינור הנפתח לאוגן דו-שפתני וממנה בולטים 4 אבקנים בלתי-שווים באורכם ועמוד עלי דקיק.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית – טובה בעונת הפריחה, נמוכה בשאר השנה, חננת הפירות נמוכה, אין ספיח, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול גדל באופן פזור בהר הנגב, נדיר מאד בדרום הנגב, וכן במישור החוף, שם נותר רק בשמורת הדסים ובאתרים ספורים בהם נשתל. גדל בבתות על קרקע חולית ובצומח מדברי פזור במדבר הסלעי.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה כיסוי חלקי ושטחי במעט ורמיקוליט עדין והנחת מכסה שקוף כדי שהזרעים לא יתייבשו. יש לפתוח את המכסה מדי יום למשך כמה דקות לאוורור.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה ראשונה של הנבטים 5 שבועות.

הערות

■ ניתן לראות בעזרת הגדלה שזרעים רבים אינם חיוניים ולכן מומלץ לברור לפני הזריעה את הזרעים הטובים.

■ זרעים המתקבלים מצמח בודד הגדל ללא שכנים מאותו מין כנראה אינם פוריים.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

השרשה

חודשי השרשה כל השנה, מומלץ מהסתיו עד סוף האביב.
■ יש לקטום ייחורים אמיריים או תת-אמיריים, ירוקים ורכים עם צימוח מהעונה האחרונה, באורך של 5-7 ס"מ.

ניתן להשתמש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1%-0.3%.

ערפול בתדירות בינונית עד גבוהה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודש.

אחוזי השרשה גבוהים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות, כולל חוליות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

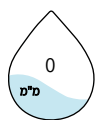
השקיה לאחר התבססות אין צורך בהשקיה, אך השקיה מועטה בקיץ תביא למופעי פריחה משמעותיים יותר ומשך פריחה ארוך יותר.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים להשבה מישור החוף והר הנגב, יש להקפיד על שתילת צמחים שמקורם באותה הגלילה.

געדה כרתית *Teucrium creticum*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח זקוף בגובה 70-100 ס"מ, שחלקו התחתון מעוצה, וממנו צומחים כל שנה גבעולים עשבוניים רבים בעלי פרקים ארוכים. הגבעולים, הגביעים וחלקם התחתון של העלים מכוסים שערות לבנות עדינות הדוקות וצפופות המקנות להם מראה קמחי לבן. העלים נגדיים, צרים וכהים, בעלי פס בהיר במרכזם ושפה גלולה ודומים במראהם לעלי הרוזמרין, הם מפיצים ריח המזכיר במקצת ריח קקאו, שאינו אופייני למשפחה. גביע הפרח פעמוני, בעל חמש שיניים מחודדות שוות באורך. הכותרת חד-שפתנית אופיינית לסוג געדה, גדולה ובגוון ורוד, היא בעלת 5 אונות שהמרכזית בהן גדולה ודמויית קערה. הצמח מייצר הרבה צוף ומושך דבורים רבות, בעיקר גדולות.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים נראות גננית גבוהה בזמן הפריחה בסוף האביב ובקיץ וטובה בשאר השנה כי הצמח ירוק. חנטת הפירות טובה, יוצר ספיח קל ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול צמח ים-תיכוני הנפוץ מישראל ועד דרום טורקיה וקפריסין. בארץ מצוי עד פזור בבתות, שיחיות, שולי חורשים ושולי יערות נטועים, במסלע גיר רך וקרקע רנדזינה בהירה, לאורך כל שדרת ההר מהגליל ועד הרי יהודה.

מקור לחומר צמחי מצוי בטבע בכל הרי יהודה, אינו מוגן.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 3 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 4-6 שבועות.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

השרשה

השרשה כל השנה להוציא את שיא הקיץ, מומלץ מהסתיו עד סוף האביב.

יש לקטום ייחורים אמיריים או תת-אמיריים, ירוקים ורכים עם צימוח מהעונה האחרונה, באורך של 5-7 ס"מ.

ניתן להשתמש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1%-0.3%.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 35 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

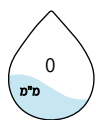
השקיה ניתן לא להשקות. בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), וללא השקיה בחורף. בשיקום נופי ובהשבה לטבע יש להפסיק להשקות כבר בחורף הראשון לאחר השתילה. רגיש להשקיה קיצית גבוהה.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, שולי יערות נטועים ושולי דרכים.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים להשבה כל חבל ההר הגירני במסלע קירטוני.

געדה מפושקת *Teucrium divaricatum*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח נמוך שגובהו כ-30 ס"מ המסתעף לגבעולים זקופים. הגבעולים, הגביעים והחלק התחתון של העלים מלבינים מכסות של שערות לבנות, ואילו צידו העליון של העלה קירח, בגוון ירוק כהה. העלים נגדיים, מעט בשרניים ונישאים על פטוטרות, צורתם מעויינת ושפתם חרוקה לשיניים קטנות מעוגלות. הפרחים ערוכים בחלק העליון של הגבעול בקבוצות קטנות דמויות דורים, והם בעלי גביעים שעירים מאוד שצורתם פעמונית צרה ואורכם עד 8 מ"מ. הכותרת חד-שפתנית אופיינית למיני הגעדה, צבעה ורוד עז עד ארגמני ואורכה עד 20 מ"מ. הכותרת שעירה מעט ובעלת 3 אונות, הצדדיות צרות ופונות כלפי מעלה והאמצעית גדולה וקעורה וניצבת אנכית כלפי מטה. האבקנים ועמוד העלי ארוכים ומקושתים, ובולטים מאוד מעל שפת הכותרת.

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית בינונית רוב השנה ונמוכה בקיץ-סתיו, חנטת פירות טובה, ספיח קל בעיקר בגינות מושקות, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול החבל הים-תיכוני מהחרמון הנמוך ועד דרום הרי יהודה, כולל השפלה והשרון. גדל בבתות ושיחיות ובשולי חורש.

מקור לחומר צמחי בטבע, צמח מצוי ולא מוגן, הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

חודשי זריעה

השרשה

■ יחורים חצי מעוצים משרישים בקלות באביב.

השרשה כל השנה להוציא את שיא הקיץ, מומלץ מהסתיו עד סוף האביב.

יש לקטום יחורים אמיריים או תת-אמיריים, ירוקים ורכים עם צימוח מהעונה האחרונה, באורך של 5-7 ס"מ.

ניתן להשתמש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1%-0.3%.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא חוליות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן במשך כל היום או שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

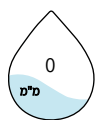
השקיה ניתן לא להשקות. בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות השקיה סדירה ומועטה בקיץ (פעמיים בשבוע), בהשקיה רבה הצמח מתנוון. ללא השקיה בחורף. בשיקום נופי יש להפסיק להשקות בסוף הסתיו השני.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות. יערות, שולי יערות, קרחות יער וטראסות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים תיכוני.

אזורים להשבה כל החבל הים-תיכוני.

געדה מצויה *Teucrium capitatum*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח נמוך ומאפיר המסתעף מבסיסו לגבעולים רבים שאינם מסתעפים עוד, וכך נוצר לעיתים גוש כדורי וסבוכ **שקוטרו 15-40 ס"מ**. כל חלקי הצמח מכוסים לבד לבנבן-אפור רך ונעים למגע, והם מדיפים ריח אופייני. הגבעול עגול, בשונה משאר בני המשפחה שהם בעלי גבעול מרובע. העלים נגדיים, קטנים, מוארכים, וחסרי פטוטרות, שפתם גלונית ולעתים גלולה לאחר, והיא חרוקה לשיניים קטנות מעוגלות. הפרחים חד-שפתניים לבנים, קטנים, ערוכים בראשי הגבעולים בתפרחות כדוריות צפופות דמויות סוכך, ומואבקים על-ידי דבורים במגוון גדלים ונמלים.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בעונת הפריחה ובינונית בשאר השנה בשל המראה הכסוף של הצמח. חנטת פירות טובה, יוצר ספיח קל בעיקר בגינות מושקות, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול בתות שיחיות ושולי חורש בכל החבל הים-תיכוני וחבל הספר, וכן בצומח פזור בעיקר על משטחי סלע ושולי ערוצי נחלים במדרונות אבניים וסלעיים בצפון הנגב ועד הר הנגב.

מקור לחומר צמחי בטבע, צמח נפוץ ולא מוגן, וגם בגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

השרשה

■ ייחורים חצי מעוצים באביב.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא חוליות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

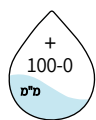
השקיה ניתן לא להשקות. בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות השקיה סדירה ומועטה בקיץ (פעמיים בשבוע), בהשקיה רבה הצמח מתנוון. ללא השקיה בחורף. בשיקום נופי יש להפסיק להשקות בסוף הסתיו השני.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות ומסלעות. קרחות יער ושולי יערות.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון החבל הים-תיכוני עד להר הנגב.

אזורים להשבה החבל הים-תיכוני, הספר ועד להר הנגב.

געדה קיפחת *Teucrium procerum*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי מסועף בגובה 30-60 ס"מ, בעל עלים מבריקים הגזורים לאונות צרות וארוכות. הגבעולים מסתעפים בחלקם העליון לתפרחות מכבדיות סבוכות, בעלות מראה מרהיב בשיא הפריחה. הפרחים בעלי כותרת חד-שפתנית סגולה, גדולה ומעט שעירה, והם נישאים על עוקצים שאורכם כאורך הפרח בערך. בגביע הפרי מתפתחות פרודות מגובששות, חד-זרעיות.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית נמוכה מחוץ לעונת הפריחה, חניטת הפירות בינונית, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ (אם משקים הצמח ירוק גם בקיץ).

תפוצה ובתי גידול נדיר מאד במישור החוף, שם נותר באתרים בודדים, וכן באתר נוסף ברמות מנשה. הושב לאחרונה לכמה אתרים חדשים בשרון. גדל בשטחים עשבוניים, שיחיות רותם ושולי יער-פארק של אלון התבור על גבי קרקעות חוליות שטופות, חמרה מהודקת וגם קרקעות כבדות.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, משתלת התלמידים בכפר הירוק, ועוד גנים בוטניים. צמח מוגן, אסור לפגוע באוכלוסיות המועטות שלו בטבע.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 3-2 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

הערות

■ מומלץ לנסות הכמנת קור למשך 4-6 שבועות.

■ טיפול מקדים בחומצה ג'יברלית בריכוזים של 300-400 ppm התברר כלא כיעיל.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

השרשה

חודשי השרשה באביב או בקיץ, כאשר יש צימוח צעיר.

חומר צעיר ורך.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1%-0.3%.

ערפול תדירות גבוהה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים כ-6 שבועות.

אחוזי השרשה טובים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מגוונות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה לאחר התבססות אין צורך בהשקיה, אך תוספת השקיה מועטה בחודשי הקיץ (פעמיים בשבוע), תעודד התפתחות צמחים מפותחים יותר.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות וטראסות

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני.

אזורים להשבה השרון ורמות-מנשה.

געדה שיחנית 'כחולה' *Teucrium fruticans 'Azureum'*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי שיח גדול ורחב בעל גבעולים אפרפרים ועלים ריחניים שצידם התחתון לבן-כסוף וצידם העליון ירוק-אפרפר ומראה כללי בהיר. **גובהו 1-1.5 מ' ורוחבו עד 2 מ'.** פורח מהסתיו ועד לאביב בשפע פרחים כחולים ויפהפיים באורך של כשני ס"מ. באביב הופכים לעתים הגביעים נושאי הזרעים לאדומים.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה בינונית, נראות גננית בינונית כל השנה, חניטת פירות טובה, ספיח קיים באזורים מושקים וזניח באזורים לא מושקים, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול אגן הים התיכון מיוון ומערבה כולל צפון אפריקה, גדל בבתות, שיחיות, מדרונות סלעיים.

מקור לחומר צמחי משתלות מתמחות והגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

■ בשביל לשמור על הזן המופיע שמתאים יותר לגינון, יש לרבות רק עם יחורים.

השרשה

■ יחורים ירוקים באביב.
השרשה כל השנה, מומלץ מהסתיו עד סוף האביב.
יש לקטום יחורים אמיריים או תת-אמיריים, ירוקים ורכים עם צימוח מהעונה האחרונה, באורך של 5-7 ס"מ.
ניתן להשתמש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1%-0.3%.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה מטר.

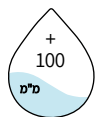
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה השקיה בתצוגה גננית. לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות השקיה סדירה ומועטה בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים. לאחר התבססות השתיל ניתן לא להשקות.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני במיוחד בחבל ההררי.

דו-זרעונית יתדית *Dimorphotheca cuneata*

משפחת המורכבים

סימני זיהוי בן-שיח צפוף שגובהו עד 20-40 ס"מ (לצמחים צעירים אין גזעים). העלים סרגלניים משוננים, מסורגים, ארומטיים במעיכה. התפרחות בצמחים הקיימים בארץ הן לבנות (יש מופע צהוב בדרום-אפריקה). התפרחת מכילה פרחים לשוניים ארוכים בשוליים בצבע לבן, ופרחים צינוריים צפופים ומועטים יחסית במרכז.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה באביב, אין חנטת הפירות, ספיח במישור החוף (מלצר), אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול חבל הכף בדרום-אפריקה. גדל בשיחיות יובשניות, שיחיות קארו (שיחיות סוקולנטיות) וערבות עשבים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 4-5 שבועות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה כל השנה.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידי).

אחוזי השרשה טובים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3% (לא מחייב).

ערפול תדירות גבוהה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 4 שבועות.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מגוונות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

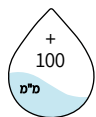
השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

■ בגינון הצמחים מאריכי חיים עד כ-10-30 שנים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני.

הקיאאה אדומה *Hakea orthorrhyncha*

משפחת הפרוטאיים

סימני זיהוי שיח משתרע שגובהו וקוטרו 2-3 מ'. הפרחים אדומים בוהקים, וערוכים במקבצים לאורך גזעים ישנים. מהפרחים מתפתחים פירות קשיחים, מעוצים ומחודדים, שאורכם כ-4 ס"מ ובהם זרעים מכונפים. הפירות אינם נותרים מעוצים וסגורים לתקופות ארוכות ואינם מפזרים את הזרעים עד לשריפה (שריפות טבעיות נפוצות בבית הגידול של הצמח). העלים צרים מאוד ומקנים לצמח מראה רותמי.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה בחורף, נראות גננית טובה בחורף ובינונית בשאר השנה, חנטת הפירות גבוהה, אין ספיח, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול המרכז של מערב אוסטרליה, גדל בשיחיות יובשניות.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 5 שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה כארבעה שבועות.

הערות

■ צמח הגדל באיטיות ופורח לא לפני 6 שנים ממועד הנבטתו.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

■ קשה להשרשה, ניתן להשריש בחודשי החורף.

■ עדיף לקטום ייחורים מעוצים למחצה, טובלים בהורמון השרשה ושותלים במצע מאוורר היטב.

■ ניתן להעתיק ייחורים מושרשים לאחר שבוע מהרגע שהשרישו בהתאם לקצב ההשרשה.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 0.5 מ'.

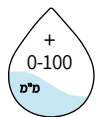
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות השקיה סדירה ומועטה בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני.

זיף-נוצה ריסני *Cenchrus ciliaris*

משפחת הדגניים

סימני זיהוי דגן-רב-שנתי בעל עלים סרגליים ונוקשים הגדל בגושים וגובהו **20-50 ס"מ**. מין זה דומה במראהו הכללי לזיף-נוצה מחוספס אולם הוא נמוך יותר, ותפרחותיו קצרות באופן ניכר. התפרחת ממוקמת בקצה הגבעול, אורכה 3-5 ס"מ והיא מורכבת משיבוליות צפופות. כל שיבולית מוקפת צבר זיפים בלתי שווים הנראים כמו שיער, אורכם פי 2-3 מהשיבולית והם משווים לתפרחת מראה שעיר מאד, דמוי מברשת. הזיפים החיצוניים בכל צבר דקיקים ומחוספסים, והפנימיים רחבים יותר ובעלי 2 שורות של ריסים ארוכים משני צידיהם, בעיקר לאורך חלקם התחתון. התפרחת מאדימה בצעירותה והופכת בהירה עם הגיל. השיבוליות עם הזרעים נפוצות ברוח בעזרת השערות הרבות.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה בינונית, נראות גננית טובה מדצמבר ועד ליוני, נמוכה בשאר השנה, חנטת הפירות גבוהה, אין עונת תרדמה, ובשונה מזיף-נוצה מחוספס מין זה אינו יוצר ספיח רב באזור ההר.

תפוצה ובתי גידול נפוץ ברוב ארצות אפריקה ועד לים התיכון, ומזרחה עד הודו. בארץ גדל במצוקים, מדרונות סלעיים וצידי דרכים במדבר החם, ובמפנים דרומיים-סלעיים וצידי דרכים בחבל הים-תיכוני. נפוץ בארץ בעיקר לאורך ים המלח, הבקעה ועד לכנרת והגולן הנמוך, פזור בשאר חלקי החבל המדברי. פזור עד נדיר בחבל הים-תיכוני.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם ובטבע – הצמח נפוץ ואינו מוגן.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 1 ס"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

חלוקה

■ חודשי חלוקה כל השנה.

■ אפשר לחלק צמח מפותח עם גוש שורשים מפותח למספר גושים. יש להקפיד על כך שבכל גוש יהיו שורשים רבים ככל האפשר ולהימנע מקריעתם. יש למקם את צמחי הבת בשולחן מואר מאוד, אך ללא קרינה ישירה, או עם קרינה ישירה מועטה.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

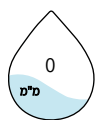
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה אין צורך להשקות, אולם בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), וללא השקיה בחורף.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, שולי לימנים, צידי דרכים וטראסות מדבריות.

אזורים מומלצים לגידול כל הארץ, מלבד אזורים ברום מעל 800 מ'.

חבצלת החוף *Pancratium maritimum*

משפחת הנרקיסיים

סימני זיהוי גיאופיט קרח וחלק בגובה 20-45 ס"מ, יוצר גושים צפופים. הבצל עמוק, אגסי, קוטרו 3-7 ס"מ ועטוף בקליפות יבשות-קרומיות חומות. העלים אחדים, בדרך כלל זקופים, בשרניים, מפותלים, רוחבם 1-2.5 ס"מ. העלים מופיעים לעיתים עם הפרחים. הגבעול חסר עלים ומסתיים בתפרחת סוכך בת 2-8 פרחים לבנים ריחניים ענקיים. הפרח בעל שישה עלי עטיף מאורכים באורך 8-15 ס"מ וגביע בעל 12 אונות משולשות ושישה אבקנים. עלי העטיף בעלי עורק ירוק ברור בצד החיצוני. הפרי הוא הלקט מעוגל בקוטר 2-4 ס"מ. הזרעים שחורים, קלים, משולשים.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה בסתיו ובחורף, חנטת הפירות גבוהה, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול מצוי עד פזור לאורך כל חופי הארץ, עד 100 מ' מקו החוף. לעיתים רחוקות פולש בכיסי חול למרחק של מאות מטרים מהחוף (קיסריה ונחל אלכסנדר). גדל באזור רסס בחופים חוליים, לעיתים קרובות בחברת גלדן סמרני.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, זרעים מציון, הכפר הירוק.

גידול

קרקע מגוון קרקעות כולל חוליות.

מרווחי שתילה 20 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה לאחר התבססות ניתן לא להשקות. עמיד להשקיית קיץ במידה והקרקע מנוקזת. במידה ומקבל השקיית קיץ, לעיתים נשאר ירוק כל השנה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים להשבה כל חופי הים התיכון תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם באותה הגלילה.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שלוש שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 10-20 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בבצל המתפתח.

הערות

- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. ■ חובה לכסות את הזרעים לחלוטין, זרעים לא מכוסים מתקשים לנבוט.

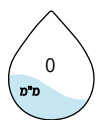
חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חלוקה

■ ניתן לחלק בחודשי הקיץ גושי בצלים.

חלבול השיח *Euphorbia dendroides*

משפחת החלבולביים

סימני זיהוי **בן-שיח** מעוצה נשיר קיץ, מסועף בעל ענפים רבים. **גובהו 0.7-1.5 מ'.** העלים מתחילים ללבלב בסוף הקיץ עם התקצרות היום והצמח כבר עם עלים מפותחים בסתיו. העלים סרגליים צרים, באורך של כ-5 ס"מ. הגבעולים בשרניים והם מאדימים בחודשי הקיץ כשהצמח בשלכת. התפרחות מתפתחות בקצה ענפים צעירים. העלים הסמוכים לתפרחת בולטים בצבעם הצהוב. בכל תפרחת 20-5 פרחים. לכל פרח 4-5 עלי עטיף צהובים, במרכז הפרח שחלה כדורית שבראשה עמודי עלי ובבסיסה אבקנים. ההלקט כדורי וכשהוא מבשיל הוא מתפוצץ ומפזר את הזרעים לכל עבר. כאשר הצמח נפצע, הוא מייצר מוהל חלבי. כל חלקי הצמח רעילים ביותר.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה בעונת הפריחה והלבלוב, נראות גננית בינונית בשאר השנה, חניטת פירות בינונית, ספיח קל.

תפוצה ובתי גידול בארץ רק בנחל שיח במורדות הכרמל. גדל שם במדרונות תלולים, כמו גם על סלע גיר קשה עם קרקע טרה-רוסה ועל קירטון עם רנדזינה, ואף במרחק של כקילומטר אחד מחוף הים, שם הצמחים נתונים להשפעת רוחות חזקות ורסס מי הים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה כארבעה שבועות.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

השרשה

■ ייחורים נלקחים בסתיו כשהצמח בלבלוב.

■ עדיף לקטום ייחורים מעוצים למחצה, טובלים בהורמון השרשה ושותלים במצע מאורר היטב.

■ יש לנקות את החלב הניגר מהייחור עד שלא יופרש יותר ורק אז לטמון במצע.

■ ניתן להעתיק ייחורים מושרשים לאחר 3-4 שבועות בהתאם לקצב ההשרשה.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 1'.

תנאי אור אור מסונן כל היום עד שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

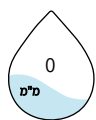
השקיה לאחר התבססות ניתן לא להשקות.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני.

אזורים להשבה הכרמל הצפון-מערבי.

חבלוב מאוריטני *Euphorbia mauritanica*

משפחת החבלוביים

סימני זיהוי שיח בשרני, מסועף בעל ענפים רבים. **גובה כ-1.5 מ'**, עם ענפים היוצאים ברובם מבסיס הצמח. בקרקע יש שורש בשרני עבה. הענפים ירוקים צהבהבים ודקים בקוטר של עד 1 ס"מ, גליליים וחלקים, ניתן לראות על הענפים צלקות של עלים שנשרו. התפרחות מתפתחות בקצה ענפים צעירים. בכל תפרחת 10-1 פרחים. לכל פרח 5 עלי עטיף צהובים, במרכז הפרח שחלה כדורית שבראשה עמודי עלי ובבסיסה אבקנים. ההלקט כדורי וכשהוא מבשיל הוא מתפוצץ ומפזר את הזרעים לכל עבר. כאשר הצמח נפצע, הוא מגיר מוהל חלבי. כל חלקי הצמח רעילים ביותר.

חודשי פריחה 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה בינונית, נראות גננית טובה במשך כל השנה, חנטת הפירות בינונית, אין ספיח – הזרעים אינם נובטים בתנאי הארץ, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול דרום-אפריקה מחבל הכף ועד נמיביה. הצמח גדל בשיחיות, עמקים ומדרונות באזור הקארו הסוקולנטי וגם באזורי חוף.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כארבעה שבועות.

הערות

■ לזרעים לוקח לנבוט 4-8 שבועות.

■ יש להיזהר מעודף מים שעלול לגרום לרקבנות.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

השרשה

■ ניתן לייחר בכל חודשי השנה, בחודשים הקרים יש לדאוג לחימום תחתי.

■ יש להשתמש בייחורים חצי מעוצים בעובי של כ-1 ס"מ ובאורך 20-25 ס"מ, ניתן לטבול בהורמון השרשה ויש לשתול במצע מאוורר היטב.

■ יש לנקות את החלב הניגר מהייחור עד שלא יופרש יותר ורק אז לטמן במצע.

■ ניתן להעתיק ייחורים מושרשים לאחר 3-4 שבועות בהתאם לקצב ההשרשה.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ ליצירת גושים צפופים, 1 מ' ליצירת גושים מבודדים.

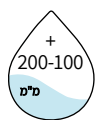
תנאי אור ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה לאחר התבססות ניתן לא להשקות בחבל הים-תיכוני, במדבר יש להשקות השקיה סדירה ומועטה בחודשי היובש.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני והמדברי.

חלבולב צפוף-עלים *Euphorbia characias*

משפחת החלבולביים

סימני זיהוי בן-שיח מרשים, נשיר קיץ **שגובה עד מטר**. הגבעולים מאדימים, זקופים והם נושאים עלים רבים בדורים. העלים סרגליים, צרים וצבעם ירוק מכחיל. מראשי הגבעולים מתפתחות תפרחות הנושאות עשרות פרחים. הפרחים יושבים בכוסיות גדולות מצהיבות ויפות. הפרחים צהובים ומושכים זבובים. ההלקט, מגורה מחולקת לשלוש. עם הבשלת הפרי, הוא מתפוצץ והזרעים עפים. כל חלקי הצמח רעילים. כאשר הצמח נפצע ניגר ממנו חלב רעיל.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בחורף עד תחילת הקיץ ונמוכה בקיץ, חנטת פירות בינונית, ספיח בינוני לאורך ערוצים ובמקומות מושקים, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול דרום-אירופה, צפון אפריקה, ומערב הים-התיכון. גדל בבתות, שיחיות, יערות פתוחים וצידי דרכים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

השרשה

השרשה מייחורים חצי מעוצים, מעוצים.

חודשי השרשה נובמבר, מאי.

חומר אמירי, אורך 18-20 ס"מ, עובי 7-15 מ"מ.

אחוזי השרשה בינוניים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.8%.

ערפול תדירות נמוכה עד ללא.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 7 חודשיים.

הערות

■ לאחר החיתוך יש לנגב את החלב (ייתכן ומספר פעמים) ולהמתין (מספר שעות עד מספר ימים) עד לחתך נקי ללא הפרשת החלב לפני יישום במצע השרשה. לפני התפתחות השורשים מתפתחת רקמת קאלוס בבסיס הייחור.

■ סלע מדוזח על הצלחה גבוהה בשימוש בהורמון השרשה הכולל תצמיד המפותח במעבדתה של עינת שדות, במכון וולקני.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא חוליות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

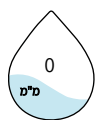
תנאי אור אור מסונן כל היום או שמש ישירה של 5 שעות ביום לפחות.

השקיה לאחר התבססות אין צורך בהשקיה. לקבלת מראה גנני מרשים מומלץ הוסיף מעט השקיה בקיץ.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני.

חלמונית גדולה *Sternbergia clusiana*

משפחת הנרקיסיים

סימני זיהוי גיאופיט בגובה 5-15 ס"מ. הבצל אגסי בקוטר 4-6 ס"מ, עטוף בשכבה עבה של קליפות יבשות חומות כהות. הבצל מתפצל ויוצר גושי צמחים צפופים. העלים מופיעים לאחר הפריחה, הם קרחים, עבים, זקופים ומפותלים במקצת. הפרח ענקי, פעמוני, צהוב לימוני בניצן, צהוב חלמוני עם הפריחה. הפרח פונה למעלה ונוטה הצידה עם ההתבגרות. ששת עלי העטיף מאורכים-אליפטיים, מעורקים, נושאים בראשם בלוטת ריח. אורך עלי העטיף החיצוניים 7-10 ס"מ, רוחבם כ- 3.5 ס"מ. שחלת הפרח תחתית וחבויה בסמוך לפני הקרקע בפריחה, היא גובהה עם החנטה. הפרי כמעט כדורי, ירוק.

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בסתיו ובחורף, חניטת הפירות מועטה, ספיח קל, עונת תרדמה – קיץ.

תפוצה ובתי גידול מופיע בריכוזים מקוטעים לאורכה של הארץ מהחרמון והגליל העליון ועד להר הנגב. רוב האתרים מצויים ממזרח לקו פרשת המים. גדלה בבתות ספר, משטחי סלע במדבר, צומח כרקוצי ויער ספר.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם. צמח מוגן, יש לקבל היתר מרשות הטבע והגנים לאיסוף שלו בטבע.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 10 ס"מ.

תנאי אור ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה ניתן לא להשקות, אך מומלץ להוסיף השקיה בהפסקות גשמים ארוכות הסיטואציות גנניות. אין להשקות בקיץ.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות, טראסות ויערות פתוחים ושוליים.

אזורים מומלצים להשבה מהחרמון והגליל העליון, דרך שומרון ויהודה ועד לצפון הנגב ולהר הנגב. יש להקפיד על השבה של צמחים שמוצאם באותה הגלילה.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שלוש שנים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 10-20 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בבצל המתפתח.

הערות

- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.
- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות.

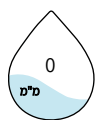
חודשי זריעה

חלוקה

■ ניתן לחלק גושי בצלים אחת לכמה שנים בחודשי הקיץ.

חלמונית צהובה *Sternbergia lutea*

משפחת הנרקיסיים

סימני זיהוי גיאופיט בגובה 5-15 ס"מ. הבצל אגסי בקוטר 3-5 ס"מ, עטוף בשכבה עבה של קליפות יבשות חומות כהות. הבצל מתפצל ויוצר גושי צמחים צפופים. העלים מופיעים לאחר או במקביל לפריחה כתלות במשקעים. העלים קרחים, עבים, זקופים ומפותלים במקצת, צבעם ירוק כהה ובחלק מהמופעים מופיע במרכז פס בהיר. הפרח גדול, פעמוני, צהוב חלמוני. הפרח פונה למעלה ונוטה הצידה עם ההתבגרות, מתחת לבסיסו וצמוד אליו מעל לקרקע רואים את השחלה. ששת עלי העטיף מאורכים-אליפטיים, מעורקים נושאים בראשם בלוטת ריח. אורך עלי העטיף החיצוניים 7-10 ס"מ, רוחבם כ-3.5 ס"מ. הפרי כמעט כדורי, ירוק. הצמחים הנפוצים בארץ לא נוטים לחנוט.

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה בסתיו ובחורף, חניטת פירות מועטה, אין ספיח, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול מערב הים התיכון, הקווקז וטורקיה. גדל בבתות אבניות, שולי חורש, שולי מטעים, טראסות, מדרונות חשופים ומשטחי סלע בחבל הים-תיכוני.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שלוש שנים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 10-20 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בבצל המתפתח.

הערות

- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.
- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה
- בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות.

חודשי זריעה

חלוקה

- מתחלקת במהירות, הבצלים מתפצלים ומחלקים, ניתן לחלק את גוש הבצלים בחודשי הקיץ.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות ולא מלוחות.

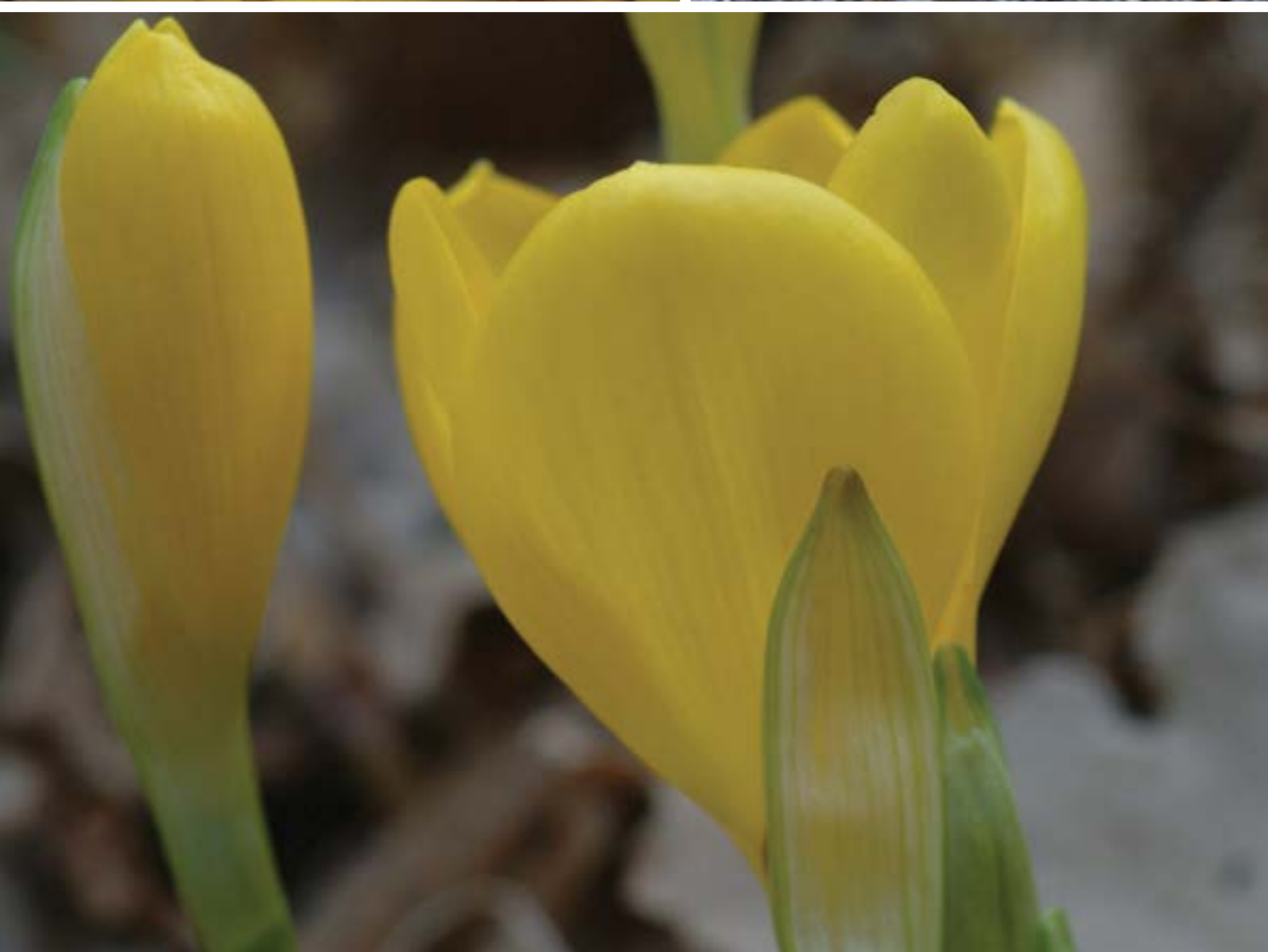
מרווחי שתילה 10 ס"מ.

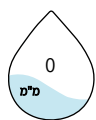
תנאי אור ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה ניתן לא להשקות, אך מומלץ להוסיף השקיה בהפסקות גשמים ארוכות. עמידה יחסית להשקיית קיץ בתנאי שהקרקע מנוקזת היטב.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות וטראסות.

אזורים מומלצים לגידול החבל הים-תיכוני.

חצב מצוי *Drimia aphylla*

משפחת האספרגיים

סימני זיהוי גיאופיט בגובה 130-200 ס"מ. הבצל גדול, רדוד ומורכב מגלדים בשרניים וצורבים, קוטרו 10-20 ס"מ. הבצלים מתפצלים ויוצרים גושים צפופים ולעיתים גדולים. כבר בסתיו לאחר הפריחה מתפתחים 7-70 עלים זקופים אזמלניים, אורכם עד 60 ס"מ, רוחבם עד 10 ס"מ. עמוד התפרחת זקוף, חסר עלים, נושא 100-300 פרחים הפורחים מלמטה כלפי מעלה (20-30 פרחים ליום). הפרחים לבנים כוכביים, בקוטר 10-12 מ"מ. הפירות מתפתחים תוך כדי הפריחה וההפצה מיידית עוד באותו הסתיו.

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה גם לעלווה הירוקה כל החורף והאביב. הפרחים מושכים מגוון של חרקים מאביקים. חנטת הפירות גבוהה. ספיח זניח, אולם הבצלים מתחלקים ויוצרים גושי צמחים מרשימים תוך 10 שנים ויותר.

תפוצה ובתי גידול מגוון בתי גידול בכל הארץ להוציא המדבר הקיצוני. נפוץ בכל מזרח אגן הים התיכון.

מקור לחומר צמחי בטבע בכל הארץ, יש להוציא אישור לאיסופו בטבע היות וזה צמח מוגן. הגנים הבוטניים בישראל, משתלות אסא, זרעים מצוין ויודפת מגדלות חצבים באופן מסחרי.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מליחות.

מרווחי שתילה 25 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה אין צורך בהשקיה.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, פארקים, שיקום נופי, צידי דרכים, קרחות ושולי יערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל הארץ להוציא מדבר קיצוני.

אזורים להשבה כל הארץ להוציא מדבר קיצוני, יש להקפיד על השבה של צמחים שמקורם באותה הגלילה.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנה.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 1 ס"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה אין להעתיק את הצמחים בשנתיים הראשונות לנביטה כדי לא לפגוע בבצל הצעיר.

הערות

- יש לזרוע בעציצים עמוקים בעומק של לפחות 20 ס"מ, כי הנבטים שולחים שורש לעומק הקרקע שם יתפתח הבצל.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה בימים חמים.
- לאחר הזריעה יש להשקות ולשמור על קרקע לחה במשך כל העונה עד לקמילת העלים.
- באביב, ולאחר מכן יש לשמור את העציץ יבש ובמקום מוצל עד לחידוש ההשקיה בסתיו הבא.

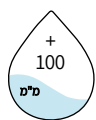
חודשי זריעה

חלוקה

- קל לחלק גושי בצלים, אולם יש להקפיד לעקור אותם לעומק, כדי לצמצם פגיעה בשורשים.

יסמין שיחני *Jasminum fruticans*

משפחת הזיתיים

סימני זיהוי שיח נמוך בעל גבעולים זקופים, **גובהו עד מטר וחצי**, יכול להאמיר לשני מטר אם נשען על צמחים אחרים. נשיר חלקית בקיץ. בסיס הגבעולים מעוצה. הגבעולים הצעירים ירוקים וגמישים. העלים נגדיים, כהים, תלתניים. הפרחים בודדים או בקבוצות של מספר פרחים בודד. גביע הפרח קצר, הפרח צהוב, בעל חמישה עלי כותרת ועם שני אבקנים. צינור הפרח ארוך. הפרי ענבה שחורה וגדולה.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה בינונית, נראות גננית בינונית כל השנה, חנטת הפירות גבוהה, אין ספיח, כמעט ואין תרדמת קיץ.

תפוצה ובתי גידול השומרון, הגלבע, מזרח הגליל, החרמון והשפלה. גדל בבתות ים-תיכונית ובתות ספר, שיחיות, שולי חורש, לעיתים בצידי דרכים ובגלי אבנים.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים בארץ.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ניקוי ציפת הפרי, השריה במים במשך 10 ימים.

עומק זריעה 6 ס"מ.

אחוזי נביטה טובים.

זמן להעתקה 4 שבועות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא חוליות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 70 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן כל היום או שמש מלאה של 6 שעות ביום לפחות.

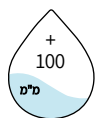
השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעם בשבוע), ללא השקיה בחורף. בשיקום נופי או בהשבה יש להפסיק את ההשקיה בסוף הסתיו השני.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות, שולי יערות וקרחות יער.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

אזורים להשבה השומרון, הגלבע, מזרח הגליל, החרמון והשפלה, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותה הגלילה.

שימונית 'סמרטיים בלו' *Eremophila 'Summertime Blue'*

משפחת הלועניתיים

סימני זיהוי שיח **משתרע** ירוק-עד, שמגיע עד לגובה של 2 מ'. העלים והגבעולים מבריקים ודביקים. העלים סרגלניים עד אזמלניים, אורכם 10-45 מ"מ. הפרחים ערוכים בודדים עד קבוצות של שלושה ויוצאים מחיק העלה על עוקץ ברור. כותרת הפרחים סגולה בהירה ואורכה 12-25 מ"מ. עלי הכותרת מאוחדים בחלקם התחתון ויוצרים צינור. ארבעה אבקנים חבויים בתוך צינור הכותרת.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה בעונת הפריחה, אין חניטת פירות, אין ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול דרום מערב אוסטרליה, הצמח גדל במגוון קרקעות לרוב ביערות אקליפטוס ושיטים אוסטרליות.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה כל השנה (פחות בשיא הקיץ).

חומר יירוק ואמירי (לא רך מידי), צימוח מהשנה האחרונה.

אחוזי השרשה טובים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.3%.

ערפול תדירות גבוהה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 2-3 חודשים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 1 מ'.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית יש להשקות השקיה סדירה ומועטה בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון החבל הים-תיכוני.

כלך מצוי *Ferula communis*

משפחת הסוככיים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי רעיל, גבוה ובולט המגיע **לגובה 3 מ'**. בעל שורש שיפודי עבה וארוך, וגבעול עבה, חלול וקל-משקל. העלים מחולקים לאינספור אונות נימיות בעלות חריץ לאורכן ובבסיסם נדן העוטף את הגבעול. העלים בחלקו התחתון של הצמח גדולים במיוחד. הפרחים ערוכים בחלקו העליון של הגבעול בתפרחת ענקית העשויה סוככים רבים, קוטר עד 50 ס"מ ואורכה כפול מזה. הפרחים צהובים, בגודל 1-2 מ"מ, והם ערוכים בסוככים חצי כדוריים שכל אחד מהם עשוי 20-40 סוככונים. הפרי דו-זרעון אליפטי ושטוח, אורכו 10-20 מ"מ ורוחבו 8-10 מ"מ. גבעול-הפריחה היבש נותר משחיר ובולט במשך כל הקיץ, ולעיתים אף בחורף הבא.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה באביב, נראות גננית גבוהה בחורף כאשר העלים הענקים מתפתחים, באביב בזמן הפריחה ועד תחילת הקיץ בה עומדי הפירות נאים ובולטים. יוצר ספיח קל, בתרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול החבל הים-תיכוני וחגורת הספר, גדל בשיחיות, בתות ובתות עשבוניות.

מקור לחומר צמחי בטבע, צמח נפוץ ולא מוגן, הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים הכמנה קרה למשך 6 שבועות בטמפרטורה של C_{4} בקופסת פלסטיק עם פרלייט גס ומעט לח, ואוורור אחת לשבוע. על-פי נתונים בספרות פציעה של קליפת הזרע מעודדת נביטה.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כארבעה שבועות.

הערות

- העתקה לכוסיות קוניות צרות וארוכות בהתאם לגודל השורש.
- יש תמותה בקיץ של נבטים לא מושקים ומצד שני תמותה של נבטים שנרקבים עם השקיית קיץ.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 70 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

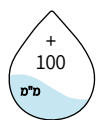
השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להשקות בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. אין להשקות בקיץ.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, שולי יערות, קרחות יער וטראסות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני וחגורת הספר.

אזורים להשבה החבל הים-תיכוני וחגורת הספר.

כילופסיס סרגלי *Chilopsis linearis*

משפחת הביגנוניים

סימני זיהוי עץ קטן, נשיר חורף, בעל צימוח אוורירי. **גובה מגיע עד 7 מ'**. מבסיס הגזע פורצים ענפים רבים, המשווים לו מראה פרוע. הענפים השמוטים ומקנים לעץ מראה בכותי. העלים מוארכים, בעלי צורת אזמל, ירוקים ונטויים כלפי מטה. הפרחים גדולים בצורת משפך בצבע ורוד. שולי כותרת הפרח בצבע ורוד עד בורדו עם לוע צהוב בהתאם לזן (צורת הבר, 'ארטס סידלס', 'Art's', 'Seedless', 'בובה' 'Bubba', 'בורגנדי' 'Burgandy'). הפריחה ממושכת ומעט ריחנית. כמות הצוף הרבה בפרחים מושכת ציפורים ודבורים. הפירות הם הלקטים מוארכים.

חודשי פריחה 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה עם נראות גננית גבוהה בעונת הפריחה, מחוץ לעונה הצמח ירוק, בעל נראות גננית בינונית בקיץ ובסתיו, ונראות נמוכה בחורף. חנטת פירות בינונית בזנים פוריים בלבד. ספיח קל מתרחש רק בזנים פוריים. נכנס לתרדמה בשלכת חורף.

תפוצה ובתי גידול המדבריות הדרום-מערביים של ארצות-הברית וצפון-מקסיקו.

מקור לחומר צמחי סימה קגן, הגן הבוטני בגבעת רם ומגוון משתלות.

ריבוי	גידול
זריעה ■ חלק מהזנים עקרים. ריבוי מזרעים אינו משמר את תכונות הזן ולכן אינו מומלץ.	קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.
השרשה ■ ניתן להשריש ייחורים מעוצים למחצה בשולחן השרשה תחת ערפל, בעזרת הורמון השרשה.	מרווחי שתילה 3 מ.
	תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.
	השקיה לקבלת פריחה מרשימה יש להוסיף השקיית קיץ מועטה.
	שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות ומסלעות.
	אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני.

לוטם ארגמני *Cistus × purpureus*

משפחת הלוטמיים

סימני זיהוי שיח ירוק-עד, תוצר הכלאה בין המינים לוטם השרף ולוטם שעיר. **גובהו עד 80 ס"מ ורוחבו כמטר**. בעל מבנה מעוגל ועלים בצבע ירוק בהיר, צרים ומחודדים בקצותיהם. הפרחים גדולים ויפהפיים בוורוד זוהר עם נקודות ארגמניות בבסיס עלי הכותרת וכתר אבקנים כתום-צהוב במרכז. מושך דבורים וחיפושיות.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה באביב, זניחה בשאר השנה, חנטת הפירות זניחה, אין ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול מין מכלוא ים-תיכוני.

מקור לחומר צמחי משתלת יאיר הגנן (יאיר פקר), הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

לא מייצר זרעים

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה כל השנה כל עוד החומר צעיר ורך.

חומר ירוק ואמירי.

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.3%-0.8%.

ערפול תדירות בינונית.

חימום שולחן מומלץ.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 5 שבועות.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

לוטם השרף *Cistus ladanifer*

משפחת הלוטמיים

סימני זיהוי שיח ירוק-עד, בגובה 0.8-1.5 מטר וברוחב כמטר. העלים אזמלניים, אורכם עד 10 ס"מ, צבעם ירוק כהה בצידם העליון ובהיר יותר בצד התחתון. הפרחים פתוחים כקערה, קוטרם 5-8 ס"מ ובהם חמישה עלי כותרת לבנים מקומטים. בזן המוכתם המצוי גם בגינון בארץ, יש בבסיס כל עלה כותרת כתם ארגמני בולט המיפה מאוד את הפרח. במרכז הפרח צפופים אבקנים צהובים רבים. כל הצמח מכוסה בשרף ריחני ודביק המגן על הצמח מפני אכילה ומשמש גם למרפא ולקטורת.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה באביב, זניחה בשאר השנה, חנטת הפירות גבוהה, אין ספיח, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול מערב הים התיכון, גדל בבתות ושיחיות ים-תיכוניות, שולי שטחים חקלאיים וערבות עשבים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני גבעת רם.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כחודש וחצי.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים ולא פורחים.

חודשי השרשה סתיו, חורף ואף אביב.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידוי).

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.3%.

ערפול תדירות בינונית.

חימום שולחן מומלץ.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 5 שבועות.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

לוטם סקנברג *Cistus × skanbergii*

משפחת הלוטמיים

סימני זיהוי שיח ירוק-עד, ככל הנראה תוצר הכלאה טבעית בין לוטם מונפלייה ולוטם קטן-פרחים מיוון ומסציליה. **גובה עד 50 ס"מ ורוחבו כמטר**. צורת הגידול חצי משתרעת. בעל עלים צרים, קטנים ומעט שעירים. פורח בשפע רב של פרחים קטנים (2-3 ס"מ) בצבע ורוד בהיר עם כתר אבקנים צהוב במרכזם.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה באביב וזניחה בשאר השנה, חנטת הפירות זניחה, אין ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול מין מכלוא ים-תיכוני.

מקור לחומר צמחי משתלת יאיר הגנן (יאיר פקר), הגן הבוטני בגבעת רם.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 1 מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

ריבוי

זריעה

■ **לא מייצר זרעים**

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה סתיו, חורף.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידי) ולא פורח.

אחוזי השרשה גבוהים.

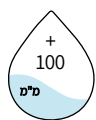
שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.8%.

ערפול תדירות בינונית.

חימום שולחן מומלץ.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 5 שבועות.

לומנדרה ארוכת-עלים *Lomandra longifolia*

משפחת האספרגיים

סימני זיהוי עשבוני רב-שנתי ירוק-עד ודו-ביתי **שגובהו 50-100 ס"מ** ומזכיר במראהו דגן. לצמח קנה שורש צפוף ולכן הוא יוצר גושים סבוכים. העלים קשיחים בגוון ירוק מבריק, דמויי סרטים צרים וארוכים ובעלי כמה שיניים דוקרניות בקצה. התפרחת היא מכבד מוארך ומעט מסתעף באורך 30-50 ס"מ, נישאת על גבעול שהוא קצר ממנה ואינה בולטת מעל העלים. הפרחים חד-מיניים קטנים דמויי כד בגוון ירקרק-צהבהב, הם חסרי עוקצים וערוכים בצפיפות בצברים מלווים בחפים ארוכים, צרים ודוקרניים שצבעם צבע הקש ואורכם כ-2 ס"מ. הפרחים ריחניים ומייצרים צוף, ומואבקים על ידי חרקים וגם על ידי הרוח. התפרחת בצמחים הנקביים חומה בשלב הפרי ונשארת במשך רוב השנה.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה נמוכה, נראות גננית טובה כל השנה בשל העלווה המרשימה, חנטת הפירות טובה בצמחים הנקביים, אינו יוצר ספיח ואין עונת תרדמה. צמח יוצא דופן בהיותו לא בררני: גדל מצל חלקי ועד קרינת שמש ישירה, משגשג ללא השקיה וגם בהשקיה מרובה.

תפוצה ובתי גידול מצוי בכל מזרחה של אוסטרליה במגוון בתי גידול: שקעים לחים, שטחים חוליים, מצוקים ועוד.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים השריה למשך 10-14 ימים במים חמימים, ומידי יום החלפת המים ושטיפת הזרעים תחת זרם מים למשך מספר דקות.

עומק זריעה 3-5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה 5 שבועות.

■ חשוב לנקות את הזרעים מהקליפה למרות שזה לא פשוט.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חלוקה

■ כל השנה מלבד הקיץ.

■ אפשר לחלק צמח אם מפותח עם גוש שורשים מפותח למספר גושים. יש להקפיד על כך שבכל גוש יהיו שורשים רבים ככל האפשר ולהימנע מקריעתם. יש למקם את צמחי הבת בשולחן מואר מאוד, אך ללא קרינה ישירה, או עם קרינה ישירה מועטה.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות ואף חוליות.

מרווחי שתילה 1-1.5 מ.

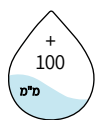
תנאי אור אור מסונן במשך כל היום או שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), וללא השקיה בחורף.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

לוע-ארי סיצילי *Antirrhinum siculum*

משפחת הלועניתיים

סימני זיהוי עשב רב-שנתי או בן-שיח שגובהו עד 40 ס"מ. הגבעולים זקופים או נטויים, מסתעפים בחלקם התחתון. העלים נגדיים או מסורגים, צרים ובצבע ירוק כהה. הפרחים מפוזרים, לא צפופים בחלק העליון של הגבעול. הפרח לבן עד צהוב חיוור, דו-שפתני, לועו חסום. אונות הגביע מחודדות. הפרי הוא הלקט ביצני מקריח, המכיל זרעים זעירים רבים, אורכו 10 מ"מ. הזרעים נפוצים דרך חריצים שבחלק העליון של ההלקט, כמו במלחיה.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה ובינונית בקיץ, חנטת פירות גבוהה, ספיח קל, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול צמח של מערב הים התיכון, אולם גדל בארץ בחומות של ערים עתיקות כמו ירושלים, עכו, יפו וצפת (כנראה יובא על ידי הצלבנים).

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני גבעת רם, חומות יפו וירושלים.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 2-3 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה חודש.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה כל השנה.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידי), אורך 10-15 ס"מ.

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.3%, לא חובה.

ערפול תדירות גבוהה.

חימום שולחן מומלץ.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 3 שבועות.

גידול

קרקע מגוונת, קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

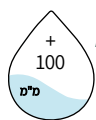
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים. בקיץ יש להפחית השקיה. אם הצמח התאקלם בקיר אין צורך בהשקיה.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות וטראסות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

לימונית סיני 'קרנבל' *Limoniastrum monopetalum 'Carnaval'*

משפחת העפריתיים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי זוחל ונמוך שגובהו עד 40 ס"מ. בעל ענפים אדמדמים ועלים מריתיים בשרניים בצבע ירוק מאפיר. עמודי הפריחה זקופים ונושאים שפע פרחים ומגיעים עד לגובה של 50 ס"מ. הפרחים נגדיים, ורודים והם יוצאים מצידי עמוד הפריחה. הפרחים ורודים, בעלי חמישה עלי כותרת מאוחדים בבסיסם. לעומת צורת הבר, זן זה מאופיין בפרחים ורודים ובנוף קומפקטי.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה - גבוהה, נראות גננית - טובה, חנטת הפירות בינונית, אין ספיח.

תפוצה ובתי גידול זן סלקציה של צמח הגדל בחופי הים-התיכון הדרומי והמערבי.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני גבעת רם, משתלת שתילי הר, משתלת מלצר.

ריבוי

זריעה

■ כדי לשמר את תכונות הגן, אין לרבות מזרעים!

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים, חצי מעוצים.

חודשי השרשה חודשי החורף.

חומר צימוח מהשנה האחרונה - אמירי וירוק (לא רך מידי), תת אמירי וחצי מעוצה.

אחוזי השרשה טובים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.8%.

ערפול תדירות בינונית.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 4-6 שבועות.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות גם מלוחות.

מרווחי שתילה 1 מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה לצורך קבלת מופע פריחה משמעותי, מומלץ לתת תוספת השקייה בחודשי הקיץ פעם בשבועיים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

מרוה רחבת-גביע טיפוס יהודה

Salvia multicaulis Judean type

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח ירוק-עד זוחל, היוצר משטחים על ידי שלוחות משרישות, **גובהו 30-50 ס"מ וקוטרו 30-100 ס"מ**. העלים שלמים מגובששים, בעלי ריח נעים חלש. לעיתים יש אונה קטנה או שתיים בבסיס העלים – רמז שאולי צמח זה הוא בן כלאיים בין מרוה רחבת-גביע ומרוה משולשת. הפרחים דו-שפתניים ורודים ובולטים מתוך גביע ירוק. הגביע גדל מאד בשלב הפרי.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה בינונית באביב, נראות גננית בינונית בעונת הפריחה באביב ובינונית בעלווה ירוקה יפה כל השנה כשיש השקיה. חנטת הפירות נמוכה. אין ספיח.

תפוצה ובתי גידול נדיר מאד, מוכרים צמחים בודדים בחרבת טורה שבנחל שורק. טיפוס זה שעוד לא תואר למדע אנדמי לאתר זה.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר בקיץ, ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים. בשיקום נופי או בהשבה יש להפסיק את ההשקיה בסוף הסתיו השני.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, טראסות, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות חבל ההר הים-תיכוני.

אזורים להשבה הרי יהודה מערבית לירושלים.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים השריה בחומצה ג'יברילית (GA) בריכוז 400 ppm למשך 24 שעות.

עומק זריעה 0.5 ס"מ.

אחוזי נביטה נמוכים.

זמן להעתקה חודש.

הערות

■ לאחר ההשריה יש לסלק את הזרעים הצפים ולזרוע את הזרעים ששקעו בלבד.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה סתיו וחורף, ניתן גם בשאר חודשי השנה בתנאי שהחומר צעיר ורך.

חומר אמירי, מצימוח השנה אחרונה.

אחוזי השרשה טובים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3%.

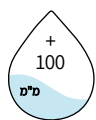
ערפול תדירות בינונית.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודש וחצי.

הערות

■ ניתן גם לנתק משטיח הצמח ענפים צדדים מושרשים ומהם ליצור צמחים חדשים.

מרווה ארץ-ישראלית *Salvia palaestina*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי מכוסה שיער בלוטי **שגובהו 25-35 ס"מ**. בבסיסו שושנת עלים מגובששים ולבידים, גזורים-מנוצים לאונות באופן בלתי סדיר, וממנה יוצאים עמודי פריחה זקופים ומסועפים כמנורת-קנים. הפרחים דו-שפתניים בגוון לבן צהור, לעתים ורדרד, עם שרטוט קטן ארגמני על שפת הכותרת התחתונה, והם מלווים בחפים מחודדים שלעיתים גונם מלבין או ורדרד.

חודשי פריחה

■ הפריחה נמשכת עד אוגוסט עם השקיה.

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה בחודשי האביב עד תחילת הקיץ, נראות גננית נמוכה בסוף הקיץ ובסתיו. חנטת הפירות בינונית, יוצר ספיח זניח, בתרדמה מסוף הקיץ עד תחילת הסתיו.

תפוצה ובתי גידול בתות יובשניות, שדות בור וחקלאות מסורתית בקרקע גירנית, צומח פזור בערוצים מדבריים וגם צומח עשבוני בתילים געשיים. גדל באופן פזור בהרי יהודה, נדיר בהר הנגב ונדיר מאד בשפלה, השומרון והגולן. גדל ברחבי המזרח התיכון ההררי.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, הגנים הבוטניים הגדולים בארץ, גן המקלט בנבי סמואל.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה טובים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה לאחר ההתבססות אין צורך בהשקייה, אולם לקבלת פריחה שופעת וזרעים רבים מומלץ להשקות בהפסקות גשמים מהסתיו ועד לאביב המאוחר. מומלץ להשקות מעט גם בקיץ, כל עוד הצמחים ירוקים.

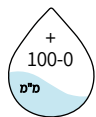
שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות, וכן שולי יער שטופי שמש.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות

כל החבל הים-תיכוני עד להר הנגב.

אזורים להשבה הגולן, השפלה, הרי יהודה, השומרון והר הנגב, תוך הקפדה על השבת צמחים שמקורם באותה גלילה.

מרווה דגולה *Salvia viridis*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי צמח חד שנתי זקוף, גובהו עד 40 ס"מ. עמוד הפריחה בודד או מסועף קלות. בראש עמוד הפריחה יש דגל סגול של עלים הבולט למרחקים. הפרחים העליונים עקרים. הפרחים הפוריים צנועים יותר מהדגל וערוכים בדורים המרוחקים זה מזה. בכל דור 4-6 פרחים המלווים בשני עלים רחבים יושבים. הגביע ירוק או ארגמני. הכותרת סגולה או דו-גונית סגולה/לבנה. לאחר הבשלת הפרי, הגביע הפורה נוטה כלפי מטה, נצמד לגבעול ושפתיו נסגרות על הפרודות. כאשר הגביע נרטב הוא מזדקף ונפתח והפרודות (זרעים) משתחררות, הן קטנות שחורות ועגולות.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בזמן פריחה ובינונית בעלווה לפני כן, חנטת הפירות: גבוהה, ספיח בינוני, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול כל החבל הים-תיכוני וחגורת הספר. גדל בבתות, שיחיות ובשטחים עשבוניים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני גבעת רם, זרעים מציון, משתלת מלצר.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים השרייה במים חמימים למשך 24 שעות.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה טובים.

זמן להעתקה 6 שבועות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוונת, קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 15 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה למרות שאין חובה להשקות, מומלץ להוסיף השקיות בהפסקות הגשמים בדגש על הסתיו לאחר הנביטה.

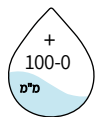
שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות וטרסות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות

כל החבל הים-תיכוני עד להר הנגב.

אזורים להשבה החבל הים תיכוני וחגורת הספר.

מרווה זהובה *Salvia aurea*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח או שיח ירוק-עד וריחני שגובהו 80-130 ס"מ. העלים בגוון מאפיר בהיר, המבליט מאד את מראה הפרחים הכהים. הכותרת דו-שפתנית גדולה בגוון חום-ברונזה כהה, ובולטת מאד מהגביע. בשיא הפריחה, כאשר הצמח מכוסה בפרחים, הוא לעיתים נראה כאילו כולו חום ונבול. לאחר הפריחה הכותרת נושרת, והגביע גדל והופך קרומי.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בעונת הפריחה וטובה בשאר השנה, בה הצמח ירוק. חנטת הפירות גבוהה, אינו יוצר ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול דרום אפריקה, מנמקואלנד ומערב הכף ומזרחה עד פורט אלפרד. גדל בשיחיות וחופים חוליים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, משתלת מלצר, משתלת הקק"ל בגילת.

ריבוי

השרשה

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידי), מצימוח השנה האחרונה.

חודשי השרשה רוב השנה (פחות בעונה החמה).

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3% (לא מחייב).

ערפול תדירות בינונית.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודשיים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 1 מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

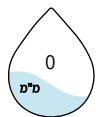
השקיה בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), וללא השקיה בחורף, מלבד בהפסקות ארוכות בגשמים. רגיש להשקיה קיצית מוגברת.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות

כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

מרווה כחולה *Salvia indica*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי קצר חיים (2-4 שנים), שער ודביק, שבבסיסו שושנת עלים גדולים שהם בעלי פטוטרט ושוליהם גלוניים-מפורצים. **גובה הצמח 80-150 ס"מ**. הגבעול גבוה, זקוף או נטוי, והוא מסתעף לעמודי פריחה הנושאים פרחים גדולים ומרהיבים. הכותרת דו-שפתנית ששפתה העליונה ארוכה וכפופה ומכוסה שיער בלוטי, וצבעה כחול עד סגול בהיר. שפת הכותרת התחתונה בהירה עם כתמים ונקודות כהים בגוון סגול-ארגמן ושוליים חומים-צהובים.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה בחורף עם מופע עלים גדולים וגבוהה באביב עם הפריחה. חניטת פירות בינונית, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול גדל באופן פזור בגולן ובחרמון הנמוך (700-1400 מ'), נדיר בגליל העליון, נדיר מאד בשומרון ויהודה. הצמח גדל בצומח עשבוני, בתות, שיחיות ושולי חורש בקרקעות גירניות או בזלתיות.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם ובגנים בוטניים נוספים.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שלוש שנים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

הערות

■ השריית הזרעים בחומצה ג'יברלית מגדילה את אחוזי הנביטה.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא חוליות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 35 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן במשך כל היום או שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

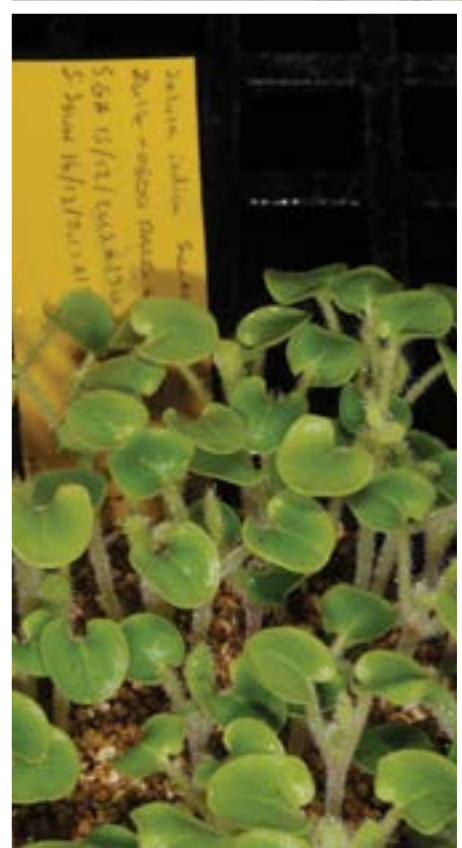
השקיה אין צורך להשקות באזורים בהם כמות המשקעים גדולה מ-600 מ"מ בשנה. באזורים בהם כמות המשקעים נמוכה מכך יש להשקות מעט בתקופות היובש מהסתיו ועד לאביב. לקבלת פריחה שופעת וזרעים רבים מומלץ להשקות באופן סדיר בהפסקות גשמים מהסתיו ועד האביב. יש להפסיק להשקות עם התייבשות העלים לקראת הקיץ.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות. יערות נטועים דלילים, שולי יערות נטועים.

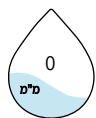
אזורים מומלצים לגידול ולגינות

החבל הים-תיכוני.

אזורים להשבה הרי יהודה והשומרון, הגליל העליון, הגולן והחרמון, תוך הקפדה על השבת צמחים שמקורם מאותה גלילה.

מרווה ריחנית *Salvia dominica*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי **בן-שיח** רב-גבעולים, מאפיר ובעל ריח חריף **שגובה עד 80 ס"מ**. הגבעול מרובע ומכוסה בשערות מפושקות, ולעתים קרובות מצויים עליו עפצים כדוריים גדולים אופייניים. העלים נגדיים מקומטים, בעלי שפה חרוקה, ועוטים כיסוי צמרי צפוף. צורת העלים משולשת ומעט לבובה, התחתונים גדולים, מעוגלים יותר ונישאים על פטוטר ברורה, והעליונים קטנים יותר וחסרי פטוטר, או בעלי פטוטר קצרה. הגבעולים והעלים הצעירים מכוסים שערות בלוטיות. הפרחים בעלי גביע דו-שפתני פחוס המכוסה בשערות לבנות ארוכות וצפופות ושערות בלוטיות, והם ערוכים בראשי הגבעולים בדורים רבים קרובים זה לזה. הכותרת דו-שפתנית גדולה ושעירה באורך כ-2 ס"מ, צבעה לבן ועם הזדקנות הפרח צבעה מעכיר. השפה התחתונה בעלת 3 אונות, ה-2 הצדדיות צרות ובולטות לפנים, והאמצעית קעורה ורחבה ופונה כלפי מטה וצבעה נוטה לקרם. הפרחים מושכים בעיקר דבורים גדולות ובינוניות.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בעונת הפריחה באביב ובינונית בחורף בשל העלווה המלבלבת היפה, חנטת הפירות טובה, אין ספיח, אין עונת תרדמה למרות שהצמח מצטמצם מאד בקיץ.

תפוצה ובתי גידול בתות ושיחיות בחגורת הספר מדרום הגולן והגליל המזרחי, ודרומה עד הרי יהודה הנמוכים והשפלה.

מקור לחומר צמחי טבע, צמח נפוץ ולא מוגן, הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

השרשה

■ ייחורים חצי מעוצים מענפים לא פורחים באביב.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא חוליות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר בקיץ, אין צורך להשקות לאחר התבססות.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות, שיקום צידי דרכים, שולי יערות וקרחות יער.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים להשבה החבל הים-תיכוני הנמוך וחגורת הספר.

מרוות אייג *Salvia eigii*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי בגובה 40-60 ס"מ. בבסיס הצמח עלי שושנת גדולים, מהם עולה גבעול זקוף הנושא בחלקו העליון תפרחת מנורתית. הגבעול מרובע ומחוספס-זיפני. דורי הפרחים מרווחים. הגביע דו-שפתני, זיפני ולא דביק, הכותרת ורודה בהירה ואינה דביקה. מרוות איג היא מין קרוב ודומה למרוות ירושלים המאופיינת בגבעולים, גביעים ואף כותרת בלוטיים ודביקים.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה טובה, נראות גננית בינונית בחורף במופע העלווה, נעלם בקיץ, חנטת הפירות טובה, ספיח זניח.

תפוצה ובתי גידול אנדמי לישראל: נדיר מאד ומקוטע מהגליל ודרום הגולן ועד לפלשת. צומח עשבוני בקרקעות עמוקות ובעיקר בשטחי חקלאות מסורתית ויערות אקליפטוס בקרקע זו.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים בארץ, יער קריית גת, רמת הנדיב.

גידול

קרקע מגוון קרקעות כהות.

מרווחי שתילה 25 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה אין צורך להשקות לאחר התבססות, אולם בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות בהפסקות ארוכות בגשמים מהסתיו ועד לאביב. בשיקום נופי או בהשבה לטבע יש להפסיק את ההשקיה בסוף הסתיו השני.

שימושים גנניים ויערניים ערוגות, גינות, מסלעות, פארקים, שולי יערות נטועים וקרחות יער.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני.

אזורים להשבה מהגולן הדרומי והגליל תחתון ועד לפלשת, תוך הקפדה על קרקע עמוקה ועל השבה של צמחים שמוצאם מאותה הגלילה, או אם נכחדו ממנה מגלילה שכנה.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 1 ס"מ.

אחוזי נביטה טובים.

זמן להעתקה שבועיים.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

חודשי השרשה סתיו וחורף, ניתן גם בשאר חודשי השנה בתנאי שהחומר צעיר ורך.

יש להשתמש בייחורים ירוקים ורכים ללא חלקים פורחים. ייחור קצה הגבעול:

אמירי או תת אמירי מתחתיו, באורך של כ-5 ס"מ, עם צימוח צעיר מהעונה האחרונה.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1%-0.3%.

ערפול בתדירות נמוכה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודשיים.

אחוזי השרשה גבוהים בסתיו ובחורף, בינוניים בעונה החמה. הייחורים נוטים להירקב בקלות, יש להימנע מעודפי מים.

מרוות יהודה *Salvia judaica*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי עשב רב-שנתי בגובה של עד 50 ס"מ, נשיר קיץ. לאחר גשמי החורף מצמיח שושנת עלים גדולה, שממרכזם עולים באביב גבעולי פריחה מסועפים. הפרחים נוטים הצידה או מטה. צבע הכותרת סגול, אורכה 10-15 מ"מ. צבע הגביע ארגמן. גבעולי הצמח מאדימים עם ההבשלה. הפרודות (זרעים) קטנות ושחורות.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה באביב ובינונית בחורף, חנטת פירות גבוהה, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול גדלה בכל החבל הים-תיכוני בהר ובשפלה. בתות, שטחים עשבוניים ושיחיות.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני גבעת רם, זרעים מציון, צמח לא מוגן, מצוי בטבע.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים השריה במים חמימים למשך 24 שעות.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 6 שבועות.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא חוליות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

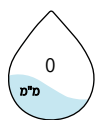
השקיה ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בין הגשמים.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות וקרחות יער.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

אזורים להשבה החבל הים-תיכוני.

מרוות ירושלים *Salvia hierosolymitana*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי בגובה 30-60 ס"מ שכל חלקיו, כולל הכותרת, מכוסים שערות בלוטיות. בבסיס הצמח שושנת עלים גדולים נישאים על פטוטרת ארוכות, עורקיהם שקועים, צורתם משולשת ושוליהם משוננים ומעט מחולקים באופן בלתי אחיד לאונות קטנות. הפרחים ערוכים בקבוצות קטנות דמויות דורים בתפרחת מסועפת דמוית מנורה בעלת סעיפים נגדיים. הגביע דו-שפתני, פחוס מהצדדים ובעל 5 שיניים מחודדות, ומתוכו בולטת כותרת דו-שפתנית גדולה, בעלת צינור ארוך שפתחו מורחב למעין קערה. גוון הכותרת ארגמני בזן הטיפוסי הנפוץ ביהודה ושומרון, וורוד בהיר בזן ירוק-הגביע הנפוץ בצפון הארץ. שפתה התחתונה בעלת אונה מרכזית גדולה וקעורה, המופשלת כלפי מטה, ושתי אונות צדדיות צרות וגלולות הפונות לפנים. שפתה העליונה ארוכה וקשתית, וגלולה סביב האבקנים, וגונה כהה יותר.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית בינונית בחורף, חנטת הפירות גבוהה, יוצר ספיח מועט.

תפוצה ובתי גידול מצוי בחורשים, שיחיות, בתות ושולי יערות נטועים לאורך כל שדרת ההר בחבל הים-תיכוני, מהגליל והגולן עד הרי יהודה. מחוץ לישראל מצוי בירדן, סוריה, לבנון וקפריסין.

מקור לחומר צמחי בגבעת רם, בטבע בתחום התפוצה הטבעית.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה זריעה שטחית, זקוק לאור לנביטה. ניתן לכסות במעט ורמיקוליט עדין מסונן. מומלץ לכסות את מגש הזריעה במכסה שקוף לשמירת הלחות. יש להקפיד לזרוע באופן מרווח מאוד ולהשקות באופן מדוד ולא בעודף, כדי להימנע מפטריות בצוואר השורש. לקבלת נביטות מרווחות מומלץ לערבב את הזרעים עם חול קוורץ ולזרוע.

אחוזי נביטה טובים.

זמן להעתקה שבועיים.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 25 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן במשך כל היום או שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה אין להשקות לאחר התבססות. בהר הנגב יש להשקות סדיר מהסתיו ועד לאביב. אין צורך להשקות לאחר התבססות.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות ויערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים להשבה כל החבל הים-תיכוני, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם באותו אזור.

נולינת ביגלוב *Nolina bigelovii*

משפחת האספרגיים

סימני זיהוי סוקולנט סיבי, בעל שושנת גדולה רבת עלים. העלים קשיחים דמויי סרט, 35-130 עלים בשושנת ואורכם 0.5-1.5 מ'. התפרחת מגיעה **לגובה של עד 4 מ'** ונראית כמו עץ. התפרחת היא מכבד צפוף ובו פרחים זעירים לבנבנים בעלי שישה עלי כותרת. מהפרחים מתפתחים הלקטים שאורכם כ-1 ס"מ משונצים בקצה. ההלקט ביצני-מוארך. בסיסי העלים עבים ופשרניים דמויי כפית, והם עבים יותר משאר העלים. בסיס הצמח המעוצה לעיתים מתפצל ויוצר גושי צמחים המכילים כמה שושנות עלים.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה כל השנה בשל שושנת העלים היפה, חנטת הפירות גבוהה. אין ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול צפון אמריקה: דרום קליפורניה, אריזונה ובואקה קליפורניה מדבר מוהבה ומדבר סונורה, 300-1000 מ'. גבעות סלעיות ושקעים בתחום המדבר למחצה.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מגוונות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 1 מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה לאחר התבססות אין צורך בהשקיה, אך תוספת השקיה מועטה בחודשי הקיץ (פעמיים בשבוע), יעודד התפתחות צמחים מפותחים יותר.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול לחבל הים-תיכוני.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

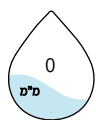
חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חלוקה

■ ניתן לחלק צמחים שהתפצלו ולהשרישם.

נורית אסיה טיפוס הבר *Ranunculus asiaticus wild type*

משפחת הנוריתיים

סימני זיהוי צמח זקוף בעל ציצת-שורשים קטנה ומעובה וניצן התחדשות בראשה, סמוך לפני הקרקע. העלים בבסיס הצמח מחולקים לשלוש אונות משוננות בצמחים הגדלים בחבל הים-תיכוני, ולמספר אונות גדול יותר באזורים יבשים יותר. הגבעול מסתעף במקצת, זקוף ו**גובהו 15-30 ס"מ**. הוא נושא פרח אחד או יותר וכמה עלים קטנים יותר מעלי הבסיס. הכותרת דמויית קערה בקוטר 4-6 ס"מ, צבעה לרוב אדום כהה מבריק, אולם קיימים פרטים נדירים בגוונים צהובים וכתומים. הגביע ממוקם מתחת לכותרת ובצמוד אליה, הוא עשוי 5 אונות משולשות בגוון ירוק-ארגמני שאינן נושרות. במרכז הפרח גוש צפוף דמוי גלגל של אבקנים שחורים סביב השחלה. הפרי מוארך ומורכב מפרודות חד-זרעיות רבות, שהן קטנות, שטוחות ובעלות מקור קטן.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה באביב, חנטת פירות גבוהה, יוצר ספיח קל, תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול מצוי עד נפוץ בכל החבל הים-תיכוני וחבל הספר, מהחרמון ועד צפון הנגב ומדבר יהודה, פזור עד נדיר בהר הנגב. גדל בחבל הים-תיכוני בבתות, שיחיות, שולי חורש, חורשים פתוחים, יערות נטועים ושטחים עשבוניים חוליים ו/או מופרים; בחבל המדברי גדל על מדרונות סלעיים ומצוקים.

מקור לחומר צמחי משתלת זרעים מציון והגן הבוטני בגבעת רם. הצמח מוגן ויש לקבל היתר לאיסוף בטבע.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בציצת השורשים המתפתחת.

הערות

■ לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.

■ יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.

■ פריחה ראשונה לאחר 2-3 שנים.

■ ניתן לא להשקות, אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה כדי לזרז נביטה.

■ בנוסף מומלץ להשקות בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 20 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

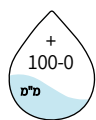
השקיה ניתן לא להשקות, אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה כדי לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להשקות בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות, שולי יערות נטועים ושיקום נופי.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני עד להר הנגב ומצוקי ים המלח.

אזורים מומלצים להשבה כל החבל הים-תיכוני עד הר הנגב ומצוקי ים המלח, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם באותה גלילה.

נפית כפופה *Nepeta curviflora*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח שער, ריחני, מאפיר וזקוף **שגובהו 60-100 ס"מ**. הגבעול בעל חתך מרובע ונושא עלים נגדיים משולשים-מוארכים ומעט לבובים ששוליהם חרוקים. הפרחים ערוכים בראשי הענפים בקבוצות צפופות דמויות דורים בתפרחות המסתעפות באופן דו-בדי, ויוצרות מראה פריחה שופע הבולט למרחוק. הכותרת דו-שפתנית בגוון כחול-סגול באורך 12-15 מ"מ, שפתה התחתונה קעורה, בעלת שוליים משוננים לשיניים לא חדות, ובמרכזת כתם של שערות ארוכות ורכות. צינור הכותרת ארוך וכפוף מאוד, דמוי שופר המתרחב בקצהו, הוא מכיל כמות רבה של צוף הזמין רק לפרפרים ודבורים ארוכות-חדק.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בזמן הפריחה באביב ובינונית בחורף. חנטת הפירות טובה, יוצר ספיח קל בעיקר בגינות מושקות, הצמח בתרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול החבל הים-תיכוני מהחרמון הנמוך ועד דרום הרי יהודה כולל השפלה והשרון. גדל בבתות ושיחיות.

מקור לחומר צמחי בטבע, צמח מצוי ולא מוגן, הגן הבוטני בגבעת רם, משתלת זרעים מציון.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא טיפול.

עומק זריעה זריעה שטחית, זקוק לאור לנביטה. ניתן לכסות במעט ורמיקוליט עדין מסונן. מומלץ לכסות את מגש הזריעה במכסה שקוף לשמירה על הלחות. יש להקפיד לזרוע באופן מרווח מאוד ולהשקות באופן מדוד ולא בעודף, כדי להימנע מפטריות בצוואר השורש. לקבלת נביטות מרווחות מומלץ לערבב את הזרעים עם חול קוורץ ולזרוע.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

השרשה

ייחורים חצי מעוצים מענפים לא פורחים באביב.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא חוליות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה ניתן לא להשקות, אולם בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות בהפסקות הגשמים מהסתיו ועד לאביב. השקיה רבה בקיץ גורמת לצמח להתנוון. בשיקום נופי יש להפסיק את ההשקיה בסוף הסתיו השני.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, שולי יערות, קרחות יער וטראסות.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני עד להר הנגב ומצוקי ים המלח.

אזורים מומלצים להשבה החבל הים-תיכוני.

נרקיס טיפוס הררי *Narcissus tazetta wild type*

משפחת הנרקיסיים

סימני זיהוי גיאופיט בגובה 25-35 ס"מ. הבצל כדורי-אגסי, עטוף בקליפות יבשות חומות כהות, קוטרו 3-4 ס"מ. הבצל מתחלק ויוצר גושי צמחים הנראים בפריחה כזרים שתולים. הגבעול זקוף, חסר עלים, אינו מסתעף ומסתיים בתפרחת סוכך בת 3-15 פרחים, עטופה בשלב הניצנים בעלה קרומי ויבש הקרוי מתחל. העלים ספורים, סרגליים-זקופים. הפרח ריחני, אופקי או נטוי מטה, כוכבני, לבן צהור בקוטר 2.5-3 ס"מ, במרכזו ממוקם כתר צהוב בוהק. הפרי הוא הלקט המכיל זרעים שחורים וקלים, אורכו 1-2 ס"מ.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בחורף, נראות גננית בינונית בחורף-אביב לאחר הפריחה, חננת פירות גבוהה, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול מצוי לאורך שדרת ההר מהגליל ועד להרי יהודה וגם בהר הנגב. גדל במעונות סלעיים - מדרונות, שיחיות, בתות ושולי יערות נטועים. הערות אוכלוסיות הסלעים פורחות בסתיו המאוחר.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם וזרעים מציון. צמח מוגן, יש לקבל היתר מרשות הטבע והגנים לאיסוף בטבע.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בבצל המתפתח.

הערות

- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל העציץ.
- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות.
- בחודשי הקיץ אין להשקות כלל.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

חלוקה

■ ניתן לחלק בחודשי הקיץ גושי בצלים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 10 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

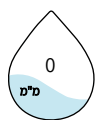
השקיה לאחר התבססות ניתן לא להשקות. עמיד להשקיית קיץ במידה והקרקע מנוקזת.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות, יערות ושוליהם.

אזורים מומלצים לגידול לגידול החבל הים-תיכוני.

אזורים להשבה כל החבל הים תיכוני הסלעי וגם בהר הנגב. יש להקפיד על השבה של צמחים שמוצאם מאותה הגלילה. מתאים גם להשבה ביערות דלילים או שולי יערות נטועים.

סתונית היורה *Colchicum stevenii*

משפחת הסתוניתיים

סימני זיהוי גיאופיט סתווי, נשיר קיץ שגובהו 3-7 ס"מ. בעל פקעת שעומקה 5-10 ס"מ, צורתה ביצנית, קוטרה כ-1 ס"מ והיא עטופה בקליפות חומות-אדמדמות יבשות. הפריחה מתרחשת מייד לאחר גשמי הסתיו החזקים הראשונים. הפרחים ורודים (במקרים נדירים לבנים). בכל צמח מתפתחים 2-15 פרחים קטנים, בעלי 6 אונות עטיף שאורכן עד 4 ס"מ ורוחבן עד 1 ס"מ. העטיף חלק. האבקנים והאבקה צהובים. עמוד העלי מחולק לשלוש אונות חוטיות. 3-9 עלים מתפתחים תוך כדי או מיד אחרי בוא הגשמים החזקים. העלים צרים, מחודדים ולאורכם עורק דק וכהה. ניצני הפרחים לבנים והפרחים הבוגרים ורודים. צינור הפרח מתארך עמוק בקרקע. הפרי הוא הלקט אליפטי-מחודד. הזרעים עגולים.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה בסתיו, נראות גננית זניחה מחוץ לעונת הפריחה, חנטת הפירות גבוהה, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול כל החבל הים-תיכוני עד לצפון הנגב. הצמח גדל בשיחיות, שולי חורש באזורים סלעיים ים-תיכוניים וגם בשטחי צומח עשבוני.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים הים-תיכוניים בארץ. צמח מוגן, אם רוצים לאסוף בטבע יש להוציא היתר מרשות הטבע והגנים.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה שנתיים כדי לא לפגוע בבצל הקטן המתפתח.

הערות

- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל העציץ.
- פריחה ראשונה לאחר שנתיים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות.
- בחודשי הקיץ אין להשקות כלל.
- לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

חלוקה

- הפקעות מייצרות בצלצולים רבים וגושי צמחים, אותם ניתן לחלק בחודשי הקיץ.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 5 ס"מ.

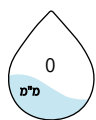
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה ניתן לא להשקות כלל, אולם מומלץ להשקות השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. התחלת השקיה לא לפני אמצע אוקטובר. יש להפסיק השקיה כשהעלים מתייבשים לשליש מגובהם באביב או בסוף האביב.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות, חניונים ושולי יערות.

אזורים מומלצים לגידול החבל הים-תיכוני.

סתוונית ירושלים *Colchicum hierosolymitanum*

משפחת הסתוניתיים

סימני זיהוי גיאופיט, נשיר קיץ, פורח בסתיו. **גובה הצמח 4-10 ס"מ**. בעל פקעת שעומקה 10-25 ס"מ, צורתה ביצינית, קוטרה 3.5-2 ס"מ והיא עטופה בקליפות חומות-אדמדמות יבשות. 5-9 עלים מתפתחים לאחר הפריחה אחרי בוא הגשמים החזקים. העלים מעוגלים בקצה, מעט חרמשיים, סרגלניים, אורכם 15-25 ס"מ. ניצני הפרחים לבנים והפרחים הבוגרים ורודים. בכל צמח מתפתחים 2-15 פרחים מרשימים, בעלי 6 אונות עטיף שאורכן עד 6 ס"מ ורוחבן עד 1.5 ס"מ. העטיף ורוד חלק או בעל דגם עדין, מטושטש. צינור הפרח מתארך עמוק בקרקע. האבקנים והאבקה צהובים. עמוד העלי מחולק לשלוש אונות חוטיות. הפרי הוא הלקט אליפטי באורך 1.3-3 ס"מ. הזרעים עגולים, קוטרם עד 5 מ"מ.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה בסתיו, נראות גננית טובה בסתיו, חנטת הפירות חלשה עד בינונית, ספיח זניח, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול נדיר וכתמי בהרי יהודה ושומרון, בגליל ובעמק החולה; פזור בגולן ועד לחרמון הנמוך. קרקעות כבדות שונות, בשטחים עשבוניים ובתות סירה קוצנית.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם. צמח מוגן, אם רוצים לאסוף בטבע יש להוציא היתר מרשות הטבע והגנים.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים השרייה של הזרעים ל-24 שעות מעודדת נביטה.

עומק זריעה 10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה שנתיים בשביל לא לפגוע בפקעת הקטנה המתפתחת.

הערות

- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל העציץ.
- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות.
- בחודשי הקיץ אין להשקות כלל.
- לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 20 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

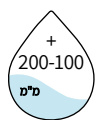
השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להשקות השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. התחלת השקיה לא לפני אמצע אוקטובר. יש להפסיק השקיה כשהעלים מתייבשים לשליש מגובהם באביב או בסוף האביב.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות ושולי יערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני במיוחד אזור ההר.

אזורים להשבה חבל ההר הים-תיכוני מיהודה ועד לגולן ולחרמון הנמוך, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותה הגלילה.

עדעד הביצות *Limonium narbonense*

משפחת העפריתיים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי, קירח או כמעט קירח שבבסיסו שושנת עלים אזלמניים ענקיים, ירוקים כהים, קשיחים, גלונים במקצת ובעלי פטוטר שאורכם 5-25 ס"מ. התפרחת נישאת על גבעול זקוף חסר עלים **שגובה 30-70 ס"מ**, מסתעף מאד בחציו העליון. הפרחים קטנים, ערוכים בקצות הגבעולים בשיבולים, אשר כל אחת מהן עשויה שיבוליות קטנות מרווחות מעט זו מזו בנות 1-3 פרחים הפונים כלפי מעלה. הכותרת בגוון סגול בהיר, דמוית שופר, ובעלת 5 אונות והיא נתונה בתוך גביע קרומי בהיר הנשאר פרוש גם לאחר הפריחה. הפרי קטן, נפתח באופן לא סדיר.

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בפריחה סתוית ובעלווה יפה באביב. בשאר השנה נראות גננית בינונית; חנטת הפירות טובה, יוצר ספיח קל.

תפוצה ובתי גידול נדיר לאורך חופי הים התיכון בעמק עכו, חוף הכרמל והשרון, ובמלחות הבקעה. נמצא גם בעין עבדת שבהר הנגב הנמוך. גדל במלחות לחות וכיסי קרקע ברכסי כורכר חופיים בתחומי חגורת הרסס, בבקעה ובנגב גדל במעיינות מליחים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כחודש וחצי.

חודשי זריעה

חלוקה והשרשה

■ גם חלוקת הצמח וגם ריבוי מייחורי שורש מצליחים לאורך כל השנה עם עדיפות לאביב.

גידול

קרקע מגוון קרקעות. גם מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

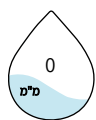
השקיה בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, מלבד בהפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני עד להר הנגב.

אזורים להשבה מישור החוף הסלעי, הבקעה ועין עבדת שבנגב. יש להקפיד על השבת צמחים שמוצאם באותה גלילה.

עוזר אדום *Crataegus azarolus*

משפחת הוורדיים

סימני זיהוי עץ נשיר-חורף בגובה 2-8 מ' שענפיו הצעירים חומים, לבידים וקוצניים בקצה. העלים קשיחים באורך 3-5 ס"מ, צרים באזור הפטוטרת שאורכה עד 2 ס"מ, ומתרחבים ל-3-5 אונות. הפרחים שקוטרם כ-15 מ"מ ערוכים בתפרחות דמויות סוכך בנות 4 עד 10 פרחים, הם בעלי 5 עלי כותרת לבנים ומעוגלים ובמרכזם 2 עמודי עלי. גביע הפרח פעמוני, בעל אונות מופשלות משולשות-רחבות. הפרי עסיסי-תפוחי, אדום, כמעט כדורי, קוטרו כ-13 מ"מ ובו בדרך כלל 2 זרעים.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בזמן הפריחה באביב ובעונת הפירות - מסוף הקיץ ועד תחילת החורף, בשאר חלקי השנה נראות גננית בינונית. חנטת הפירות גבוהה, יוצר ספיח קל, בתרדמה בחורף.

תפוצה ובתי גידול מצוי מקומית בגליל העליון הגבוה (550-1150 מ'). מציאותו בגליל התחתון, בכרמל ובגולן מוטלת בספק. גדל בחורש לח של אלון מצוי ואלון תולע ובשולי חלקות חקלאות מסורתיות.

מקור לחומר צמחי משתלות עצים, הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

טיפול מקדים קילוף ציפת הזרע והכמנה קרה וחמה למשך שנתיים עד שלוש, חצי שנה כל אחת.

עומק זריעה 1 ס"מ.

אחוזי נביטה נמוכים.

זמן להעתקה חודש.

הערות

■ מתחת לעצים גדולים יש לרוב נבטים ספונטניים אותם ניתן להעתיק.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

השרשה ניתן לנתק מהעץ ייחורי שורש מלבליים או לא מלבליים.
חודשי השרשה (נובמבר) דצמבר-פברואר (מרץ) (בזמן תרדמת החורף)

חומר חתיכות שורש בעובי 1 ס"מ ובאורך 10-15 ס"מ.

אחוזי השרשה טובה.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3%.

ערפול ללא.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 3 חודשים.

הערות

■ מומלץ להשתמש בשולחן חימום כדי לעודד את התפתחות השורשים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 4 מ'.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

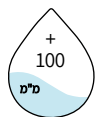
השקיה לאחר ההתבססות אפשר להפסיק להשקות. בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות, יערות נטועים ופארקים.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני.

אזורים להשבה הגליל העליון ברום מעל 550 מ'.

עין צידי *Euryops lateriflorus*

משפחת המורכבים

סימני זיהוי בן-שיח ירוק עד, שגובהו עד 1 מ'. הגבעולים רובם זקופים, מכוסים העלים רבים בצורתם אצלמנית והם בשרניים. בחיק העלים העליונים יוצאים עוקצים שבראש כל אחד מהם תפרחת צהובה. התפרחת מזכירה את תפרחת הסביון, היא בעלת פרחים לשוניים בהיקף ופרחים צינוריים במרכז. לאחר הפריחה מתפתחים בתפרחת זרעונים בעלי ציצית.

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בחורף ובאביב ובינונית בשאר השנה, יש ספיח זניח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול חבל הכף שבדרום אפריקה. שיחיות סוקולנטים בגבעות והרי נמוכים.

מקור לחומר צמחי משתלות עצים, הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 7 מ"מ.

אחוזי נביטה טובים.

זמן להעתקה 4 שבועות.

הערות

■ מיקום מגש הזריעה על שולחן חימום (21-24°C). מומלץ אף להשרות את הזרעונים במי אפר/ עשן למשך 24 שעות טרום-זריעה.

חודשי זריעה

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים, חצי מעוצים.

חודשי השרשה אביב- תחילת קיץ.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידי), חצי מעוצה ותת אמירי.

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3%.

ערפול תדירות גבוהה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 6 שבועות.

חלוקה

■ רוב השנה (לא בשיא הקיץ)

חלוקת צמח אם מפותח עם גוש שורשים למספר גושים, תוך הקפדה על כך שבכל גוש יהיו שורשים רבים ככל האפשר ועל הימנעות מקריעת השורשים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 1.2 מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה תצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני.

עירוני צהוב *Asphodeline lutea*

משפחת העיריתיים

סימני זיהוי גיאופיט בעל ציצת שורשים מעובים **שגובהו 80-120 ס"מ**. העלים מרובים, קשיחים, מחודדים וקטנים בגודלם בהדרגה לאורך הגבעול כלפי מעלה. הגבעול יחיד, גס, לא מפוצל, מלווה בעלים עד לתפרחת מוארכת צפופה. פרחים נפתחים בתפרחת לכל אורכה ללא כיוון מוגדר. הפרחים אינם בעלי סימטריה מעגלית אלא בעלי סימטריה דו-צדדית, קוטרם 25-35 מ"מ. אונות העטיף מוארכות, צהובות מבפנים, כתומות או צהובות מבחוץ, אורכן 2-3 ס"מ ולאורכן עורק מרכזי כהה. אוכלוסיות המדבר והערבות בהר הנגב ובדרום הירדן מאופיינות בפרחים צהובים בהירים לעומת האוכלוסיות הים-תיכוניות בהן הפרחים צהובים-כתומים. הפרי הוא הלקט כדורי ירוק חלק וזקוף, המתקמט עם התייבשותו, קוטרו 10-12 מ"מ. הזרעים שחורים, מצולעים, קוטרם 5 מ"מ.

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה, חניטת הפירות גבוהה, ספיח בינוני, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול פזור עד נדיר בחבל הים-תיכוני ואוכלוסיה מנותקת בהר הנגב הגבוה. שטחים עשבוניים מוצפי-חורף או יבשים, בתות, שיחיות, שולי חורש ויערות נטועים ואזורים סלעיים-מצוקיים, כמו כן צומח פזור ובערוצים בערבות המדבר.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים. משתלת זרעים מציון.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5-10 ס"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים כדי לא לפגוע בבצל הקטן המתפתח.

הערות

- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב. בחודשי הקיץ אין להשקות.
- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לקרקע במיכל.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חלוקה

- ציצת השורשים מתחלקת לאט, אחת לכמה שנים ניתן לחלק גושים גדולים בסתיו.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

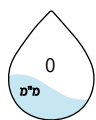
השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להוסיף השקיה בתקופות יובש מהסתיו ועד לאביב. בקיץ אין להשקות, ניתן לשלב באזורים מושקים מעט ומנוקזים היטב.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות. שולי יערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול החבל הים-תיכוני עד הר הנגב.

אזורים מומלצים להשבה החבל הים-תיכוני עד הר הנגב, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותה גלילה.

עירוני קצר *Asphodeline brevicaulis*

משפחת העיריתיים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי בעל ציצת שורשים עבים, שגובהו מגיע לכ-50 ס"מ. הגבעול יחיד, גס, מפוצל (בניגוד לעירוני צהוב) ובעל עלים. פרחים נפתחים בתפרחת לכל אורכה ללא כיוון מוגדר. הפרחים בעלי סימטריה דו-צדדית ולא מעגלית, קוטרם כ-20 מ"מ. אונות העטיף מוארכות, צהובות מבפנים, כתומות או צהובות מבחוץ, ולאורכן עורק מרכזי כהה. הפרחים נפתחים אחר הצהריים ונשארים פתוחים במשך הלילה. הצמח פורח לקראת סוף האביב, בעונה בה מרבית הצמחים העשבוניים כבר מתייבשים וגבעולי התפרחת שלו כבר ללא עלים ירוקים.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה בינונית, נראות גננית בינונית, חנטת הפירות גבוהה, ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול גלי אבנים בבתות וצומח עשבוני בהרי החבל הים-תיכוני.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5-10 ס"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים כדי לא לפגוע בציצת השורשים הקטנה המתפתחת.

הערות

- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות.
- בחודשי הקיץ אין להשקות.
- לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.
- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 20 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה ניתן לגדל ללא השקיה. בקיץ אין להשקות, ניתן לשלב באזורים מושקים מעט ומנוקזים היטב.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות וטראסות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים מומלצים להשבה החבל הים-תיכוני ההררי תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותה הגלילה.

פעמונית קיפחת *Campanula rapunculus*

משפחת הפעמוניתיים

סימני זיהוי צמח עשבוני דו-שנתי או רב-שנתי זקוף שכמעט ואינו מסתעף וגובהו מגיע עד למטר אחד. לאורך עמוד הפריחה כמה עשרות פרחים בעלי כותרת פעמונית בגוון סגול בהיר שאורכה 15-20 מ"מ. הגביע בעל אונות צרות וקצרות באופן ניכר מהכותרת והן מתארכות מאד עם הבשלת הפרי. הפרח בעל 5 אבקנים ועמוד עלי הנושא 3 צלקות לבנות. הפרחים מואבקים על-ידי דבורי בר קטנות מהסוג *Chelostoma* האוספות את האבקה.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בזמן הפריחה באביב, נמוכה בחורף, חנטת הפירות גבוהה, יוצר ספיח קל, עונת תרדמה בקיץ לאחר הפריחה.

תפוצה ובתי גידול בתות ושיחיות, שולי חורש ושטחים עשבוניים בכל החבל הים-תיכוני.

מקור לחומר צמחי בטבע, צמח נפוץ ולא מוגן.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד שנתיים.

עומק זריעה 5 מ"מ.

טיפול מקדים ללא.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

גידול

קרקע מגוון קרקעות, לא חוליות ולא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן במשך כל היום או שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה ניתן לגידול ללא השקיה. בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות בהפסקות הגשמים מהסתיו ועד האביב. בשיקום נופי יש להפסיק להשקות בסוף הסתיו השני.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות במים, ערוגות, מסלעות, טראסות, יערות, שולי יערות וקרחות יער.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון החבל הים תיכוני ההררי, עד השפלה.

אזורים מומלצים להשבה החבל הים-תיכוני ההררי, כולל חופים סלעיים.

פרגה צהובה *Glaucium flavum*

משפחת הפרגיים

סימני זיהוי צמח עשבוני דו או רב-שנתי שגובהו 30-90 ס"מ בעל פרחים גדולים הנראים למרחוק. הגבעול עשבוני קרח העולה מבין עלי הבסיס. העלים ערוכים בצפיפות על הגבעולים, צבעם ירוק-אפור, מכוסים בכסות דקה של שעווה ושעירים בשני צידיהם בשערות קצרות זקופות. העלה פשוט ושסוע, אורכו בבסיס מעל 10 ס"מ. העלים על הגבעול קצרים יותר, חסרי פטוטרות ולופתים את הגבעול. הענפים והעלים מסועפים, יוצרים יחד גוש בולט שבו מצויים יחד ניצנים, פרחים ופירות. גודל הפרח כ-7 ס"מ, צבעו צהוב חיוור. לפרח 4 עלי כותרת והם נושרים מספר שעות לאחר פתיחת הפרח. הפרי תרמיל ישר, מגובשש, אורכו 15-30 ס"מ ומכיל זרעים רבים קטנים. הוא מתייבש, נפתח בשתי קשתות ומפזר זרעים.

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה בקיץ, נראות גננית בינונית בשאר השנה, חניטת פירות גבוהה, ספיח בינוני, אין עונת תרדמה להוציא את סוף הסתיו והחורף אז הצמח מצומצם אבל ירוק.

תפוצה ובתי גידול חופי ישראל מפלמחים בדרום ועד חוף הגליל, מופיע כצמח פליט תרבות בפנים הארץ בעיקר בירושלים. גדל בחופים חוליים, מצוקי כורכר ומשטחי כורכר בקו ראשון לים.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים בארץ.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה 4 שבועות.

חודשי זריעה

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות גם מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה ניתן לא להשקות. בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות השקיה סדירה ומועטה בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים. בשיקום נופי או בהשבה לטבע יש להפסיק את ההשקיה בסוף הסתיו השני.

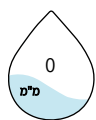
שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון

החבל הים-תיכוני.

אזורים מומלצים להשבה כל חופי הים התיכון מראש הנקרה ועד לפלשת, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותה הגלילה.

צבעוני ההרים *Tulipa agenensis*

משפחת השושניים

סימני זיהוי גיאופיט נשיר קיץ הפורח באביב. לאחר גשמי החורף הראשונים מבלבלים מהבצל שלושה-חמישה עלים. העלים ברוחב של 4 ס"מ בצבע ירוק עד ירוק-כחלחל. שולי העלים גלוניים או ישרים. הבצל עמוק בקרקע ויכול להגיע לעומק של 20 ס"מ ויותר. באביב עולה מבין העלים גבעול פריחה עם פרח בודד גדול. הפרח בצבע אדום-כתום, לעיתים נדירות צהוב והוא בעל שישה עלי עטיף מחודדים בקצה. בבסיס כל עלה עטיף יש כתם שחור שבשוליו פס צהוב. לפרח שישה אבקנים כהים וצלכת בודדת במרכז הצמח. גובה עמוד הפריחה משתנה בהתאם לכמות המשקעים ובית הגידול ויכול להיות **מס"מ בודדים ועד 50 ס"מ**. הפרי הוא הלקט יבש, לעיתים מחודד, הנפתח לשלושה חלקים. בכל חלק עשרות זרעים. הזרעים בצבע חום, דקים ומתפזרים ברוח.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה בחורף ובאביב, חנטת הפירות גבוהה, ספיח זניח, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול החבל הים-תיכוני מהגליל והגולן ועד הרי יהודה כולל השפלה ומישור החוף, מופיע גם בצפון הנגב ובבקעה. בעולם הצמח מצוי מטורקיה ועד לישראל. בתי הגידול מגוונים: בתות, שיחיות, צומח עשבוני ושולי חורש. הצמח גדל במעונות סלעיים במצוקים ואף בחול-חמרה.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים בארץ. צמח מוגן, אם רוצים לאסוף בטבע יש להוציא היתר מרשות הטבע והגנים.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה שנתיים כדי לא לפגוע בבצל הקטן המתפתח.

הערות

- יש להשתמש בזרעים טריים בלבד, זרעים ישנים לא ינבטו.
- לזרוע בתערובת מנוקזת היטב.
- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות.
- אחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.
- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חלוקה

אחת למספר שנים ניתן לחלק בצלים שהתפצלו.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 10 ס"מ.

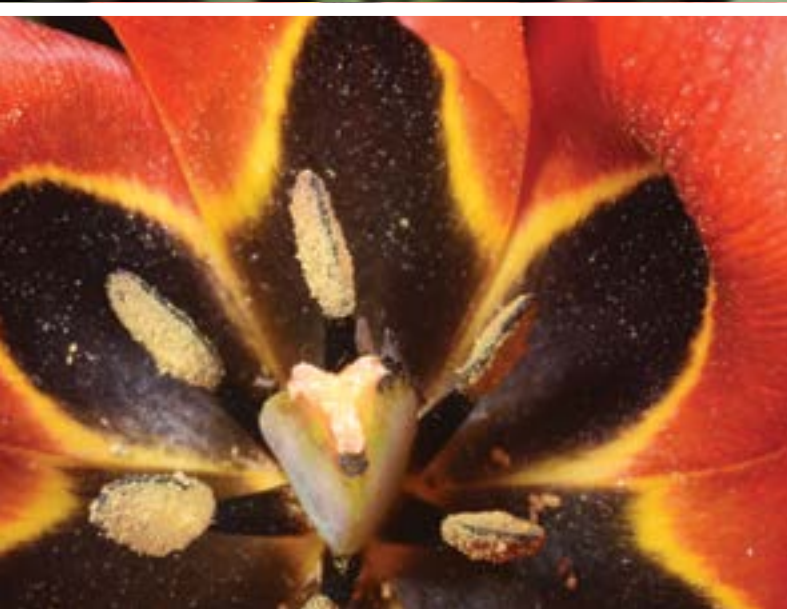
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

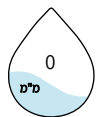
השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להשקות השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. התחלת השקיה לא לפני אמצע אוקטובר. יש להפסיק השקיה כשהעלים מתייבשים לשליש מגובהם באביב או בסוף האביב.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, גינות מדבריות, ערוגות, מסלעות, יערות נטועים לא צפופים ושולי יערות נטועים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני עד צפון הנגב.

אזורים מומלצים להשבה כל החבל הים-תיכוני עד צפון הנגב תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותה הגלילה.

צורית גבוהה *Sedum sediforme*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי עשבוני רב-שנתי וזקוף, גובהו 25-50 ס"מ. החלק התחתון של הצמח בעל עלים צפופים גלילניים ומחודדים ומעליהם, בקיץ, מתפתחים גבעולי הפריחה הקמלים כל שנה. בחלק התחתון יש לצמח ענפים קצרים רבים ומסועפים. הפרחים בתפרחת דמוית סוכך, והם בצבע קרם-ירקרק.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה בינונית, נראות גננית בינונית כל השנה, חנטת הפירות בינונית, אין ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול חבל ההר הים-תיכוני, מסלעות ודרדרות אבנים, בבתות, שיחיות וקירות של טראסות.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, נפוץ בחבל ההר בארץ, אינו צמח מוגן ואין בעיה באיסוף ייחורים שלו.

ריבוי

השרשה

- ניתן להשריש ייחורים בקלות במשך כל השנה.
- יש להקפיד לתת לייחורים להתייבש מספר ימים לפני ההשרשה.
- ניתן גם להשריש עלים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 20 ס"מ.

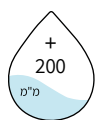
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה לאחר התבססות אין צורך בהשקייה.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות ושולי יערות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות.

ציפורן משתלשל *Dianthus pendulus*

משפחת הציפורניים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי או בן שיח מעוצה רק בבסיס, בעל גבעולים רבים זקופים או משתלשלים (מכאן שם הצמח) שאורכם 20-60 ס"מ. העלים נגדיים, סרגליים-מחודדים, אורכם 3-7 ס"מ והם בעלי שוליים לבנים, במיוחד בבסיסם. העלים חסרי פטוטר ובעלי בסיס מורחב הלופת את הגבעול, כך שכל זוג עלים נראה כאילו הוא שזור על הגבעול. הגבעולים מפוצלים בחלקם העליון וסעיפיהם מסתיימים כל אחד ב-1-3 פרחים, פרושים, גדולים ומרשימים. גביע הפרח צינורי, מעורק בעורקים צפופים ועדינים, אורכו 1.5-3 ס"מ ובבסיסו 10-14 חפים אזמליים קטנים רעופים. שיני הגביע קצרות באופן ניכר מצינור הגביע. חמשת עלי הכותרת ורודים, בעלי שוליים קרועים-משוננים, צרים בבסיסם ומתרחבים בקצה לאוגן ביצני. הפרי הוא הלקט ביצני.

חודשי פריחה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
-------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בסתיו, בינונית בשאר השנה, חנטת פירות בינונית, יוצר ספיח קל בגינות מושקות. ללא עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול נדיר מאוד בכרמל, בגליל ובחרמון הנמוך. גדל במצוקים וקירות חצובים.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים בארץ. הצמח מוגן ויש להוציא היתר מרשות הטבע והגנים לאיסוף בטבע.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה כחודש וחצי.

חודשי זריעה

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

השרשה

חודשי השרשה רוב השנה.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידי) מצימוח מהשנה האחרונה, באורך 5-6 ס"מ.

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3%.

ערפול תדירות גבוהה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 7 שבועות.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע). ללא השקיה בחורף, מלבד בהפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות ושטחים עם טראסות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

אזורים מומלצים להשבה מצוקי הגליל, החרמון הנמוך והכרמל. יש להקפיד על השבת צמחים שמוצאם באותה גלילה.

ציפורנית גדולה *Silene swertiifolia*

משפחת הציפורניים

סימני זיהוי **בן-שיח** רב-שנתי זקוף **בגובה עד-50 ס"מ** שבסיסו מעוצה. העלים מכחילים, נגדיים וחסרי פטוטרת וצורתם אזמלית מוארכת. חלקו העליון של הצמח מסתעף לגבעולים זקופים רבים, דקיקים ודביקים מאוד הנושאים את הפרחים, ובנקודות ההסתעפות יש זוגות של עלים סרגליים צרים. הפרחים, שקוטרם עד 4 ס"מ, נפתחים בלילה ומואבקים על-ידי רפרפים, צבעם לבן בוהק ועל חלקם האחורי של עלי הכותרת פסים דקים צפופים בגוון ירקרק-ארגמני. הפרחים בעלי גביע בגוון ירקרק-ארגמני וכותרת גדולה בעלת צינור דק וארוך ו-5 עלי כותרת שסועים עמוקות ל-2 אונות. לכל עלה כותרת 2 קשקשים סמוך למרכז הפרח ויחד הם יוצרים מעין עטרה סביב פתח צינור הכותרת. הפרי הלקט ארוך פי 1.5-2 מנושא הפרי, ושניהם חבויים בתוך הגביע היבש. ההלקט נפתח במהלך הקיץ ובו מאות זרעים קטנים ושחורים שמתפזרים כשהגבעול נע ברוח.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים נראות גננית טובה בחורף, אז העלווה מלבבת, וגבוהה בעונת הפריחה בסוף האביב ותחילת הקיץ. חנטת הפירות גבוהה, עונת תרדמה קצרה בסוף הקיץ.

תפוצה ובתי גידול בבתות בקרקע קירטונית או חווארית בחרמון, דרום רמת הגולן ואזור ירושלים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 3-5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה 4 שבועות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן במשך כל היום או שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להשקות בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד האביב. עמיד להשקיית קיץ בתנאי שהקרקע מנוקזת היטב.

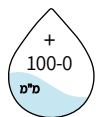
שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות יערות, שולי יערות וקרחות יער.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון

כל החבל הים-תיכוני.

אזורים מומלצים להשבה מקטעי התפוצה של הצמח בחבל הים-תיכוני, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם באותה גלילה.

צלע-שור שיחנית *Bupleurum fruticosum*

משפחת הסוככיים

סימני זיהוי שיח ירוק-עד גדול וסבוכ, **שגובהו ורוחבו עד 2 מ'**. העלים ירוקים-שעוותיים מסורגים ועבים, ארומטיים במעיכה. גודל העלים משתנה בהתאם לתנאי הגידול. הפרחים, צהובים וקטנים, ערוכים בסוככים. הפרחים ריחניים.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה-גבוהה, נראות גננית טובה לאורך כל השנה, חנטת הפירות גבוהה. אין ספיח, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול מערב הים-התיכון ויוון, בתות ושיחיות ים-תיכוניות.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים השריה במים חמימים למשך 3 שעות.

עומק זריעה 2 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 2.5 חודשים.

הערות

- יש לנקות ולהסיר את הקליפה הרכה של הזרע וליצור הפרש טמפ' בין היום ללילה על ידי העברה לשולחן חימום (~20°C) למהלך היום והעברה ממנו למשך הלילה. תנאים אלה יקדימו את הנביטה.
- נביטה ספורדית במשך מעל שנה.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

השרשה

- יחורים ירוקים ניתן להשריש בחודשי הקיץ.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 1 מ'.

תנאי אור שמש מלאה עד צל כמעט מלא.

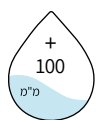
השקיה השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות השקיה סדירה ומועטה בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

■ צמח עמיד לגיזום חזק הנדרש לעיתים כשהוא גדל לממדים גדולים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני הררי.

צלען הגליל *Gonocytisus pterocladus*

משפחת הקטניות

סימני זהוי שיח רותמי בעל גזעים מלבינים וגבעולים שרביטיים ירוקים וזקופים בעלי צלעות בולטות לאורכם (מכאן שם הצמח), **גובה הצמח 2.5-1 מ'**. העלים תלתניים בעלי עלעלים צרים, הם חסרי פטוטרת ויושבים בדלילות על הענפים. הפרחים בגודל כ-1 ס"מ, ערוכים באשכולות דלילים בקצות הענפים, הם בעלי גביע צהוב שבסיסו ירוק וכותרת פרפרנית בגוון צהוב עז. הפרי תרמיל נפתח ביציני וקצת מחודד ובו 2-1 זרעים עדשתיים שחורים ומבריקים.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, ניראות גננית גבוהה בעונת הפריחה בתחילת הקיץ ובינונית בשאר השנה בשל המראה הרוטמי-פיסולי של השיח, חנטת פירות בינונית, אין ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול צמח של מזרח הים התיכון הנפוץ מדרום טורקיה ועד לצפון ישראל, בה גדל בגליל העליון המערבי, תחנתו הדרומית ביותר. הצמח גדל בחורשים, שיחיות ושולי יערות נטועים והוא נדיר מאד בארץ.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים בארץ. צמח מוגן ונדיר מאד – אין לאסוף בטבע.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן במשך כל היום או שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בהר המרכזי מומלץ להוסיף השקיה מועטה בקיץ. בגליל אין צורך להשקות.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות, יערות נטועים לא צפופים ושולי יערות.

אזורים מומלצים לגידול החבל הים-תיכוני.

אזורים מומלצים להשבה הגליל העליון המערבי.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים מומלץ עד 4 שנים.

טיפול מקדים טיפול מקדים "טיפול קטניות" - השריה במים כמעט רותחים למשך 12-24 שעות עד להתנפחות הזרעים. אם הזרעים או חלקם לא התנפחו, יש להשרות את אלו שלא התנפחו במים פושרים חודשים למשך לילה נוסף עד להתנפחות.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 3 שבועות.

הערות

■ בזרעי קטניות גדולים, ניקוב הזרע בחלקו המרוחק מהעובר, במקום השריה במים חמים, עשוי לגרום לנביטה מהירה יותר ובאחוזים גבוהים יותר. במין זה גודל הזרע גבולי, וכדאי להיעזר באמצעי הגדלה ואמצעי ניקוב עדינים.

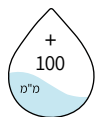
■ אם הזרעים ישנים יש לוודא שהם חיוניים ולא נפגעו על ידי מזיקים. ■ כדי למנוע פגיעה בשורשים הצעירים יש להעתיק צמחים ממשפחת הקטניות כבר בשלב הפסיגים, עוד לפני הופעת העלים האמיתיים, כאשר השורש באורך של כ-3 ס"מ.

■ יתן לזרוע ישירות בשטח לאחר הכשרת הקרקע וניכוש עשביה למניעת תחרות. מומלץ לזרוע באדמה מעומק הקרקע או בקרקע סטרילית כדי ליצור תנאים משופרים לנביטה וגידול. בזריעה ישירה אין להעתיק את הנבטים.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

צלקנית ענקית *Carpobrotus quadrifidus*

משפחת החייעדיים

סימני זיהוי צמח בשרני רב-שנתי ירוק עד, בעל ענפים שרועים המשרישים במפרקים ויוצרים משטחים צפופים. **קוטר הצמח יכול להגיע ל-2 מ' ויותר, וגובהו 5-15 ס"מ.** העלים נגדיים, כמעט מאוחים בבסיסם, בשרניים מאד ומחודדים, ובעלי חתך רוחב משולש. הפרחים גדולים מאד בקוטר עד 14 ס"מ, בעלי עלי כותרת צרים רבים מאד בגוון ורוד חזק. הפרי בשרני, בעל ציפה צמיגה ודביקה שבתוכה הזרעים, ואינו נפתח כמו בשאר בני משפחת החייעדיים.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה כל השנה, חנטת הפירות בינונית, אינו יוצר ספיח.

תפוצה ובתי גידול כל חופי ישראל, גדל בחופים חוליים ורכסי כורכר בקו ראשון לים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, משתלת הקק"ל בגילת.

ריבוי

השרשה

חודשי השרשה כל השנה.

חומר אמירי (לא רך מידי), חצי מעוצה עד מעוצה.

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3% (לא מחייב).

ערפול תדירות נמוכה או ללא.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודש וחצי.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 25 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), וללא השקיה בחורף, מלבד בהפסקות ארוכות בגשמים. רגיש להשקיית יתר בקיץ.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות. בשונה מצלקנית נאכלת, מין זה אינו אגרסיבי ואינו פולש.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

צמר מפוצל *Phlomoides laciniata*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי צמח עשבוני רב-שנתי אשר לאחר גשמי החורף הראשונים מצמיח שושנת עלים גדולים, ירוקים ומפוצלים לעלעלים רבים שאורכם עד 40 ס"מ ורוחבם עד 10 ס"מ. עמוד התפרחת זקוף עבה וצמרי **בגובה 40 עד 150 ס"מ**, ונראה למרחוק. הפרחים ערוכים בקבוצות דמויות דורים בנות 10-20 פרחים. הגביע צינורי בן 5 שיניים קוצניות ואשונות ומכוסה בשערות לבנות סבוכות וארוכות הנראות כצמר. הכותרת דו-שפתנית גדולה באורך 2-4 ס"מ ובעלת צינור החבוי בגביע. צבע הכותרת צהוב ברוב חלקי הארץ, או לבן-ורוד באוכלוסיות החרמון, ובאוכלוסיות הגליל והחרמון יש כתם ארגמני גדול על שפתה התחתונה. בפרח ארבעה אבקנים שונים זה מזה בגודלם החבויים בשפה העליונה של הפרח, והוא מואבק בעיקר על-ידי דבורי בר גדולות.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בחורף ובאביב, חנטת פירות גבוהה, יוצר ספיח קל, הצמח בתרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול מצוי עד פזור בעיקר באזור ספר המדבר ובצפון הנגב והר הנגב, וכן בכל החבל הים-תיכוני. גדל בבתות ושיחיות, ערבות בני-שיח וערוצי נחלים במדבר.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שלוש שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בנבט המתפתח.

הערות

- בקיץ הראשון יש לשמור על מעט לחות.
- מומלץ לשתול בקרקע בתחילת החורף לאחר שנתיים.
- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה כדי לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות מלבד הקיץ הראשון.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה לפחות 7 שעות ביום.

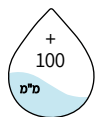
השקיה לאחר התבססות ניתן לא להשקות. עמיד להשקיית קיץ לא גבוהה במידה והקרקע מנוקזת.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, שולי יערות וקרחות יער.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני עד הר הנגב.

אזורים מומלצים להשבה כל החבל הים-תיכוני וחבל הספר עד להר הנגב. יש להקפיד על השבת צמחים מאותה הגלילה, הדבר חשוב במיוחד במין זה שיש לו טיפוסי צבע גיאוגרפיים.

צמרר אפריקני *Eriocephalus africanus*

משפחת המורכבים

סימני זיהוי שיח ירוק-עד ומאפיר, בגובה 50-100 ס"מ. העלים מאפירים, סרגליים צרים או מחולקים לכמה אונות סרגליות וריחניים מאד. הקרקפות קטנות וערוכות בצפיפות בקבוצות דמויות סוכך, קרובות זו לזו, אשר לעתים יוצרות יחד בשיא הפריחה מראה רציף המכסה חלקים רבים בצמח. כל קרקפת כוללת במרכזה כמה פרחים צינוריים בגוון ארגמני, ובהיקפה כמה פרחים לשוניים (לרוב 4) בעלי לשון רחבה מאד שצבעה לבן, מחולקת מעט ל-3 אונות. מראה הקרקפות וסידורן בצפיפות זו לצד זו דומה לתפרחות אכיליאה. הזרעונים בעלי ציצית צמרית לבנה וארוכה ובשלב הפרי הצמח מתכסה בפונפונים צמריים לבנים בעלי נקודה כהה במרכזם, אשר כל אחד מהם עשוי מקרקפת אחת.

חודשי פריחה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה בחורף ותחילת האביב, ניראות גננית גבוהה בחורף בעונת הפריחה ולאחר מכן לאורך חודשים ארוכים בשלב הפרי בו הצמח מכוסה בפונפוני הזרעונים. חנטת הפירות טובה, אינו יוצר ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול כל חבל הכף בדרום אפריקה. גדל במגוון בתי גידול, משיחיות בשטחים חוליים חופיים ועד שיחיות יובשניות בסלעים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני גבעת רם, משתלת מלצר.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 1 ס"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 5 שבועות.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

השרשה (על-פי משתלת מלצר)

חודשי השרשה כל השנה להוציא את שיא הקיץ.

חומר ייחורים ירוקים.

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3% (לא מחייב).

ערפול תדירות גבוהה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 5 שבועות.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה ניתן לא להשקות, אולם בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע).

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות ואיי תנועה.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

צתרה הררית *Thymbra montata*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח כדורי וזקוף, שגובהו 30-40 ס"מ. העלים נגדיים צרים ומחודדים, בגוון ירוק-עז לעיתים נראים כמקופלים מעט לאורכם. העלים והגבעולים מכוסים בבלוטות שמנים אתריים המפיצות ריח זעזע עדין. צתרה הררית פורחת בחודשי הקיץ, עיקר הפריחה בחודשים יולי-אוגוסט בהם הצמח מתכסה במאות פרחים דו-שפתניים לבנים צחורים (ישנם גם זנים הנוטים לורוד עדין) המושכים מאביקים רבים. הצמח נמצא בשימוש האדם אלפי שנים לבישול ורפואה.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

תפוצה ובתי גידול הצמח גדל בדרום אירופה וסביב אגן הים התיכון מספרד במערב ועד לבנון במזרח. מעונות סלעיים, קירות ומדרונות.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, חלקת הים התיכון.

גידול

קרקע קרקע גירנית מנוקזת.

מרווחי שתילה 35 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה לפחות 6 שעות ביום.

השקיה יש להשקות השקיה מועטה בקיץ עד גשמי הסתיו.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול אזורים הרריים בחבל הים תיכוני.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה זריעה שטחית, זקוק לאור לנביטה. ניתן לכסות מעט בוורמיקוליט עדין מסונן. מומלץ לכסות את מגש הזריעה במכסה שקוף לשמירה על הלחות, כדי שהזרעים לא יתייבשו. יש להקפיד לזרוע את הזרעים באופן מרווח מאוד ולהשקות באופן מדוד ולא בעודף, כדי להימנע מפטריות בצוואר השורש. לקבלת נביטות מרווחות ניתן לערבב את הזרעים עם חול קוורץ ואז לזרוע.

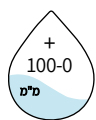
אחוזי נביטה טובים.

זמן להעתקה 6-8 שבועות.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

צתרה ורודה *Satureja thymbra*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח זקוף ומסועף בגובה 30-45 ס"מ המדיף ריח חריף ונעים כאשר ממוללים אותו, ומשמש ברפואה העממית וכתבלין. העלים נגדיים, ביציים-מוארכים, מרזביים ומחודדים, אורכם בחורף 8-17 מ"מ ובקיץ הם מוחלפים בעלים קטנים יותר להקטנת איבוד המים. הפרחים ערוכים בקבוצות דמויות דורים, מרוחקות מעט זו מזו ויוצרות תפרחת מוארכת שאינה רציפה. הגביעים פעמוניים באורך 6-8 מ"מ בעלי 5 שיניים שוות, והם יוצאים מחיקי חפיות רחבות ומחודדות, ריסניות-זיפניות, השוות להם באורכן. הכותרת דו-שפתנית בגוון ורוד ובולטת מהגביע, שפתה העליונה מכסה את האבקנים, והתחתונה מחולקת באופן ברור לשלוש אונות ועליה נקודות בגוון ארגמני.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית בינונית כל השנה, חנטת הפירות בינונית, יוצר ספיח זניח.

תפוצה ובתי גידול נופי צומח ים-תיכוניים סלעיים - בתות, שיחיות, שולי חורש ושולי יערות נטועים, מצוי במסלע גירני לאורך שדרת ההר מהגליל ועד הרי יהודה והשפלה, נדיר במישור החוף. גדל בכל אגן הים התיכון.

מקור לחומר צמחי משתלות זרעים מציון, חישתיל ומלצר. למרות שהצמח מצוי הוא צמח מוגן ולא יסוף בטבע יש להוציא היתר מרשות הטבע והגנים.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה זריעה שטחית, זקוק לאור לנביטה. ניתן לכסות במעט ורמיקוליט עדין מסונן. מומלץ לכסות את מגש הזריעה במכסה שקוף לשמירה על הלחות. יש להקפיד לזרוע באופן מרווח מאוד ולהשקות באופן מדוד ולא בעודף, כדי להימנע מפטריות בצוואר השורש. לקבלת נביטות מרווחות מומלץ לערבב את הזרעים עם חול קוורץ ולזרוע.

אחוזי נביטה טובים.

זמן להעתקה 6-8 שבועות.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 30 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

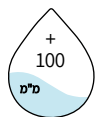
השקיה בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), וללא השקיה בחורף, מלבד בהפסקות ארוכות בגשמים. בשיקום נופי ובהשבה לטבע יש להפסיק להשקות בסוף הסתיו השני. בחבל הספר ובהר הנגב יש להשקות באופן סדיר לאורך כל השנה.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות, שולי יערות וקרחות יער.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים להשבה בכל שדרת ההר, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם באותה גלילה.

קוטילדון עגול *Cotyledon orbiculata*

משפחת הטבוריתיים

סימני זיהוי **בן-שיח בשרני** ירוק-עד בעל גבעולים עבים, ועלים ביצניים-עגולים גדולים ובשרניים מאד, שצבעם ירוק ושוליהם לעיתים אדומים. מראש הגבעולים יוצאים עמודי פריחה **שגובהם עד 60 ס"מ**, נושאים תפרחת העשויה כמה פרחים צינוריים אדומים או כתומים הערוכים במעגל ופונים מטה. לפרחים 5 עלי כותרת מאוחדים בבסיסם, כמה אבקנים צהובים ועמוד עלי אחד, והם מושכים ציפורים ודבורים.

חודשי פריחה 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בעונת הפריחה בחורף וטובה כל השנה בשל מראה העלים המרשימים, חנטת פירות זניחה, אין ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול דרום-אפריקה, גדל במחשופים סלעיים, באזורי עשב בפיינבוס (שיחיה) ובקארו הסוקולנטי.

מקור לחומר צמחי משתלות המתמחות בסוקולנטים והגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

■ בארץ הצמח לא מייצר זרעים

ייחור

חודשי השרשה כל השנה.

חומר ייחורי עלה או ייחורי גבעול אמיריים או תת אמיריים, ירוקים או חצי מעוצים, מיובשים מעט (יומיים שלושה) לפני הנעיצה במצע השרשה מאוורר ומנוקז היטב.

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3% (לא מחייב).

ערפול ללא.

הערות

■ ההשרשה מתרחשת תוך מספר ימים.

■ אין צורך בהשקיה רבה במהלך ההשרשה.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 7 שבועות.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן עד שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה לאחר ההתבססות אין צורך בהשקיה. אולם השקיה קיצית מתונה תיצור צמחים גדולים ויפים יותר. בהר הנגב יש להשקות בקיץ באופן מתון.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, גינות מדבריות, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני עד הר הנגב.

קוסוניה מכבדית *Cussonia paniculata*

משפחת הטבוריתיים

סימני זיהוי עץ נמוך ירוק-עד בעל מראה פיסולי **שגובהו עד 5 מ'.** הגזע מתפצל מעט ועטוף בקליפה עבה בעלת חריצי אורך המזכירה קליפת שעם. בסיס הגזע של צמחים צעירים מעובה מאד בגובה הקרקע (קאודקס) ולכן הצמח פופולרי כצמח דמוי בונסאי. השורשים גם הם עבים, כמעט נפוחים. העלים גדולים ומרשימים בקוטר עד 60 ס"מ, מרוכזים בצפיפות בקצות הגבעולים נישאים על פטוטרת ארוכות. העלים מורכבים-מאובעים, בעלי 7-9 (13) עלעלים ארוכים השסועים לאונות מחודדות, וגונם מלבין-מכחיל. לבלוב עלים צעירים מתרחש באביב וגונם אז ירוק. העץ מגיע לגיל פריחה לאחר לפחות 15 שנים. הפרחים קטנים ירקרקים, פורחים באביב בתפרחות המסתעפות לשיבולים צפופות, ומהם מתפתחים בסתיו פירות קטנים אדמדמים.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה זניחה, נראות גננית גבוהה כל השנה בשל המראה הפיסולי של העץ, חנטת הפירות נמוכה בסתיו, אינו יוצר ספיח.

תפוצה ובתי גידול מצויים ומשטחי סלע ברחבי דרום אפריקה, בחבל הכף ומזרחה ממנו ואף צפונה עד ליוהנסבורג.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם ומשתלות גדולות.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ניקוי ציפת הפרי והשריה במים חמימים למשך 12-24 שעות.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה 6 שבועות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 2 מ'.

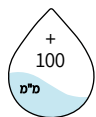
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה השקיה מועטה בקיץ עד להתבססות, אז ניתן להפסיק אותה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב, עמיד לקור!

קריתמון ימי *Crithmum maritimum*

משפחת הטבוריתיים

סימני זיהוי - בן-שיח סוקולנטי וקירח, גובהו עד 50 ס"מ וקוטרו עד מטר. הגבעולים זקופים או שרועים, מעוצים בבסיסם. העלים בשרניים, גזורים-מנוצים 1-2 פעמים. צבעם ירוק מכחיל. התפרחת - סוכך המחולק לסוככים קטנים. הפרחים קטנים, בעלי 5 עלי-כותרת קטנים, צהובים או צהובים-ירוקים. הפרי דמוי ביצה מוארכת.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית טובה לאורך כמעט כל השנה, חנטת פירות טובה, אין ספיח, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול כל חופי ישראל, גדל בחופים חוליים ורכסי כורכר בקו ראשון לים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני גבעת רם.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ניקוי הזרעים מחומר אורגני.

עומק זריעה 3 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה 4-6 שבועות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

חודשי השרשה אביב-קיץ מוקדם.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידי), חצי מעוצה

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3% (לא מחייב).

ערפול בינוני.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 4-6 שבועות.

חלוקה

רוב השנה (מלבד שיא הקיץ).

חלוקת צמח מפותח עם גוש שורשים למספר גושים, תוך הקפדה על כך, שבכל גוש יהיו שורשים רבים ככל האפשר והימנעות מקריעת השורשים. רצוי לקצר את הנוף בכמחצית מאורכו, כדי להקטין את מסת העלים ובכך להקטין איבוד מים. אין צורך להשתמש בהורמון השרשה, אולם המרכיב האנטי פטרייתי שבו יכול לסייע במניעת זיהומים. יש למקם את צמחי הבת בשולחן מנוקד ומואר מאוד, אך ללא קרינה ישירה, או עם קרינה ישירה מועטה.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

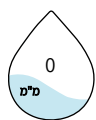
השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעם בשבוע), ללא השקיה בחורף. בשיקום נופי או בהשבה יש להפסיק את ההשקיה בסוף הסתיו השני. בחבל הספר ובהר הנגב יש להשקות סדיר כל השנה.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון כל החבל הים-תיכוני, חגורת הספר ועד הר הנגב הנמוך.

אזורים מומלצים להשבה חופי הים התיכון תוך הקפדה על השבת צמחים, שמוצאם מאותה הגלילה.

קרקע צהוב *Colutea istria*

משפחת הקיטניות

סימני זיהוי שיח נשיר בגובה 1.5-3 מ' בעל ענפים מרובים, אדמדמים וגמישים, חלקם קשתיים ונוטים כלפי מטה בקצה. העלה מנוצה פעם אחת ל-4-6 זוגות עלעלים אליפטיים שאורכם 9-15 מ"מ, לרוב עם עלעל יחיד בקצה. הפרחים פרפרניים צהובים באורך כ-2 ס"מ, ערוכים בקבוצות של 1-4. מפרש הפרח עגול ומפורץ בראשו, צבעו צהוב ובחלקו התחתון דגם אדמדם דקיק ומעוגל בדמות האות M. הפרי תרמיל נפוח שאורכו כ-5 ס"מ, צר בבסיס ובקצה, צבעו מאדים ולאחר מכן הופך לבן-מכסיף קרומי, ובתוכו עשרות זרעים קטנים כהים. הפרי מופץ על זרעיו כבלון ברוח, הוא נשבר עם נופלו והזרעים מתפזרים.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה בינונית, נראות גננית טובה באביב, יש חנטת פירות, אינו יוצר ספיח, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול מצוי עד פזור בהר הנגב בין שדה בוקר לשמורת הרמון. נדיר בנגב הצפוני ובערוצי הנגב הדרומי היורדים מהר הנגב. פרטים בודדים שתולים באזור ירושלים והגליל התחתון (קרני חיים). אוכלוסיה נוספת נמצאת בגמלא (נחל דליות) ולא ברור האם היא טבעית. גדל בערוצים, מדרונות סלעיים ומצוקים מדבריים.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים. הצמח מוגן ויש להוציא היתר מרשות הטבע והגנים לאיסוף בטבע.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה לאחר התבססות ניתן לא להשקות, אולם בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, מלבד בהפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, גינות מדבריות, ערוגות ומסלעות. שיקום נופי במדבר (צידי דרכים ומדרונות) וחורשות נטועות במדבר.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים מומלצים להשבה הר הנגב עד ניצנה.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים "טיפול קטניות" - השריה במים חמימים למשך 24-12 שעות עד להתנפחות הזרעים. אם הזרעים או חלקם לא התנפחו, יש להשרות את אלו שלא התנפחו במים פושרים חדשים למשך לילה נוסף. על-פי הניסיון בבנק הגנים שיוף קל של הזרעים לפני ההשריה מגדיל את אחוזי הנביטה.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה 6 שבועות.

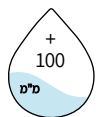
הערות

■ כדי למנוע פגיעה בשורשים הצעירים יש להעתיק צמחים ממשפחת הקיטניות כבר בשלב הפסיגים, עוד לפני הופעת העלים האמיתיים, כאשר השורש באורך של 3 ס"מ או יותר.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

רושיה רבת-פרחים *Ruschia multiflora*

משפחת החייעדיים

סימני זיהוי שיח ירוק-עד זקוף ורב ענפים בעל עלים נגדיים, בשרניים, גליליים וצרים, המגיע **לגובה מטר אחד**. הפרחים לבנים מרובי עלי כותרת, קוטרם 10-15 מ"מ ובשיא הפריחה הם מכסים את כל הצמח. הפרי הלקט מחומש הנפתח לאורך 5 חריצים, מהם נפוצים הזרעים.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית בינונית כל השנה, חנטת הפירות גבוהה, אינו יוצר ספיח.

תפוצה ובתי גידול שיחיות במערב חבל הכף בדרום אפריקה.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני גבעת רם.

ריבוי

השרשה

חודשי השרשה כל השנה.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידי), וארוך (כמה "עיניים").

אחוזי השרשה גבוהים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3% (לא מחייב).

ערפול תדירות נמוכה או ללא.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודשיים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 40 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעם בשבוע), ללא השקיה בחורף.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

רותם עגול-פרי *Retama sphaerocarpa*

משפחת הקטניות

סימני זיהוי שיח ירוק-עד המתנשא לגובה 3 מ'. הגבעולים הצעירים ירוקים ורותמיים. מלבב בחורף, משיר את עליו במהירות ונותר ללא עלים ברוב חודשי השנה. הגבעולים גמישים. בעת הפריחה הצמח מתכסה בצפיפות בפרחים המתפתחים על הגבעולים הצעירים. הפרחים קטנים, צהובים וריחניים ומכסים את הצמח כולו כך שמתקבל מופע צהוב מרשים. הפרי הוא תרמיל קטן ועגול בעל זרע יחיד.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בעיקר בעונת הפריחה בתחילת הקיץ ובינונית בשאר השנה בשל המראה הרתמי-פיסולי של השיח, חנטת הפירות בינונית. אין ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול מערב הים התיכון, כולל פורטוגל, ספרד, מרוקו, אלג'יריה ותוניסיה. גדל בשיחיות יובשניות, לעתים קרובות באזורים מופרים. גדל ברום של עד 1,400 מ', בקרקעות חוליות ובאזורים צחיחים.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים "טיפול קטניות" - יש להשרות את הזרעים במים חמימים למשך 12-24 שעות, עד להתנפחותם. אם חלק מהזרעים לא התנפחו, יש להשרותם במים פושרים חדשים למשך לילה נוסף. לפי ניסיון בנק הגנים, שיוף קל של הזרעים לפני ההשריה משפר את אחוזי הנביטה.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה 6 שבועות.

הערות

■ כדי למנוע פגיעה בשורשים הצעירים, מומלץ להעתיק צמחים ממשפחת הקטניות כבר בשלב הפסיגים, לפני הופעת העלים האמיתיים, כאשר השורש מגיע לאורך של כ-3 ס"מ לפחות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 1 מ'.

תנאי אור אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה לאחר התבססות ניתן לא להשקות. לצורך קבלת מופע פריחה משמעותי, ניתן להוסיף מעט השקיה בחודשי הקיץ (פעם בחודש).

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול כל החבל הים-תיכוני וחגורת הספר.

רקפת לובית *Cyclamen rohlfsianum*

משפחת הרקפתיים

סימני זיהוי גיאופיט נשיר קיץ הפורח בסתיו. הפקעת יכולה להגיע לקוטר של 30 ס"מ אך לרוב תהיה קטנה יותר. הפרחים גבוהים ומופיעים בסתיו בגווני ורוד. אונות הכותרת ארוכות בהרבה מצינור הכותרת ופתח צינור הפרח בצבע ורוד כהה. הצלקת עם קונוס האבקנים סביבה בולטים מטה מבסיס הפרח באופן ניכר (מאפיין המבדיל אותה ממיני רקפות אחרים). העלים דמויי כוכב, והם מופיעים כתלות בגשמים במהלך הפריחה או לאחריה. שונות גנטית בין הפרטים מתבטאת בשונות דגמי העלים ובזמן הפריחה. לאחר ההפריה מתפתח הלקט כדורי הנישא על עוקץ הפרח שמסתלסל למרכז הצמח. הזרעים מתפזרים במהלך הקיץ. כל זרע עטוף במעטפת בשרנית שנועדה למשוך מפיצים כמו נמלים וציפורים שמפיצים את הזרעים.

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בסתיו בפריחה ובחורף-אביב בעונת העלווה, חנטת פירות גבוהה, אין ספיח, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול החבל הים-תיכוני בצפון לוב. בתי הגידול מגוונים: בתות, שיחיות, צומח עשבוני ושולי חורש. גדל במעונות סלעיים, קירות ומצוקים.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים, אורון פרי – גנים ים-תיכוניים.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים השריית הזרעים ל-24 שעות במים מעודדת נביטה אחידה.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בפקעת הקטנה המתפתחת.

הערות

- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.
- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות.
- לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.

חודשי זריעה

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

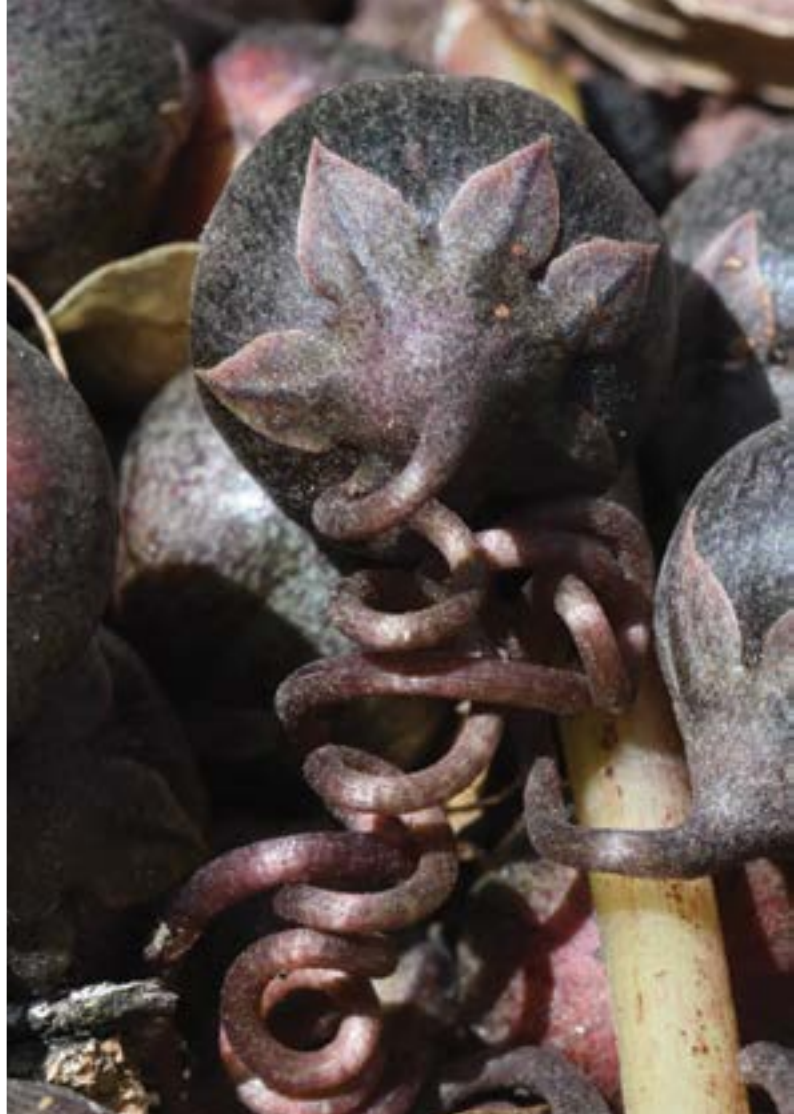
מרווחי שתילה 25 ס"מ.

תנאי אור אור מסונן כל היום עד שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להשקות השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. התחלת השקיה לא לפני אמצע אוקטובר. יש להפסיק השקיה כשהעלים מתחילים להתייבש באביב או בסוף האביב.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון כל החבל הים-תיכוני (במישור החוף עלולה לסבול מעודף לחות הקיץ).

רקפת מצויה זן סתווי *Cyclamen persicum var. autumnale*

משפחת הרקפתיים

סימני זיהוי גיאופיט נשיר קיץ הפורח בסתיו. הפקעת יכולה להגיע לקוטר של 20 ס"מ אך לרוב תהיה קטנה יותר. הפרחים מופיעים בסתיו (בניגוד לזן הטיפוסי) בגווני לבן עד ורוד כהה. אונות הכותרת ארוכות בהרבה מצינור הכותרת. העלים דמויי לב, והם מופיעים כתלות בגשמים במהלך הפריחה או לאחריה. שונות גנטית בין הפרטים מתבטאת בשונות דגמי העלים. לאחר ההפריה מתפתח הלקט כדורי הנישא על עוקץ הפרח שמתארך ומרחיק אותו ממרכז הצמח. הזרעים מתפזרים במהלך הקיץ. כל זרע עטוף במעטפת בשרנית שנועדה למשוך מפיצים כמו נמלים וציפורים שמפיצות את הזרעים.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בסתיו עוד כשהכל יבש ובחורף, חנטת הפירות בינונית, ספיח בינוני, עונת תרדמה – קיץ.

תפוצה ובתי גידול החבל הים-תיכוני מהחרמון ועד הרי יהודה כולל השפלה. זן זה גדל רק בישראל. בתי הגידול מגוונים: בתות, שיחיות, צומח עשבוני ושולי חורש באזורים סלעיים ים-תיכוניים וצומח עשבוני, מצוקים בבתות ספר.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים. צמח מוגן, אם רוצים לאסוף בטבע יש להוציא היתר מרשות הטבע והגנים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 20 ס"מ.

תנאי אור יום שלם אור מסונן או שמש ישירה במשך לפחות 5 שעות ביום.

השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להשקות השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. התחלת השקיה לא לפני אמצע אוקטובר. יש להפסיק השקיה כשהעלים מתייבשים לשליש מגובהם באביב או בסוף האביב.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות, מסלעות, יערות נטועים ושוליהם.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים מומלצים להשבה מפנים דרומיים ומצוקים בחבל הים-תיכוני ובחגורת הספר, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותה הגלילה.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים השריית הזרעים ל-24 שעות במים מעודדת נביטה אחידה.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

הערות

- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.
- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות.
- לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

שום גבוה *Allium ampeloprasum*

משפחת הנרקיסיים

סימני זיהוי גיאופיט בעל בצל רדוד בקרקע העטוף בקליפות יבשות חיוורות (בדומה לשום הגינה). הבצל גדל במשך כמה שנים שבהן הצמח אינו פורח, ובשנת הפריחה יוצר 50-150 בצלצולים קטנים אשר נפוצים בקלות כמו זרעים, ולאחר מכן מתרוקן ומת. העלים סרגליים שטוחים-מרזביים, חלקם התחתון חובק את הגבעול והם פרושים משני צדיו במישור אחד. הגבעול זקוף וקשיח, הוא מתארך **לגובה 100-180 ס"מ** במקביל להתייבשות העלים. בקצה הגבעול תפרחת כדורית צפופה בקוטר 5-8 ס"מ העטופה לפני הפריחה במתחל בעל מקור ארוך מאד שנושר לאחר מכן. הפרחים בעלי כותרת בגוון לבן-ירקרק או ארגמני (2 טיפוסים) באורך 4-5 מ"מ שצורתה כדית. בכל פרח 6 אבקנים שזיריהם רחבים ובעלי 3 שיניים מחודדות וארוכות שהאמצעית בהם נושאת את המאבק והצדדיות מסתיימות בזיף חוטי ארוך. הפרי הוא הלקט כמעט עגול שקוטרו 4 מ"מ.

חודשי פריחה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בזמן הפריחה בסוף האביב וזניחה בשאר השנה. חנטת הפירות גבוהה, יוצר ספיח קל, תרדמה מסוף הקיץ עד בוא הגשמים החזקים בנובמבר.

תפוצה ובתי גידול מצוי בכל החבל הים-תיכוני, פזור בחגורת הספר. נדיר בצפון הנגב והר הנגב. גדל במדרונות סלעיים בבתות, שיחיות ושולי חורש, צידי דרכים, שטחי בור וחקלאות.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, משתלת זרעים מציון. צמח מצוי ולא מוגן שניתן גם לאסוף בטבע.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד 3 שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בבצל הקטן המתפתח.

ריבוי מבצלצולים

■ הבצל מייצר עשרות בצלצולים ומתרוקן ומת, ניתן לאסוף את הבצלצולים ולשותלם.

■ הבצלצולים מתפתחים לאט ביחס לבצלים שגדלו מזרעים.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 20 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

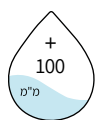
השקיה ניתן לא להשקות, אולם מומלץ להשקות בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. אין להשקות בקיץ.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות, טראסות, שולי יערות וקרחות יער.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים מומלצים להשבה כל החבל הים תיכוני וחבל הספר.

שום שחור *Allium basalticum*

משפחת הנרקיסיים

סימני זיהוי גיאופיט בעל בצל ועלים רחבים אחדים בבסיסו, וגבעול עבה **שגובהו עד לכ-60 ס"מ** ונושא תפרחת סוכך צפופה. הפרחים בעלי שישה עלי עטיף לבנים ובמרכזם שחלה שחורה מבריקה שצבעה הופך בפרי לירוק. זירי האבקנים ארגמניים בבסיסם והם מבהירים בהדרגה כלפי הקצה.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה באביב, נראות גננית בינונית בשלב העלים בחורף ונמוכה לאחר הפריחה, חנטת הפירות גבוהה, ספיח זניח, עונת תרדמה בקיץ.

תפוצה ובתי גידול פזור עד נדיר בדרום הגולן ומוכר בעוד שני אתרים בגליל התחתון המזרחי, נכחד מעמק יזרעאל. גדל בקרקעות בזלתיות כבדות בין סלעים וקרקעות סחף עמוקות עם צומח עשבוני בחבל הים תיכוני.

מקור לחומר צמחי הגנים הבוטניים, אסא בצלי פרחים.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שלוש שנים.

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 10-20 מ"מ.

אחוזי נביטה גבוהים.

זמן להעתקה שנתיים, כדי לא לפגוע בפקעת הקטנה המתפתחת.

הערות

- לזרוע בעציצים בעומק של 10 ס"מ לפחות.
- מומלץ לפזר שכבה של 1 ס"מ חצץ דק מעל לתערובת.
- פריחה ראשונה לאחר 3-4 שנים.
- יש לזרוע במקום מואר אך להימנע משמש מלאה.
- ניתן לא להשקות כלל אך מומלץ להתחיל להשקות מיד עם הזריעה בשביל לזרז נביטה. בנוסף מומלץ להוסיף השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות. בחודשי הקיץ אין להשקות.
- לאחר הנביטה יש לשמור על קרקע לחה עד לתחילת קמילת העלים באביב.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות, אפשר בקרקע שאינה מנוקזת.

מרווחי שתילה 20 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה לפחות 7 שעות ביום.

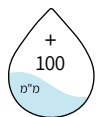
השקיה ניתן לא להשקות בקרקעות כבדות, אולם מומלץ להשקות השקיות עזר בהפסקות גשמים ארוכות מהסתיו ועד לאביב. התחלת השקיה לא לפני אמצע אוקטובר. יש להפסיק השקיה כשהעלים מתייבשים לשליש מגובהם באביב או בסוף האביב.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני בדגש עמקים וקרקעות לא מנוקזות.

אזורים מומלצים להשבה גולן דרומי, עמק יזרעאל וגליל תחתון מזרחי תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם מאותה הגלילה. שולי וקרחות יערות אקליפטוס נטועים.

שיטה כחולת-כנף *Acacia glaucoptera*

משפחת הקטניות

סימני זיהוי שיח ירוק-עד סבוך ורב-גבעולים שגובהו 1-2.5 מ'. העלים מנוונים, אולם לכל אורך הגבעולים יש שני טורים של כנפיים משולשות-מעוגלות המסתיימות בחודים. הפרחים ערוכים בתפרחות כדוריות צהובות הנישאות על עוקצים שיוצאים מחיקי כנפי הגבעול. הפרי הוא תרמיל חום ומסולסל ובו זרעים בעלי גופיף לבן המשמש מזון לנמלים שמפיצות אגב כך את הזרעים.

חודשי פריחה 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה לאורך כל השנה, חנטת פירות רבה, אינו יוצר ספיח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול שיחיות, ויערות פתוחים בדרום אוסטרליה.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, משתלת הקק"ל בגילת.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים "טיפול קטניות" - השריה במים רותחים למשך 24-36 שעות, עד להתנפחות הזרעים.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כחודש.

חודשי זריעה

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 1 מ'.

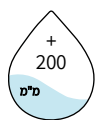
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית ולקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, מלבד בהפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

שלהבית איטלקית *Phlomis italica*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח ירוק-עד, מכוסה בלבד צפוף, **גובהו 60-80 ס"מ**. העלים ריחניים, נגדיים בעלי פטוטרת קצרות, וטרף אליפטי-ביצני רחב. פני העלה העליונים מקומטים והם בצבע אפור. התפרחת בעלת 1-4 דורים מדומים של פרחים שבכל דור, 3-10 פרחים. חפיות הפרחים קצרות באופן ניכר מהגביע. הכותרת ורודה בולטת מאוד מהגביע, אורכה עד 20-25 מ"מ.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בחורף ובאביב, נראות גננית נמוכה בקיץ ובסתיו, חנטת הפירות זניחה, אין ספיוח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול אנדמי לאיים הבלאריים, גדל בבתות ושיחיות ים תיכוניות, ובמטעי זיתים על מסלע גירני ברום 0-600 מ'.

מקור לחומר צמחי משתלת יאיר הגנן (יאיר פקר), הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 6 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כחודש וחצי.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה חורף, אביב.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מדי).

אחוזי השרשה בינוניים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3%.

ערפול תדירות בינונית.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודשיים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

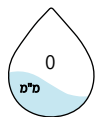
תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

שלהבית דביקה *Phlomis viscosa*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי שיח ים-תיכוני ירוק-עד בגובה 1.5-1 מ' מרובה גבעולים ושכיח, שכל חלקיו שעירים-בלוטיים. העלים נגדיים, גדולים עבים ומקומטים, מחוספסים ודביקים למגע. צורתם לבובה מחודדת-מוארכת ושפתם משוננת. הפרחים ערוכים לאורך החלק העליון של הגבעול בקבוצות צפופות דמויות דורים מרוחקות זו מזו, כל אחת בחיק זוג חפים דמויי עלים. הפרח בעל גביע צינורי בן 5 שיניים ארוכות ומחודדות וכותרת דו-שפתנית צהובה וגדולה מאד שאורכה כ-4 ס"מ. שפתה העליונה רחבה ושעירה מאוד, והיא צמודה לשפה התחתונה שהיא רחבה אף יותר, באופן שנדרש כח כדי להרחיב את הרווח בין שתי השפות, ועל-כן היא מואבקת בעיקר על-ידי דבורים גדולות. מתחת לשפה העליונה חבויים 4 אבקנים בשני זוגות (קצר וארוך). צינור הכותרת ובו הצוף מכוסה כולו על-ידי הגביע. הכותרת משחימה אחרי הפריחה, אך אינה נושרת. קל לזהות את הצמח גם כשאינו פורח, לפי עליו העבים ולפי דורי הגביעים היבשים הנותרים עד לעונה הבאה.

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

חודשי פריחה

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה באביב, נראות גננית גבוהה בחורף ובאביב, נמוכה בקיץ ובסתיו. חנטת פירות בינונית, יוצר ספיח קל בגינות מושקות, אין עונת תרדמה למרות שהצמח מצטמצם מאד בקיץ.

תפוצה ובתי גידול מצוי בכל החבל הים-תיכוני מהחרמון הנמוך ועד דרום הרי יהודה. גדל בבתות, שיחיות, שולי חורש וקרחות יער.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים לעידוד הנביטה מומלצת הכמנה קרה למשך 3 שבועות בקופסת פלסטיק עם פרלייט גס ומעט לח, ואוורור אחת לשבוע.

עומק זריעה 5 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה שבועיים.

חודשי זריעה

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

השרשה

חומר ייחורים אמיריים ירוקים (חומר לא רך מידי).

חודשי השרשה עונות המעבר - אביב וסתיו.

אחוזי השרשה בינוניים

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3%.

ערפול תדירות בינונית.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 6 שבועות.

גידול

קרקע מגוון קרקעות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום. הצמח מתנוון בתנאי צל כבד.

השקיה לאחר התבססות ניתן לא להשקות.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות, מסלעות, שולי יערות וקרחות יער.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות
כל החבל הים-תיכוני.

אזורים מומלצים להשבה
כל החבל הים-תיכוני ההררי, תוך הקפדה על השבת צמחים שמוצאם באותה גלילה.

שלהבית המדבר *Phlomis platystegia*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי **בן-שיח** צפוף ולביד **שגובהו 70-120 ס"מ** וקוטרו כמטר אחד. חלקו התחתון של הצמח מעוצה וחלקו העליון עשבוני המלבלב ופורח, וקמל כל קיץ. העלים נגדיים בעלי פטוטרות, רחבים בבסיסם ומחודדים בקצה, ושפתם לעתים מעט חרוקה. הפרחים ערוכים בקבוצות צפופות דמויות דורים בחיקי חפים דמויי-עלים וחסרי פטוטרות, מרווחות זו מזו. הפרחים מלווים חפיות רחבות ומחודדות סימן הגדרה חשוב למין זה. הכותרת דו-שפתנית צהובה וגדולה מאד שאורכה כ-3 ס"מ. שפתה העליונה שעירה מאוד, דמוית קסדה, והיא צמודה לשפה התחתונה שהיא גדולה ורחבה, בעלת 2 אונות מעוגלות גדולות במרכזה, ושתי אונות צרות קטנות בבסיסה משני צידיה. הגביע צינורי-פעמוני בן 5 אונות מרזביות מחודדות, ובתוכו מתפתחות עד 4 פרודות חד-זרעיות שאינן נפתחות.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית בינונית בחודשים הקרים ונמוכה בסוף הקיץ, חנטת הפירות טובה, יוצר ספיח זניח, אין עונת תרדמה למרות שהצמח מצטמצם בקיץ.

תפוצה ובתי גידול בתות ספר וצומח מדברי פזור, נדיר במדבר יהודה ובהר הנגב. גדל גם בהרי אדום ומואב בירדן.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, בטבע באזור הר עמשא ושמורת נחל פרת (לאיסוף בשטחי שמורות טבע יש לקבל אישור מרשות הטבע והגנים).

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 6 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה חודש וחצי.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידי).

חודשי השרשה אביב וסתיו.

אחוזי השרשה בינוניים

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3%.

ערפול תדירות בינונית.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים 6 שבועות.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 7 שעות ביום.

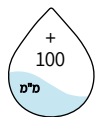
השקיה לאחר התבססות ניתן לא להשקות.

שימושים גנניים ויערניים גינות ים-תיכוניות חסכוניות מים, ערוגות ומסלעות, גינות מדבריות, טראסות ויערות לא צפופים.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני ועד להר הנגב.

אזורים מומלצים להשבה מדבר יהודה ועד הר הנגב, יש להקפיד על השבה של צמחים שמוצאם באותה גלילה.

שלהבית זהובה *Phlomis aurea*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח ירוק-עד בגובה 60-100 ס"מ ובקוטר כחצי מטר. הגבעול מרובע, העלים נגדיים, יתדיים ומכוסים בשערות זהובות המקנות לצמח גוון ירקרק-זהוב מרשים כל השנה. התפרחות בדורים מרוחקים. גביע הפרח בעל שיניים קצרות. הפרחים שפתניים וגדולים וצבעם צהוב-חלמוני, וכמו בני הסוג שלהבית מואבקים על ידי דבורים גדולות.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בעונת הפריחה וגבוהה בחורף עם התפתחות עלי החורף הגדולים, נראות עלווה בינונית בקיץ – אז העלים קטנים יותר. חנטת הפירות בינונית. אין ספיח.

תפוצה ובתי גידול צומח ערבותי, צמח אנדמי להר הגבוה בסיני, שם הוא גדל במדרונות ואזורים סלעיים בדרך כלל מרום 1400 מ' ומעלה.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, חלקת אסיה ובכניסה לגן.

ריבוי

זריעה

גיל זרעים עד שנתיים.

טיפול מקדים השריה בחומצה ג'יברלית בריכוז 200 ppm למשך 24 שעות.

עומק זריעה 5-10 מ"מ.

אחוזי נביטה נמוכים.

זמן להעתקה 4 שבועות.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה חורף, אביב

חומר ירוק ואמירי (לא רך מדי).

אחוזי השרשה בינוניים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3%.

ערפול תדירות בינונית.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודשיים.

■ **ייחורים** חצי מעוצים בקיץ המאוחר יש להיזהר מהשקיית יתר שעלולה לגרום לרקבון בייחורים.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר בקיץ, ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים. ניתן להוסיף רק השקיה המקבילה ל-100 מ"מ בחדשי הקיץ.

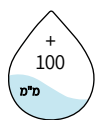
שימושים גנניים ערוגות, גינות, מסלעות ופארקים.

אזורים מומלצים לגידול ולגיבון אזורים הרריים בחבל הים תיכוני והמדברי. גינות ופארקים ים-תיכוניים ומדבריים, חסכני מים, ערוגות ומסלעות.

הערה

■ לצמח שערות הניתקות בקלות ועלולות ליצור גירוי, על כן מומלץ לשתול את הצמח באזורים בהם אין גישה ישירה.

שלהבית צהובת-עלים *Phlomis chrysophylla*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח ירוק-עד, מכוסה בלבד צפוף, גובהו 50-80 ס"מ. העלים נגדיים בעלי פטוטרת קצרות, וטרף אליפטי-ביצני רחב. פני העלה העליונים מקומטים. התפרחת בעלת 1-4 דורים מדומים של פרחים שבכל דור, 3-10 פרחים. חפיות הפרחים קצרות באופן ניכר מהגביע. הכותרת צהובה בולטת מאוד מהגביע, אורכה עד 20-25 מ"מ ודומה לפרחי שאר השלהביות הצהובות.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בחורף ובאביב, נראות גננית נמוכה בקיץ ובסתיו, חנטת הפירות זניחה, אין ספיוח ואין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול חרמון וגליל עליון מזרחי. טרשים וסלעים במדרגות סלע או במצוקים בשטחים חשופים או בחורש פתוח על גבי גיר קשה ברום 200-400 מ'. בנחל קדש גדלים הצמחים במורדות סלעיים תלולים מאוד, בשני המפנים של הנחל, בתוך צומח חורש של אלון מצוי, אלה ארץ-ישראלית, אלה אטלנטית ושקד קטן-עלים. בחרמון מדרונות אבניים וסלעיים שטופי שמש על תשתית גירית בתחומי יער ספר הררי ברום 1300-1900 מ'.

מקור לחומר צמחי הגן הבוטני בגבעת רם, נפוץ מאד בחרמון.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה תצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות השקיה סדירה ומועטה בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים. בשיקום נופי או בהשבה לטבע יש להפסיק את ההשקיה בסוף הסתיו השני.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים להשבה החרמון ומזרח הגליל העליון תוך הקפדה על מקור הצמחים מאותו אזור.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים הכמנה קרה ל- 3 שבועות (בקופסת פלסטיק עם פרלייט גס ולח מעט, ואוורור אחת לשבוע) מעודדת נביטה.

עומק זריעה 5 מ"מ

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה שבועיים.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה חורף, אביב.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מידי).

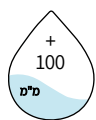
אחוזי השרשה בינוניים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3%.

ערפול תדירות בינונית.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודשיים.

שלהבית צמירה *Phlomis lanata*

משפחת השפתניים

סימני זיהוי בן-שיח ירוק-עד, מכוסה בלבד צפוף, גובהו 20-50 ס"מ. העלים נגדיים בעלי פטוטרות קצרות, וטרף אליפטי-ביצני רחב. פני העלה העליונים מקומטים. התפרחת בעלת 1-4 דורים מדומים של פרחים שבכל דור, 3-7 פרחים. חפיות הפרחים קצרות באופן ניכר מהגביע. הכותרת צהובה בולטת מאוד מהגביע, אורכה עד 15-20 מ"מ ודומה לפרחי שאר השלהביות הצהובות.

חודשי פריחה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

נתונים גנניים עוצמת פריחה גבוהה, נראות גננית גבוהה בחורף ובאביב, נראות גננית נמוכה-בינונית בקיץ, חנטת הפירות מועטה, אין ספיח, אין עונת תרדמה.

תפוצה ובתי גידול אנדמי לכרתים נפוץ בעיקר במרכז ומזרח האי, גדל בבתות ושיחיות ים תיכוניות, ובמטעי זיתים על מסלע גירני ברום 0-600 מ'.

מקור לחומר צמחי משתלת יאיר הגנן (יאיר פקר), הגן הבוטני בגבעת רם.

גידול

קרקע מגוון קרקעות מנוקזות לא מלוחות.

מרווחי שתילה 50 ס"מ.

תנאי אור שמש ישירה במשך לפחות 6 שעות ביום.

השקיה בתצוגה גננית או לקבלת ייצור זרעים מוגבר יש להשקות באופן סדיר ומועט בקיץ (פעמיים בשבוע), ללא השקיה בחורף, אלא אם יש הפסקות ארוכות בגשמים.

שימושים גנניים גינות ים-תיכוניות חסכניות מים, ערוגות ומסלעות.

אזורים מומלצים לגידול ולגינות כל החבל הים-תיכוני.

ריבוי

זריעה

טיפול מקדים ללא.

עומק זריעה 6 מ"מ.

אחוזי נביטה בינוניים.

זמן להעתקה כחודש וחצי.

חודשי זריעה

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

השרשה

השרשה מייחורים ירוקים.

חודשי השרשה חורף, אביב.

חומר ירוק ואמירי (לא רך מדי).

אחוזי השרשה בינוניים.

שימוש בהורמון השרשה IBA בריכוז 0.1-0.3%.

ערפול תדירות בינונית.

זמן להעתקה ראשונה של הייחורים חודשיים.

■ יחורים חצי מעוצים בקיץ המאוחר יש להיזהר מהשקיית יתר שעלולה לגרום לרקבון ביחורים.

צמחים חסכני מים לאזור ההר בראי שינוי האקלים

בעידן שינוי האקלים ומחסור במים, נדרשת חשיבה מחודשת על הצמחייה הנבחרת לגינות פרטיות ומרחבים ציבוריים. הספר מביא לראשונה סקירה מקיפה של צמחים חסכני מים לאזור ההר:

○ 100 מיני צמחים חסכני מים

○ מותאמים לאזור ההר בישראל, ורובם מתאימים גם לאזורים נוספים

○ 60 מינים מקומיים ו-40 מינים מרחבי העולם

○ 80 מתוכם לא נכללו ברשימות קודמות של צמחים חסכני מים

○ כל המינים נחקרו לאורך שנים בגן הבוטני בגבעת רם ובהרי יהודה ושומרון

○ חלקם אינם דורשים השקיה לאחר שלב ההתבססות

○ אחרים זקוקים לתוספת השקיה מועטה בלבד - 100-200 מ"מ בעונת הקיץ

○ מרביתם אינם זמינים כיום בשוק הגנני-יערני

○ הספר כולל המלצות לריבוי וגידול

כתיבת המדריך לצמחים חסכני מים לאזור ההר בראי שינוי האקלים התאפשרה הודות להשתתפות ומימון אגף אקלים וקיימות בקרן קימת לישראל במסגרת קול קורא למיזמים סביבתיים מוכווני אקלים, ובתמיכת המשרד להגנת הסביבה.